

ር ቤት ላየተረቸው አይቀሩም ። እኛ ሽማግሌቶቻችን እንደያዘብቡን ቦታው እንደሰፋን መሆኑ ነዋሪ አንድ ጃንዳርም የወንድሜ ልጅ ላይቢርያ ለግዛት የሚላክ መሆኑን ነግሮኛል ። እነዚህ ውሾች ግዛት ይሰዱታል። አላ ።

ቆርቆሮ ሠራተኛው ፒፓውን እያልሰ እና አሁንም-አሁንም አካታውን ወለሉ ላይ ትግፍ እያለ ኒኮ ላይ-ኒኮላይን ይመለከታል ። ከዚያም ኒኮላይን ፡—

«እኛ እንግዲህ እርሳቸው የእነርሱን ከእሥር ቤት መጥፋት አይፈልጉም ግላት ነዋ? ይኸ የርሳቸው ጉዳይ ነው» አለ ሰውነቱን ጎነጥ እያደረገ ። ቀጠል አድርጎም ፡—

«አንድ ሰው ከተያዘበት ወጥቶ ነፃ ሲሆን ፤ መቀመጥ ቢያከመው ይንሸራሸራል ። መንሸራሸር ቢያከመውም ይቀመጣል ። ሊዘርፉህ ሲሉ ዐይንን መጨፈንን ። ሊደብድቡህ ሲሉ አለመጮህን ። ሊገድሱህ ሲሉ መንጋልን ። ይኸን ማድረግ ቀላል ነው ። ሁሉም ያውቅበታል ። እኔ ግን የወንድሜን ልጅ ከዚያ ከታሠረበት አወጣጥሁኝ ። ለዚህ አትጠራጠሩ» በማለት ተናገረ ።

እናት እነዚህን ዐረፍተ ነገሮቹን እንደምን ባለ ሁኔታ አድርቆ እንዳቀረባቸው በማሰብ ተገረመች ። የመጨረሻዎቹን ቃላቶች ያቀረባቸው በሙሉ ልብ እርግጠኛ ሁኖ በመሆኑ ደግሞ ቀናችበት ።

ያ ቀዝቃዛ ነፋስ እየነፈሰ እና ዝናቡም ፈታ-ፈታን እየገረፈት በመንገዱ ላይ ስትንዝ የኒኮላይ ሁኔታ እያስደነቃት ፡—

«እንዴት እንዲህ ልውጥ ብሎ ተለወጠ ። የሚገርም እኮ ነው።» በማለት በሃላቧ ታሰለሰለች ።

ጎቡንን ስትስታውስ ፤ «እኔ ብቻ አይደለሁም አዲስ ሕይወት የጀመርኩት!...» ብላ አሰበች ። ከዚያም በሃላቧ ፡—

«ብቻ ልጅ በጉዳዩ ተስማምቶበት እሺ ባለንገደ እያለች ታሰለሰል ጀመር ።

በማግሥቱ እሁድ ቀን ፓሺልን እሥር ቤቱ ውስጥ በሚገኝ ክፍል ውስጥ ተገናኝታው ስትሰናበተው የተጠቀሰች ትንሽ ወረቀት የእጅ መዳፈ ውስጥ ጫን አድርጎ ሲያስቀምጥላት ተሰማት ። እጅዋን እሳት የሚፈጅት ያህል የተሰማት ከመሆኑም በስተቀር አንድ ምልክት የሚሰጣት መስሎአት ትክብላ እርሱን-እርሱን ትመለከትዋለች ። እርሱ ግን ምንም ምልክት አላሳየትም ። የፓሺል ሰማያዊ ዐይኖች ያው እንደቀድሞአቸው ረጋ ያለ የወሰኝነት ፈገግ ታቸውን ፈገግ ይላሉ ።

«ባል ደሀና ሁንገ!» አለችው ችግሩሷን እየዋጠች ። እጁን እንደገና ዘረጋ እና ያዝ አደረጋት ። በፈቱ ላይ የደግነት የርገራቴ ባሕርይ ረብባባታል ።

«እናትዬ ደሀና ሁኝ!» አላት ። በእጅ እንደያዛት ቆየት አለች ።

«አታሰቢ ። አትባላጩ!» አላት ። ያዳመጠችውን እነዚህን ቃላት እና የግትርነት መሥመር ያሠመሩትን የግንባሩን ሽብሽቦች ብቻ ኩምትርትር አድርጎ ሽብሽቦአቸዋል ።

«የኔ ሸጋ ። ምን አልኩ...» አለች ዝግ ባለ አነጋገር ራሷን ወደመሬት ቀለሰ አድርጋ ።

ከዐይኖቿ የሚፈሰሱትን እንባዎቿን እና የሚገቀጠቀጡ ከናፍሮቿን እንዳያይባት በማሰብ እንደገና ፈቱን ዘር ብላ ሳትመለከተው ዝም ብላ ተፋጥኖ ሂደች ። እቤት እስከትደርስ ድረስ በእጅዋ ያስጨባጣት ወረቀት እንደ ቁርጥማት የሚቆረጥም ፤ እንደ አሎሎ

የሚከብድ ሁኖ ተሰማት ። ውዲያውኑ እቤት እንደደረሰች ልቧ በተሰፋ ተመልቶ ምን መልዕክት እንደያዘ ለማዳመጥ እየተቻከላች ወረቀቱን ለኒኮላይ ሰጠችው ። ኒኮላይ ግን ይኸንን ተሰፋ በዕውን የሚረጋገጥ አላደረገውም ። የሚከተለውን ነገራት ፡ —

«ቀድሞውኑም ቢሆን እኔ ምን እንደሚል አውቄዋለሁኝ ። ይኸውልዎት የደፈው ፡ — ‘ጓዶች ፣ ከአሥር በት የመጥፋት መከራ አናደርግም ። ይኸንን ማድረግ አንችልም ። ከእኛ መሃል አንዳችንም ብንሆን ይኸንን ማድረግ አንችልም ። ይኸንን ብናደርግ ይዘነው ያለውን የራሳችንን ክብር ከላያችን ላይ መግፈፍ ይሆንብናል ። ይሁን እንጂ ፣ አሁን በቅርቡ ተይዞ የታሠረውን ገባሬ ለመርዳት ሞክሩ ። የአናንተ እርዳታ ያስፈልገዋል ። ማናቸውም የምታደርጉለት ዕርዳታ ደግሞ ለእርሱ ይደረግለት ዘንድ የሚገባ ነው ። እርሱ እዚህ የሚገኝበት ሁኔታ አንገል ነው ። በየዕለቱ ከባለሥልጣኖች ጋር ይጋጫል ። ገና ከሁኑ ጭላማ ቤት ውስጥ ቀን እና ልሊት በቅጣት ታሥሮ እንዲቆይ ተደርጎአል ። እስኪሞት ድረስ ያስቃይታል ። እርሱን እንድትረዱት ሁላችንም እንጠይቃችኋለን ። አናቱን አጽኖኑልኝ ። ማናቸውንም ነገር ንገሯት ። ይገባታል ። ትገነዘባለች ።’»

አናት ጭንቅላቱን ቀኖ አደረገች ።
«ምኑን ነው የምነገረው ። ቀድሞውንም ቢሆን የማውቀው ነው» በማለት በሚገቀጠቀጡ ድምፆቿ አናት ተናገረች ።
ኒኮላይ ድንገት ዞር አለ ። ከኪሱ መሀረብ አውጥቶ አናንጫውን ተናፈጠ ።
«ገንጎሩን ሳይዘኝ አልቀረም...» በማለት የዐይኖቹን መነጽር ገፋ እያደረገ እና ወለሉ ላይ ጎርዶድ እያለ ተናገረ ። ከዚያም ፡ —

«የም ሆኖ ደግሞ ፣ ጉዳዩን ለማከናወንም ጊዜው አይበቃንም ነበር» አለ ።

«አይ እንግዲህ ፣ ምን ይደረጋል ። ፍርዶቸውን ይጠባበቁ!» አላች አናት ሀዘን ልቧ ገብቶ እና ፈታም በቅሪታ ከስተር ብሎ ።

«ይኸውልዎ ፣ ከፒተርቡርግ ገና አሁን እንድደብዳቤ ደረሰኝ...» አላት ኒኮላይ ።

«የሆነው ይሁን እንጂ ፣ ሳይቢርያ በግዛት ከተላከ በኋላ ከዚያ ማምላጥ ይችላል ። አይችልም እንደጋ?» አላችው ።

«እንዴታ ይችላል እንጂ! ይህንን ደብዳቤ ከፒተርቡርግ የደፈልኝ ጓድ በቅርቡ ፍርዶቸውን የሚቀበሉ መሆኑን እና የፍርዶም ግዳነት የተወሰነ መሆኑን ገልጸልኛል ። — ሁሉም ጓዶች በግዛት እንዲጋዙ ይደረጋሉ ። ይኸውልዎ እነዚህ ሞሽላቆች የእነርሱ ፍትህ አስቂኝ የሆነ መዘበበኛ መሆኑን እያስመሰከሩ ነው ። እስኪ ልብ ብለው ያስተውሉት ፡ — የሰዎቹ ጉዳይ እዚህ በፍርድ ከመታዩቱ በፊት የሚቀበሉት ቅጣት የፍርድ ውሳኔ እዚያ ፒተርቡርግ ተበይኖ አብቅቶ አልነ» በማለት ኒኮላይ ተናገረ ።

«ግዶላም አትጨነቅ ፣ ኒኮላይ ኢቫኖቪች!» አላች አናት ጠንካር ባለ መንፈስ ተብረታትታ ። ቀጠለ አድርጋም ።

«ይኸንን ለእኔ ማስረዳት ወይንም እኔን ማጽናኛት አያስፈልግም ። ፓሼል የሚያከናውነው ማከናወን ያለበትን ተገቢ ተግባር ነው ። እርሱ እና ጓዶቹ ያለበቂ ምክንያት እሥር ቤት በመቆየት እንዲሰቃዩ አያደርግም ። አሁንም ይወድደኛል ። ስለእኔ እንዴት እንደሚያስብ ከደብዳቤው ማየት ይቻላል ። ጉዳዩን አብራሩለት ። አጽኖኑአት ብሎ ድርጅል...» አላችው ።
ልቧ በፍጥነት ይመታ ጀመር ። በሃሣብ እና በቅ

ፊታ ራሷ ዘረባት ። ኒኮላይ ከዚህ ቀደም አስምቶ ት በማያውቀው ጉልህ ድምጽ ፡—
«ልጅም ግሩም-ድገቅ የሆነ ሰው ነው ። እኔ እርሱን የቱን ያህል እንደማከብረው ልገልጽልም አልችልም!» አላት ።

«ረቢንን ለንረዳው የምንችልበትን መንገድ እና ስብ» በማለት እናት ኒኮላይን አሳስባቸው ።

በዚህ በአሁኑ ቅጽቦት ልትረዳው የምትችልበትን አንድ ነገር ለማድረግ በጣም ፈላጎች ። ሰውነቷ ዝሎ እስኪያልቅ ድረስ የትም ቦታ ቢሆን ሳትታከት ለመገዝ ፈለጋት ። አሁንም መላሉ ላይ የሚገነገራደደው ኒኮላይ ፡—

«እሺ ጥሩ ነው ። ለማናቸውም ጉዳይ ሳሻ ታብፈ ልገናለች...» አላት ።

«ሳሻ ትመጣለች ። እኔ ፓቬልን አሥር ቤት ልጠይቅ የሂድኩ ቀን ሁል ጊዜም ያገኑ ፅላት ሳሻ እቤት ትመጣለች...» አላችው ።

ኒኮላይ ፎቱው ላይ እናት አጠገብ ተቀመጠ ። በሃሣብ ተውጦ ጭንቅላቱን ወደታች ቀለስ አደረገ ። ከገፈሮቹን ይነካሳል ። ጢሙንም ያሻሻል ።

«ከፋቱ እሁቱ እዚህ አለመገኘቷ ነው...» አለ ። «ፓቬል ወደ ግዞት ሳይጋዝ እዚያው አሥር ቤት እንዳለ ጉዳዩን ብናከናውነው የተሻለ ይሆናል ። ድርጊቱ ሊያስደስተው ይችላል!» በማለት እናት ተናገረች ።

ላጥቂት ጊዜያት ምንም ሳይነጋገሩ እዚያው እነ በሩቦት ቦታ ዝም ብለው ቁጭ አሉ ።

«እኔ ግን የማይገባኝ ለምን ለማምለጥ እንደማይፈልግ እኮ ነው...» በማለት እናት ድንገት ተናገረች ።

ኒኮላይ ከተቀመጠበት ቦታ አፈፍ ብሎ ብድግ

አለ ። ይሁን እንጂ የቤቱ መጥሪያ ደወል ወዲያው ተደወለ ። እናት እና ኒኮላይ እርሱ-በእርሳቸው ተያይ ። «ምንክልባት ሳሻ ሳትሆን አትቀርም» አለ ኒኮላይ ቀስ ብሎ ።

«ምን ብለን እንገነገራት?» አለች እናትም ቀስ ባለ አነጋገር ።

«እ-እ!» አለ ኒኮላይ ። «እኔ በጣም ነው የማዝንላት» አለች እናት ።

የመጥሪያው ደወል እየተደጋገመ ይጣራ ጀመር ። አሁን ግን የደወሉ አጠራር ጨርሶ ባለ ማቋረጥ ተስፋ የመቁረጥ ዓይነት አጠራር ነው ። ኒኮላይም እናትም ወደባሩ አመሩ ። ማፅድ ማዘጋጀው ክፍል ሲደርሱ ኒኮላይ ቀረት ብሎ ፡—

«እርስዎ ብቻዎን ሂደው ቢከፍቱ ይሻላል...» አላት ።

«ታዲያስ ። አምቢ አለ እንደገን» በማለት ገና እናት በሩን እንደከፈተችላት ልጃገረዲቱ ጠንከር አድርጋ እናትን ጠየቀችት ።

«አዎን» በማለት እናት መለሰችላት ። «እኔ ቀድሞም ቢሆን አውቄዋለሁኝ!» በማለት ቀዝ ቀዝ ባለ የቅሬታ አነጋገር ሳሻ ተናገረች ። ይሁን እንጂ ፈቷ በቅሬታ አመድ መስሎ ነባር ። የካፖርቲን ቁልፍ መፍታት ጀመረች ። ግማሹን እንደፈታች ካፖርቲን ከትከሻዋ ማውለቅ ሞከረች ።

«እቤት ገፋሉ እና ዝናቡ ። ብሽቅጥቅጥ ያለ ነው! ለመሆኑ እንዴት ነው ጤናው ። ደሀኛ ነውን?» አለችላት ሳሻ እናትን ።

«አዎን» በማለት እናት መለሰችላት ። «በጣም ጥሩ ። ይሽ ደስ የሚያሰኝ ነው» አለች ሳሻ እጅደን እየተመለከተች ቀስ ባለ አነጋገር ።

«ረቢንን ከታሰረበት ፣ እንዲያመልጥ ለማድረግ

አንድንምክር ድርሰል» በማለት እናት ላሻን ላትመ ለከታት ተናገረች ።

«ይኸ አንዲሆን ይኸልን? ይኸን የምናደርግ ከሆ ነ ደግሞ የቀድሞውን ፕላናችንን በተግባር ላይ ማዋል ይኖርብናል» በማለት ላሻ ቀስ ብላ ተናገረች ።

«አኔም ይኸው ወደብሩ ብቅ ካለ በኋላ ፡— በማለት ተናገረ ።

ላሻ እርሱን ለመጨበጥ እጅዋን ዘረጋች ። «ለምን ፕላናችንን በተግባር ላይ አኖረላውም? ሰው ሁሉ ግሩም ፕላን ነው ይላል!» አለች ።

«ግን ማን በሥራ ላይ ያውለው? ሁላችንም ፋታ በማይሰጡ ተግባሮች ተጠምደናል» አለ ኒኮላይ ። ላሻ ፈጠን ብላ ከተቀመጠችበት በመነሳት ፡—

«አኔ በሥራ ላይ ለውለው-ነኢኔ ጊዜ አለኝ» አለች ። «አሺ ። ግን ደግሞ ከሌሎቹ ጋር መገናኘት አለ ብሽ...» አለች ።

«አንናኛለሁኝ ። አሁኑኑ እሄዳለሁኝ» አለች ። ካፖርቲን ለብሳ ቀልፎቿን መቆለፍ ጀመረች ። የአሁኑ ጊዜ አድራጎቷ ቀጫጭን የሆኑ ጣቶቿን ካፖርቲን ለብሳ ለመቆለፍ እርግጠኛ በሆነ ሁኔታ በማነቃነቅ ነበር ።

«አስኪ መጀመርያ ትንሽ አረፍ በይነ» አለቻት እናት ። «አልደከመኝም...» አለች ላሻ ረጋ ባለ ፈገግታ ።

ያው እንቅድሞዋ ቀዝቀዝ ባለ እና ከሰተር ባለ ሁኔታ ጭጭ ብላ እጅ-ለእጅ ከእነርሱ ጋር ከተጨ ባበጠች በኋላ ከቤት ወጥታ ሄደች ።

እናት እና ኒኮላይ በስተመስኮቱ በኩል ቆመው ላሻ የገደውን የአትክልት ሥፍራ አልፋ በመግቢ ያው ዋና በር በኩል ለባይን እስከትሰወር ድረስ

ቆመው ተመለከቷት ። ኒኮላይ በዝግታ እያፈጨ ወደ ወንበሩ ሄዶ ከተቀመጠ በኋላ መደፍ ጀመረ ።

«በሥራ እንድትጠመድ የሚያደርጋት አንዳች ተግባር ካገኘች ሻል ሊላት ይችላል» በማለት እናት በሃሳብ ትውጣ ተናገረች ።

«አንዴታቸው ቀለል ይልላታል» በማለት ኒኮላይ መለ ለላት ። ከዚያም ሩጥሩጥ በሆነ መልኩ ፈገግ በማለት ወደ እናት ዞር ካለ በኋላ ፡—

«ኒሎ-ሽፍ ፤ ይኸ ጽዋ እርስዎን ያለፈዎት ይመስ ላል ። በፍቅር ስሜት ተነድፈው ለሚያፈቅሩት ሰው የተሰቃዩ አይመስለኝም ። እውን?» አለች ።

«ፑቢ!» አለች እናት እጅዋን እያወዘዘች ። «ምን ጊዜም አስብ-አስጋ የነበረው ካሁን-ካሁን አግብተው ወስዱኝ በማለት ነበር!» አለች ።

«የፈቀሩት ወንድ አንድም አልነበረም?» አለች ። «ትዝ አይላኝም ። እንደሚመስለኝ አንድ ያፈቀር ኩት ነበር ። አንድ ያፈቀርኩት ሰው መኖር ነበረበት ። ብቻ ግን ትዝም አይላኝ ። ያገባሁት ባለቤቱ ይኸ ነው በማይባል ሁኔታ ይደባደባኝ ስለነበረ ፤ ከጋብቻ ዬ ቀደም ሲል የነበረው ትዝታ ሁሉ በደብዳቤ ምክንያት ከጭንቅላቴ ውስጥ ተወገደ» በማለት አዝ ን ብላ እርሱን እየተመለከተች ቀላል በሆነ አገላ ለጽ ተናግረ አበቃች ።

ኒኮላይ ወደ ጽሁፍ ጠረጴዛው ዞር አለ ። እናትም ለጊዜው ከኮፍሉ ወጣ አለች ። ስትመለስ ኒኮላይ በሃሳብ በትዝታ ባሕር ስጥም አገኘችው ። እናት- እናትን በፍቅር ስሜት እየተመለከታት ፡—

«አኔ ግን ልክ የላሻን ዓይነት ዕድል ደርሶብኝ ነበር ። አንዲት ልጃገረድ አፍቅሬ ነበር ። ግሩም የሆ ነች ልጃገረድ! ከእርሷ ጋር ተገናኝተን ስንተዋወቅ የሃያ ዓመት ሰው ነበርኩኝ ። ከዚያን ከተዋወቅንበት

ጊዜ ጀምሮ አፈቀርኋት ። ያኔ አፈቀራት የነበረውን የህል አሁንም አፈቅራሁሁኝ ። በሙሉ ልቤ ፤ ታላቅ በሆነ ሁኔታ እና ለምንግዜውም አፈቅራሁሁኝ...» በማለት ተናገረ ።

በኒኮላይ ዐይኖች ውስጥ በግ ብለው የሚያበሩት የስሜት ብሩኅ ፋናዎች አጠገቡ ከተቀመጠችበት በታ ይታዩዋታል ። አበባ እየተውተረተረ ሰውነቱን ወ ደፀሐይ ብርሃን ላብ-መዘዝ እንደሚያደርግ ሁሉ ፤ ኒኮላይም ወንበሩ ላይ ወደኋላ ዘርጋ በማለት ደገፍ ብሎ እና ሁለት እጆቹን በስተኋላው በኩል ጭን ቅላቱ ላይ አነባብሮ ፤ ጠንካራ አካሉ ተንሠራርቶ ተዘር ግቶ በሩቅ ፤ በጥልቀት ተመስጦ የሰለሰላል ።

«ለምን አታገባትም?» በማለት እናት አሳሰበችው ። «ከገባች አራት ዓመት ሆኖች...» አለች ። «አንተ መጀመርያውኑ ለምን አላገባህትም?» አለችው ።

ለጥቂት ጊዜ አሰብ እንደሚደረግ አለ ። «አዎን ። ሳይሰካ ቀረ ። እኔ ከአሥር ቤት ስለቀቅ እርሷ ወደ አሥር ቤት ትገባለች ወይንም ግዛት ትጋዘለች ። እርሷ ደግሞ ነፃ ስትሆን እኔ አሥር ቤት እገባለሁኝ ። ልክ በላሻ እና በፓቬል ላይ የደረ ሰውን ዓይነት ጉዳይ ይመስላል ። አይደለምን? በመጨረሻ ም አሥር ዓመት የግዛት እሥራት ተፈርዶበት ላይ ቢርያ ውስጥ እጅግ ዳርቻማ ከሆኑት በታዎች ወደ አንድ በታ ተጋዘች ። ተኮትያት ለሂድ ፈለግሁኝ ። ይሁን እንጂ ይኸን ለማድረግ ደግሞ አፈርኩኝ ። እርሷም እንደዚሁ ። እዚያ በግዛት የነበረችበት በታ ከሌላ ላ ሰው ጋር ተዋወቀች ። በጣም ግሩም ከሆነ ሰው ጋር ። ከንዶቹ መካከል አንዱ ነው ። በግዛት ከነበሩበት በታ ጠፍተው አመለጡ ። በአሁኑ ጊዜ ሁለቱም ውጪ ሀገር ናቸው...» በማለት ታሪኩን አመጫታት ።

ኒኮላይ መነጽፋን ከዐይኑ ላይ አወለቀ እና ጠራረገው ። ወደመብራቱ ቀረብ አድርጎ መነጽፋን እየተ መለከተ አሁንም እንደገና ጠረገው ።

«የኔ ምስኪን ጓድ!» በማለት እናት በደረሰበት አጋጣሚ እያዘነችለት ራሷን ነቀነቀች ። ሁኔታው አላ ዘፍት ። ነገር ግን እናት በልጅዋ እንደምትሰቅበት ሁሉ የኒኮላይም አንዳች ሁኔታ እንድትሰቅበት አደረጋት ። ከተቀመጠበት ቆነጥጥ ብሎ ዘር አለ ። ከዚያም ብዕሩን ብድግ በማድረግ ከንግግሩ ጋር አላከቶ እያነቃነቀ የሚከተለውን ተናገረ ፡—

«አግብቶ ቤተሰብን መመሥረት የአንድን ራቮሎ ሺናዊ ጉልበት መጥጥ አድርጎ ይጨርሰዋል ። ሁኔታው ያስገድደዋል ። ልጆች ይወለዳሉ ። ከዛሬ-ነገ ምን ይደርስ ይሆን በማለት ያስባል ። ቤተሰቡን ለመቀላብ መሥራት ያስፈልገዋል ። ተግባሮቹን ይበልጥ እያስፋፋ ለመዘለቅ እንዲችል አንድ ራቮሎ-ሺናዊ ጉልበቱን አከማችቶ መኖር አለበት ። ይኸንን ጊዜው የሚጠይቀው ጉዳይ ነው ። አሮጌዋን ዓለም አፈራርሰን በምትኳ አዲሷ ቢታን ዓለም ለመገንባት የታሪክ አደራ የተጣለብን ወዘ-አደሮች እኛ በመሆናችን ምንግዜም ቢሆን ከማንም በፊት በግንባር ቀደምትነት ወደፊት ቀድመን የምንገኝ መሆን አለብን ። በተቀዳጀኛቸው በአንዳንድ በጥቃቅን ድሎች መነጠቅ ምክንያት ወይንም ደግሞ ታክቶን እና ደክሞን ወደኋላ የምናፈገግ ፍግ ከሆነ የቆምንለትን ዓላማችንን የመከዳት የህል ጥፋተኞች እንሆናለን ። የቆምንለትን ዓላማ ላናሰናከል አብረነው ጎን ለጎን የምንፈመደው ሌላ ማንም የለም ። የእኛ ተግባር አንዳንድ አነስተኛ የሆኑ ድሎችን መቀዳጀት ላይሆን የተሟላ ድልን መነጻጸፍ መሆኑን መዘንጋት የለብንም» በማለት ተናገረ ።

ድምፁ ጠንካራ ሆነ ። ፊቱ ከስተር አለ ። ዐይኖቹም እንደቀድሞው የብርሃን ፍልቅልቅታ ይፈነገቁ ጀመር ። እንደነና ሌላ የደውል ጥሪ ከበራፉ ተሰማ ። ሉድሚላ ነበረች ። ጉንጮቿ በብርድ ቅልት ብለዋል ። ለወራቱ የማይሰማማ ስን ካፖርት የለበሰች በመሆኗ ሰውነቷ በሙሉ በብርድ ይንቀጠቀጣል ። ያረጀ የላ ስቲክ ቡት ጫማዋን እያወሰቀች ፡—

«ዳኞቹ ተሰይመዋል ። ፍርዱ በሚቀጥለው ሳምንት ሊሰጥ ነው» አለች ።

«አረፈ እርግጠኛ ነኸ» በማለት ኒካላይ ከሌላኛው ክፍል ድምፁን ከፍ አድርጎ በመናገር ጠየቀ ።

ይኸን የመስለ ጉልህ የጨኸት ድምፅ እንዲያሰማ ያደረገው ፍርሃት ይሁን ደስታ ለይታ ለማወቅ እናት ኒካላይ ወደሚገኝበት ክፍል ፈጥኖ ሄደች ። ሉድሚላም ተከትላት ሄደች ። እንዲሁም አለች ፡—

«አዎን እርግጠኛ ነኝ ። ፍርዱ ቀደም ሲል ተፈርዶ ያበቃ መሆኑን ከፍርድ ቤት አካባቢ ያሉት ያለማሉ» በማለት የምጻት አነጋገር በሚታይበት ሁኔታ ጥልቀት ባለው ድምፅ ተናገረች ። ከዚያም ቀጠል አድርጋ ፡—

«አሁን ስትጸይ ምን ይመስላችኋል? ባለሥልጣኖች ጠላቶቹን እጅግ ቸልተኛ በሆነ ሁኔታ ይመለከቱብኛል ብሎ መንግሥት በመፍራቱ ምክንያት ይሆን? መንግሥት አገልጋይ የሆኑ አሽከሮቹን አስተሳሰብ ለማዛባት ይኸንን ያህል ጊዜ እና ጉልበት ካባከኑ በኋላ እነዚህ አገልጋይ አሽከሮቹ ለጥፁዋ የማይሉ ለት ደህና ስዎች ለሆኑም ይችላሉ ። አይደለም እን ይጋ» አለች ።

ሰፊው ወንበር ላይ ተቀምጦ ኮላሳ የሆኑ ጉንጮቿን በአጽድቃ ታኛሽ ጀመር ። ከዐይኖቿ የመናቅ አስተያየት ከጠቅላላ ሁኔታዋ ደግሞ ቁጣ እና ተናዳ

ጅንት ይታይባታል ። ኒካላይ ከብስጭቷ ሊያበርዳት በመጣር ፡—

«ሉድሚላ ፤ እንደው ዝም ብለሽ ጉልበትኸን አታባክኝ ። እነርሱ እንደሆን እንደማይደምጡሽ ታውቁ ያለሽ» አላት ።

እናት ሉድሚላ የምትናገረውን ታደምጥ ነበር ። ይሁን እንጂ ምን እንደምትል ልትገነዘብ አልቻላችም ። በአፅምሮዋ ውስጥ ከፍተኛውን ቦታ ይዞ ይገገዋልል የነበረው ሃዳቢ ፡—

«ፍርዳቸውን የሚቀበሉት በመጪው ሳምንት ነው» የሚለው ሃዳቢ ነበር ።

አንድ ምሀረት-የለሽ የሆነ ኢ-ሰብአዊ ኃይል የመምጫ ጊዜው የተቃረበ መስሎ ድንገት ተሰማት ።

እናት የሚቀጥሉትን እንድ-ሁለት ቀናት በጭንቀት እና ሀዘን በተመለሰች ጉጉት አሳለፈች ። በምስ ተኛው ቀን ላይ ሳሻ መጣች ።

«ሁሉም ነገር ዝግጁ ነው ። ዛሬ ከቀኑ በስባት ሰዓት ላይ ጉዳዩ ይከናወናል» አለችው ሳሻ ኒካላይን ።

«እንዲህ ፈጥኖ?» በማለት እየተደነቀ ጠየቃት ። «ይኸ ለመሆኑ ተፋጥኖአል ማለት ነው-ን? አሁን የቀረኝ ረቢን የሚለብሰውን ልብስ እና የሚሸሽግበ ትንም ቦታ ፈልጎ ማግኘት ነው ። የተቀረውን ጉዳይ ነ ቡን አከናውኖአል ። ረቢን ጥግ ጥጉን በማዕዘን በኩል መሸሽ ይኖርባታል ። ሼሶቭሺኮቭ ካፖርት እና ባርጌጣ ይዘሉት ከተገናኘው በኋላ መንገድ መንገዱን እያሳየው ይሄዳሉ ። እኔ ራቅ ካለ ሥፍራ ላይ ባሻገር ሁኔ እና ሌላ የሚለውጠውን ልብስ ይገልጻት ከተገናኘ ሁት በኋላ ልብሱን ለውጦ አብራው ተላፍረን እንሄዳለን» አለች ።

«ጥሩ ነው ። ነቡን የተሰኘው ሰው ግን ግን ነው?» በማለት ኒኮላይ ጠየቃት ። እርሷም ፡—
«ታውቀዋለህ ። ኩሚካኒኮች ጋር የጥናት ክብብ ታካሂዶ የነበረው እርሱ ቤት ነበር» አላችው ።

«እነ አስታወስኳቸው! እኛ ጭልረት የሆኑ ሽግግራ ናቸው...» አለ ።

«ጠረታ የወጡ ወታደር ናቸው ። አሁን የቆርቆሮ ሠራተኛ ሁኔታ ለመሄድም ናቸው ። ይሁን እንጂ ግናቸውንም ግዴነት አመሩ አይሹም ። ይቃወማሉ ። ለላስፋነትም ይቃጣቸዋል» አላችሁ ላሻ ላሻ በሃሳብ ተውጣ እና በስተመሰከቱ ውጪ-ውጪውን እየተመለከቱት ። እናት ይኸንን ስታዳምጥ በእርምግም አንዳች ውሳኔ ይመላለሳል ። ከዚያም ፡—

«ነቡን የወንድሙን ልጅ ከአሥር ቤት እንዲጠፋ ለማድረግ ይሻል ። የሽግግርን ታስታውሰው የለ? አንተ ትወደው ነበር ። ልታይ-ልታይ ባይ እና ንጹሀ ልጅ ነው ትዝ አይልህም?» አላችሁ እናት ።

ኒኮላይ በአዎንታ ራሱን ነቀነቀ ።
«ግናቸውንም ሁሉ አዘጋጅቶአል» በማለት ላሻ ንግግሯን ቀጠለች ። ከዚያም ፡—

«መከራችን መሳካቱን እየተጠራጠርኩኝ ነኝ ። ረቢን እንዲያመልጡ የሚደረጉት እሥረኞች ነፋስ ለመቀበል በሚወጡበት ሰአት ስለሆነ ከገመድ የተሠራውን መሰላል ሲመለከቱ ብዙዎቹ እሥረኞች ሊያመልጡ በት ስመችቱ ይንጠላጠሉበት ይሆናል...» አላችሁ ። ላሻ ላሻ ዐይኖቿን ጨፍፍ ጭጭ አላችሁ ። እናት ላሻ ን ተጠጋቻት ።

«እና እርሱ-በእርሳቸው ሲራኩቱ ሁሉም ነገር ሳይሳካ ከሽፎ ይቀራል» አላችሁ ።
ሦስቱም መስኮቱ አጠገብ ቆመዋል ። እናት ከኒኮላይ እና ከላሻ በስተጀርባ ቆማለች ። ፈጠን ያለ

አነጋገራቸው በአዕምሮዋ ውስጥ የተደበለቁ ሃሳቦችን አሳለባት ። ከዚያም ድንገት ፡—

«እኔም እሄዳለሁኝ!» በማለት ተናገረች ።
«ለምን?» አላችሁ ላሻ ።

«የኔ ውድ እይሄዱ ። እንደ ነገር ሊይርስብም ይችላል ። አይሄዱ!» በማለት ኒኮላይ መከራት ።
እናት ተመለከተችው ።

«የለም ፤ እሄዳለሁኝ...» በማለት ቁርጥ ሃሳብ ማድረግን በሚገልጽ እና ለስለስ ባለ ድምፅ ተናገረች ።
ወዲያው ዐይን-ለዐይን ተያዩ ።

«ይንባኛል» አላችሁ ላሻ ትኩሻዋን እርግፍ-እርግፍ እያደረገች ። ከዚያም ወደ እናት ዘንድ ዘር ብላ እጅዋን ያዝ አደረጋች ። ከዚያም ፡—

«ነገር ግን እንዳችም ተስፋ ማድረግ እንደሌለ ብዎ ማወቅ አለብዎት» አላችሁ የእናትን ልብ በነካ ለስላሳ አነጋገር ። እናትም በሚንቀጠቀጥ እጅዋ ላሻን ወደእርሷ ላብ እያደረገችት ፡—

«የኔ ውድ ፤ ይኸንን አውቃለሁኝ ። ግን ከአንቺ ጋር አብረሽ ውሰጂኝ ። አላስቸግርሽም! መሄድ አለብኝ! ይኸንን ማድረግ የማቻል— ከአሥር ቤት ማምለጥ የሚቻል— ነው ብዬ አላምንም!» አላችሁ ።

«እንግዲህ ከእኛ ጋር መሄዳቸው ነው» በማለት ላሻ ለኒኮላይ ነገረችው ።

«አንቺ እንዳልሽ ይሁን?» አለ ኒኮላይ ጭንቅላቱን ወደመራት ቀለስ እያደረገ ።

«ግን ከእርስዎ ጋር አንድ ላይ መታዩት የለብኝም ። እርስዎ በአትክልቱ ሥፍራ ዳርቻ ባለው ገላጣ ቦታ በኩል አድርገው ይሄዱ ። ከዚያ ሁኔታው የእሥር ቤቱን ግድግዳ መመልከት ይችላሉ ። ቢጠየቁ ግን ምን ሊሉ ነው?» አላችሁ ላሻ እናትን ።

«አንድ የምለውን ነገር አስቤ አዘጋጃለሁኝ!» በማለት በጉጉት ሁኔታ እናት ተናገረች ።

«የአሥር ቤቱ ዘበኞች የሚያውቁዎት መሆኑን እንዳይዘገቡ እና እዚያ እርስዎ የሚሄዱበት ቦታ ቢያዎት...» አለቻት ሳሽ ።

«ማደለም ፤ አያደኝም!» አለች እናት ። ለጥቂት ጊዜያት ልቧ ውስጥ ይመላለስ በነበረው ተስፋ ተመልታ እናት በደስታ ተዋጠች ። አሁን የልቧ ተስፋ እንደገና በአዲስ ሁኔታ ተነሳሳባት ። «እርሱም አብሮ ያመልጥ ይሆናል!» እያለች ታስብ ጀመር ።

ከአንድ ሰዓት በኋላ እሥር ቤቱ አጠገብ ወደ ማገኘው ባዶ ቦታ ሄደች ። ኃይለኛ ነፋስ ይነፍሳል ። ልብሷን ያውላበልበዋል ። ቀዝቃዛውን መሬት ያፋጭ በታል ። በአጠገባቸው የምታልፍባቸውን ሰዓትክልቱ ሥፍራ ያሉትን ውልቅልቅ አጥሮች ያወዛውዛቸዋል ። የነፋሱ ኃይልኛነት እናትን ወደእሥር ቤቱ ፈጠን-ፈጠን እያለች እንድትጓዝ ይገፋፋታል ። ከእሥር ቤቱ ሜዳ ላይ የሰዎችን የጨዥት ድምፅ ነፋሱ እየተቀበለ ወደሰማይ አሻቅቦ በማውጣት የሚያስማ ሲሆን ፤ ፈጠን-ፈጠን እያሉ የሚጓዙት ደመናዎች ባሻገራቸው ያለውን ሰማያዊ ሰማይ ይቃኛሉ ።

ከእናት በስተኋላ የእትክልቱ ሥፍራ የሚገኝ ሲሆን ከበስተፊት ደግሞ መካነ-መቃብሩ ይገኛል ። አንድ አሥር እርምጃ ያህል ርቆ በስተቀኝ በኩል ደግሞ አሥር ቤቱ ይገኛል ። መካነ መቃብሩ አጠገብ አንድ በፈረስ የተቀመጠ ወታደር ይገኛል ። ሌላው ወታደር ደግሞ አጠገቡ ቁሞ መሬቱን በአግሩ እየደቃ ይጨጨራል ። ይስቃል ። ያፈጫል ። እሥር ቤቱ አጠገብ ሌላ ማንም ሰው የሰም ።

እነዚህን ወታደሮች በአጥሩ በኩል ተጠግታ ካለ ፈቻቸው በኋላ ወደ ኋላዋ እና ወደ ቀኛ ዘር-ዘር እያለች በጥንቃቄ እየተመለከተች ወደፊት ተጓዘች ።

ድንገት ጉልበቷን ብርክ ያዛት ። የረገጠችው ቀዝቃዛ መሬት አግሯን እንደበረዶ ያቀዘቀዘው መስሎች ቀዝቃዛው ብዙ ተሰማት ። መብራት ሠራተኞች ለሥራ ተጣድፈው ከወዲያ-ወዲያ እንደሚዋከቡ ሁሉ ፤ አንድ የመብራት ሠራተኛ በትከኻው መስላል አንግቦ ሲጣደፍ ድንገት ተመለከተች ። በፍርሃት ዐይኖቿን እያርገበገበች እናት ወታደሮቹን ትመለከት ጀመር ። ፈረሰ ዙርያቸውን እየዞራቸው ወታደሮቹ አንድ ቦታ ቆመዋል ። መስላል የያዘውን ሰው ተመለከተች ። ግድግዳው ላይ ባስደገፈው መስላል ተዝናንቶ መወጣጣት ጀምሮ አል ። ግድግዳው ጫፍ ላይ ወጥቶ ከደረሰ በኋላ እጁን አወዛወዘ ። ከዚያም ቶሎ-ቶሎ ፈጥኖ በመስላሉ ከወረደ በኋላ በስተጥግ በኩል አድርጎ በመሄድ ከዐይን ተሠወረ ። የእናት ልብ ደጭ-ደጭ ይላል ። የጊዜው ስኮንዶች እየዘገዩ ያልፋሉ ። መስላሉ ደብዛዛ ቀለም ካለው ከጥቁሩ የእሥር ቤት ግድግዳ በኩል ምንም ያህል አይታይም ። ድንገት ከእሥር ቤቱ ግድግዳ ጫፍ ላይ የአንድ ሰው ጠቆር ያለ ጭንቅላት ብቅ አለ ። ከዚያም ግድግዳውን ከፍ ብሎ የሚወጣው ሰውነቱ መታየት ጀመረ ። አሁንም እንደገና መናኛ የሆነ ባርጅጣ ራሱ ላይ የደፋ ሰው ከግድግዳው ጫፍ ብቅ አለ ። ጠቆር ያለ ኳስ ብጤ መሬቱ ላይ ከብለል ካለ በኋላ በስተጥግ በኩል ተሽሎክሎክ ተሠወረ ። ሚኻኢሎ ቀጥ ብሎ ቆመ ። ዙርያውን ተመለከተ ። በመደኘቅ ራሱን ነቅነቀ...

«እሩጥ! እሩጥ!» በማለት እናት አግሮቿን መሬቱ ላይ እየደቃች ቀስ ብላ ተናገረች ። ጀሮዋ ውስጥ አንዳች የሆነ ነገር ይደውል ነበር ። ከፍተኛ የጨዥት ድምፆች ሰማች ። እንደገና ሌላ ሦስተኛ ሰው ግድግዳው ጫፍ ላይ ብቅ አለ ። እናት ደረታን ደገፍ አድርጋ ይዛ ትገፋጃ ቁርጥ-

ቁርጥ አያለ ትመለከታለች ። አንድ ደም-የለሽ የሆነ ፀጉረ-ነጭ ወጣት ሰው ብቅ አለ ። ይሁን እንጂ ወዲያውኑ ዱብ ብሎ ወርዶ ከዐይን ተሠወረ ። ሁካታው ይበልጥ እየተፋፋመ ይሰማ ጀመር ። የሁካታውን ድምፅ እየሩ ወደሰማይ እያቸቀበ እያወጣው እንደሰመመን ያሰማዋል ። ሚኸአሎ ግድግዳውን አልፎ ሄዶ ። እሥር ቤቱን እና የከተማውን ቤቶች በሚያገናኘው ባዶ ቦታ አለፈ ። ፈጠን ብሎ ቢረመድ እና ጭንቅ ላቱንም ወደላይ ከፍ ማድረጉን ቢተው እንደት መልካም ነበር! አንዴ የተመለከተው ሰው መልኩን ሊዘነጋው አይችልም ።

«ፈጠን በል! ፈጠን በል!» በማለት እናት ቀስ ብላ ተናገረች ።

ከእሥር ቤቱ ሌላኛ አቅጣጫ አንድ ነገር ኳ ብሎ ወደቀ ። መስተዋት እንካትካት ብሎ ሲሰበር ድምፁ ይሰማታል ። ከወታደሮቹ መካከል አንዱ የፈረሱን ልንም እየተተ መረቱ ላይ አግሩን ችከሎ ቆሞ አል ። ሌላኛው ወታደር እጁን ወደ አፉ አስጠግቶ ወደ እሥር ቤቱ በጨኸት ድምፅ ይናገራል ። ተናግሮ ከጨረሰ በኋላ ከበስተ እሥር ቤቱ በኩል የሚሰማውን የንግግር መልስ ለማዳመጥ ጀርዎን ከገፋሉ ። ር አድርጎ በመቀሠር ያዳምጣል ።

እናት በጥንቃቄ ወዲያ እና ወዲህ እየተመለከተች አንድ ቦታ ስትነቃነቅ ቆማለች ። ዐይኖቿ ማና ችውንም ድርጊቶች የሚያስተውሉ ሲሆኑ ከምታየው መካከል አንዱንም ማመን ግን ተስኳታል ። ወብብሰብ የሆነ እና አደጋ የሚያስከትል ጉዳይ ነው ብላ ገምታው የነበረ ድርጊት እንዲህ በቀላሉ እና ፈጣን በሆነ ሁኔታ ሲከናወን በግጥ እና የድርጊቱ በፍጥነት መከናወንም አፅምሮዋን አደነዘዘው ። ረቢን ከዐይኒ ተሠወረ ። አንድ ረዥም ካፖርት የለበሰ ረዥም

ሰው በጎዳናው ወደታች የሚጓዝ ሲሆን አንዲት ሴት ደግሞ ከፈት-ፊቱ ቀድሞ ትገሠግሳለች ። ሦስት የእሥር ቤት ዘበኞች በቀኝ እጆቻቸው ተያይዘው እና ተጠጋግተው በእሥር ቤቱ ጥግ ይገሠግሳሉ ። ከወታደሮች መካከል አንዱ ሊገናኘው ፈጥኖ ሄዶ ። ሌላኛው ወታደር ፈረሱ ላይ ለመውጣት እመር እመር እያለ የሚዘል ሲሆን ፈረሱም በበኩሉ አሻፈረኝ ብሎ ወደላይ የሚዘል በመሆኑ ሁሉም ነገር አብሮት እመር እያለ ከፈረሱ ጋር የሚዘል ይመስላል ። በተደናገረ ድምፅ ፋጩት ተደጋግሞ ይሰማል ። ተስፋ የመቁረጥ ሁኔታ የሚሰማበት የፋጩት ድምፅ አደጋ ሊያስከትል የሚችል ሁኔታ መኖሩን እንድትገነዘብ አደረጋች ። እየተንቀጠቀጠች እና ዘበኞቹን በጥንቃቄ እያስተዋለች በመካኑ መቃብሩ በኩል አድርጋ ተጓዥች ። የእሥር ቤቱ ዘበኞች እና ወታደሮቹ ወደ እሥር ቤቱ ሌላ ማዕዘን ሄደዋል ። ካፖርቱን ያልቆላፈ አንድ ሌላ ሰው እነርሱን ተከትሎ ይሄዳል ። የእሥር ቤቱ ረዳት ኃላፊ መሆኑን ለይታ አወቀችው ። ቦታው ላይ ፖሊሶች መጡ ። ከዚያም የተመልካች ሰዎች ብዛት እየጨመረ ይበረከት ጀመር ።

ተደስቶ የሚፈነድቅ ይመስል የጨኸት እና የፋጩት ድምጾችን በእናት ጀሮ ሻው እየደረገ ነፋሱ በኃይል በመንፈስ ያንካፈ ይረግጣል... ሁከቱ አስደስቷታል ። እርምጃዎቿን ከአግሯ ፈጠን-ፈጠን እያደረገች ትነጥቅ ጀመር ።

«እርሱም ልክ እንደአነርሱ በቀላሉ ሊያደርገው ይችል ነበር!» በማለት በሃሳቧ አሰላለች ። ድንገት ከአንድ ጥግ በኩል ሁለት ፖሊሶች እየገሰገሱ ወደ እርሷ ዘንድ መጡ ። ከመካከላቸው አንደኛው ትንፋሽ ቁርጥ-ቁርጥ እያለ ፡ —

«ቁሚ!» በማለት ጮኸ ። ከዚያም ፡ —

«አንድ ዲም ያለው ሰው ይህን ይህን» አላት ።
ወደ አትክልቱ በአጅዋ እያመለከተች ባለመረባሽ
ሁኔታ እንደው ዝግ ባለ አነጋገር ፡—

«ወደዚያ እየሮጠ ሄደ ። ምኑው ፣ ምን ድኑው?» በማለት
ተናገረች ። ከዚያም እንደኛው ፓላስ ፡—

«የገሮብ ፈሽካህን ንፋስ በማለት ተናገረ ።
እናት ወደ ቤቷ ሄደች ። አንዳች ምክንያት አሳ
ዝናኑታል ። የመቆጩት እና የመጸደት ስሜት አሳድሮ
ባታል ። ገላጣውን ቦታ ካለፈች በኋላ ንዳናው ላይ
ደርሳ ስትጓዝ አንድ በፈረሶች የሚሳብ ሠረገሳ
አልፎአት ሄደ ። ሠረገላው ውስጥ ተመለከተች ። ቀለ
መ-ነጭ ረዝ ያለው ፣ የገረጣ እና የደከመ መጣት ስ
ው ተቀምጦ ተመለከተች ። እርሱም ተመለከታት ። የነ
ድን የተቀመጠ በመሆኑ ከግራ ትከሻው ይልቅ
የቀኝ ትከሻው ገብ ብሎ ኮርቶአል ።

ኒካላይ በደስታ ተውጦ ተቀበለች ።
«አሽ ፣ እንዴት ነበር?» አላት ።

«ያለ አንዳች ችግር ተሳታ።» አለችው ።
የድርጊቱን ዝርዝር ለማስታወስ እየጣረች እንዴት
በመሰለ ሁኔታ እንዳመለሱ አንድም ሳታስቀር ዘር
ዝራ አወራችለት ። ይሁን እንጂ ታወረለት የነበረው
የድርጊቱን ዕውነት መሆን እንደምትጠራጠር እና ከሌ
ላ ሰው እንደሰማችው ወረ አድርጋ ነበር ።

«ዕድል ከእኛ ጋር ነች» አለ ኒካላይ እጆቹን እያ
ሻሽ ።

«በእርስዎ ላይ አንድ ጉዳት ይደርስብዎታል ብዬ
እንዴት ሠግቼ ነበር መሰለሞ! ይልቅ እኔ የምልዎት ፣
አዩ ሂሎቭና ፣ የጓደኝነት ምክራን ይሰሙኝ ። ስለ ፍርዶ
ሁኔታ ምንም እያሰቡ አይጨነቁ ። የፍርዶ ቀን መቃ
ረብ ፓሼልም ቶሎ ነፃ እንዲሆን ጊዜውን የሚያቀርብ
ለት ነው ። ምናልባትም ወደ ግዛት ቦታ በሚጓዙበት

ጊዜ ጠፍቶ ሊያመልጥ ይችል ይሆናል ። ፍርዶን በሚ
መለከተው ረገድ ከሆነ ግን ፣ ሁኔታው እንደዚህ
ነው...»

የፍርድ አፈጻጸሙን ሥርአት ማስረዳት ጀመረ ።
ይኸንን ማብራርያውን ሲያሰማ ምንም እንኳን ሊያበ
ረታታት በጥርም ፣ እርሱ ራሱም የሠጋባት አንድ
ጉዳይ መኖሩን ከሁኔታው ተገነዘበች ።

«የፍርድ ቤቱን ዳኞች መኖር የማይገባኝን ጉዳ
ይ እናገራለሁ መሰሎህ ሠግተህ ነውን?» በማለት
ገት ጠየቀችው ። ቀጠል አድርጋም ፡—

«ወይንስ ደግሞ አንዳች ነገር እንዲያደርጉልኝ ዳኛ
ቼን እጠይቅ መሰሎህ ነው?» አለችው ።

ከተቀመጠበት ብድግ ብሎ በመነሳት ቅድም ባለ
ሁኔታ ጣትን ወደ እርሷ እያመለከተ ፡—

«ምን ማለትም ነው! እኔ ይኸንን ማለቴ አይደለ
ም!» አላት ።

«እርግጥ ነው ። የምክደው ነገር አይደለም ። ፍርድ-
ፍርድ የሚያሰኝኝ ምን እንደሆነ መገንዘብ አል
ቻልኩም!...» አለች ። መናገሯን አቆመች ። ዐይኖቿ ክፍ
ሉን ከወዲያ ወዲህ ይቃኙ ጀመር ።

«አንዳንድ ጊዜ ፓሼልን በማመናጨቅ ይናገሩት
ይሆናል እያልኩኝ እሠጋለሁኝ ፡— 'አንተ ገበሬ! አይ
አንተ!' ይሉት ይሆናል ። 'አንተ የገበሬ ልጅ! ለመሆኑ
ምን ልሁን ባይ ነህ?' ይሉት ይሆናል ። ፓሼል ኩሩ
ሰው ነው ። ተገቢውን መልስ ይመልስላቸው ይሆ
ናል ። ወይንም አንድሬይ ጠንክር ያለ አነጋገር ያሰማ
ይሆናል ። ሌሎቹም በሆኑ ቁጠታዎች ናቸው ። እና ይኸ
ንን መሳይ አባባል ሲናገሩት መታገስ አቅቶት መል
ስ ቢመልስላቸው እና ፍርዶን አጥፈው ሌላ ፍርድ
ቢፈርዱበትህን ዳግመኛ እርሱን ለማየት የማንችል ብን
ሆንን?» አለች ።

ኒኮላይ እንዳቸው መልስ ሳይመልስላት ጢሙን እያቸዘ ተከላካይነት ለአለም ላይ ከአጠቃላይ ማስወገድ አልቻልኩኝም» በማለት አለሰለሳ ተናገረች ። ቀጠለ አድርጋም ፡—

«ለዚህ ነው የፍርድ ቀን በጣም በጣም አስጊ የሆነብኝ! እንዴ ማናቸውንም ነገር ዳኞቹ መመርመር እና ማመዘን ከጀመሩ በኋላ ግዴላም! ለዚህ ነው የሚያስፈራኝ! እና የሚያስፈራኝ የሚፈረደው ቅጣት ሳይሆን የፍርድ መስጫው ጊዜ ነው ። እንዴት አድርጌ ልገልጻው እንደምችል አላውቅም...» አለች ።

ኒኮላይ አባባሉን ያልተረዳላት መስሎ ተሰምቷታል ። ይኸ ሁኔታም የእርሷ ፍርሃት ምን እንደሆነ በቃላት አማካይነት አብረርታ ለመግለጽ እንዳትችል ይባላዋ መሰናከል ሆነባት ።

ይኸ ሥጋታ ልቧ ውስጥ ቤቱን ሠርቶ ከሁን ከሁን ያንቃት እየመሰሰች ትጨነቅ ጀመር ። የፍርድ ውሳኔ በሚሰጥበት ዕለት ወደ ፍርድ ቤት ስታመራ ጭንቅላቱን ማንቀሳቀስም ሆነ መራመድ የምትችለው የግድን ነባር ።

በፋብሪካው መኖርያ ሠራር የሚኖሩ እና እርሷንም የሚያውቁት እንዴት ነዎት በማለት ሰላምታ አቀረቡላት ። ፈቶቻቸው አኩርፎ የተሰበሰቡትን ሰዎች ጭንቅላቱን ብቻ እንደምን ኖችሁ በሚል ሁኔታ እያወዘወዘች ታልፍ ጀመር ። ፍርድ ቤቱ ውስጥ እና ኮሪዶር ላይ የታሠሩት ሰዎች ቤታቸውን ዝቅተኛ በሆነ ደምፅ አነጋገሯት ። ምን እንደሚሉ ልትረዳቸው አልቻሉችም ። ሁሉም ተመሳሳይ የሆዘን ማቅ ተከናኗ

ቧል ። እናት ይኸንን ተገንዝባለች ። ሁኔታው ይበልጠው አስደሳች ።

«ነይ እዚህ አጠገቤ ቁጭ በይጋ አላት ሲዘኸ ከተቀመጠበት አግዳሚ ወንበር ላይ ፎቀቅ እያለላት ። ትሁትነት ባልተለየው ሁኔታ ተቀመጠች ። ልብሷን አስተካክላ ግራቀኙን ቃኝት አደረገች ። አረንጓዴ እና ቀይ ነቁጦች አግዳሚ ጥብጣቦች እና ቀጫጭን ቢጫ ክሮች ዐይኗ ላይ ብዥ-ብዥ ይሉባታል ።

«የእኛን ግሪቭ እዚህ ጉድ ውስጥ የጨመረው የእርስዎ ልጅ ነው!» በማለት አጠገቧ የተቀመጠች አንዲት ሴት ተናገረች ።

«ናታልያ ፤ ይኸንን ግደነቱን ንግግርሽን አቁሚ!» በማለት ሲዘኸ ከስተር ብሎ ተናገረ ።

እናት ሴትየዋን ተመለከተችት ። የሰዎቹሎቭ እና ት ነች ። ፀጉረ-መላጣ የሆነ እና የሴት አወራረዱ ቀጠን ያለ ፤ ግርማ-ሞገስ ያለው እና ቀላ ያለ ጢም ያጤመው ባሏ አጠገቧ ተቀምጦአል ። ወደፊት-ላይት ሲመለከት ዐይኖቹን ጠባብ አድርጎ ዘጋ እንደማድረግ ያደረገ ሲሆን በሥጋት ላይ የሚገኝ በመሆኑም ጢሙ ይንቀጠቀጣል ።

በበረዶ በተሸፈነች እና ከፍ ብለው በሚገኙት መስኮቶች በኩል ደብዘዝ ያለ ብርሃን ወደ ከፍሉ ውስጥ ዘልቆ ገብቶአል ። በመስኮቶቹ መካከል የቄሳሩ ፎቶግራፍ በሚያንጸባርቅ የወርቅ ፍሬም ተሰቅሎ ሎአል ። ቀይ በሆኑት የመስኮቶች መጋረጃዎች ፍሬሙ ተሸፍኗል ። ከፎቶግራፉ ፊት ለፊት አረንጓዴ ጨርቅ የለበስ እና ከከፍሉ ዳር እስከዳር ሊያርስ ምንም ያልቀረው ጠረጴዛ ተዘርግቶአል ። በስተቀኝ በኩል የሚገኘውን ግድግዳ ተደግፈው ሁለት የእንጨት አግዳሚ ወንበሮች ተቀምጠዋል ። በስተግራ በኩል ደግሞ ሁለት ቡናማ ቀለም ያላቸው ወንበሮች

ተቀምጠዋል ። አረንጓዴ ከላይ እና ወርቅማ ቁልፎች ያሉት የደንብ ልብስ የለበሱ ሥነ-ሥርአት አስከባ ረዎች ከወዲያ-ወዲህ ይሯሯጣሉ ። በከፍሉ ውስጥ ያለው እየር በሹክሹክታ እና በመድኃኒት ሽታ ታውዶ አል ። ይኸ ሁሉ — ቀለማቶች እና ነጸብራቆች ፤ ደም ያች እና ሽታዎች — ስትተነፍስ ባዶ በሆነ ፍርሀት ውጠሉት ዐይኖቿን እና ጀርዋን ጎዳቸው ። ሰውነቷ ውስጥም ስተት ብሎ ገባ ።

ድንገት አንድ ስው ጎላ ባለ ድምፅ ተናገረ ። እ ናት በርገግ አላች ። ስው ሁሉ ከተቀመጠበት ሲነሳ እናትም የሲዞሽን እጅ ጨበጥ አድርጋ ተነሳች ።

በስተግራ በኩል ከፍ ብሎ የሚገኘው በር ተከ ፈተ ። አንድ መነጻር ያደረገ ሽማግሌ ስው በገዛግታ አየተነተቱ ገቡ ። ግራጫ ቀለም ባላቸው ግንጮቻቸው ግራና ቆኝ አነስ-አነስ ያሉ ነጫጭ ጢሞች በቀጭኑ መሥመር አበጅተው በቅለውባቸዋል ። በንጹህ የተላጩው የላይኛው ከንፈራቸው ጥርስ-የለሽ የሆነ ድዳቸው ላይ መጭጭ ብሎ ተጣብቆአል ። አገጫቸው እና መንጋጨላዎቻቸው ከሰድ-ትልቅ በሆነ የዳኛ ልብ ሳቸው ተሸፍነዋል ። ይኸ ሁኔታም ስው-ዬውን አንገት-የለሽ ስው አስመስሎአቸዋል ። አንድ ቁመተ-ረዥም እ ና አንደሽክላ የቀላ ፈተ-ድቡልቡል ወጣት ስው ሽማ ግሌውን ደግፎአቸዋል ። ከእነርሱ በኋላ በወርቀ-ዘቦ ጥብጣብ የተከፈረ የደንብ ልብስ የለበሱ ሦስት ሰዎች ይከተሏቸዋል ። ሌሎች ሦስት ሰዎች ደግሞ የዘወ ትር ልብስ ለብሰው አብረዋቸው ይገኛሉ ።

ረዥሙ ጠረጴዛ ላይ ለመቀመጥ ብዙ ጊዜ ፈጀ ባቸው ። ይኸ ከተከፍወነ በኋላ ግን ፤ የደንብ ልብሱ ቁል ፎች የተፈቱ ፤ ጢም ያላጤመ እና ፈተ የልግመኛ ሰ ው ፈት የሚመስል ከተቀመጡት መካከል አንዱ ወደ ሽማግሌው ጠጋ ብሎ ንግግሩ በማይሰማ ሁኔታ

ከንፈሮቹ አየተነቃነቁ ለሽማግሌው ያንሹክሹክላቸዋል ። ሽማግሌው የሰው-ዬውን ሹክሹክታ በሚያስገርም ሁኔ ታ አንደ አጠና እንጨት ድርቅ ብለው ቀጥ በማ ለት ያዳምጣሉ ። በመነጻራቸው ውስጥ የሚንከበሉት ትን ሁለት ቀለሙ-ቢስ ነቁጦች ዐይኖቻቸውን እና ት ስተውላለች ።

በጠረጴዛው መጨረሻ በሚገኝ የመጻፍያ ጠረጴዛ ላይ የተከመሩትን ዶሴዎች እያገለበጠ እና ጉሮሮው ንም እ-ሹ-ሽ በማለት እየጠራረገ አንድ ረዥም እና ፀጉረ-መላጣ የሆነ ትልቅ ስው ቆሞአል ።

ሽማግሌው ወደፊት ጎንበስ እንደሚለት ብለው መናገር ጀመሩ ። ከተናገሯቸው ንግግሮች መካከል የመጀ መርያዎቹ ቃላት ግልጽ በሆነ ሁኔታ የተሰሙ ሲሆ ኑ የተቀሩት ግን ዝብርቅርቅ ያሉ እና መያዣ-መጨ በጫቸው የጠፉ ዐረፍተ ነገሮች ናቸው ።

«ችሉት ማስቻሉ ተጀምሮአል... ሰዎቹ ይቅረቡ...» አሉ ።

«ያውልሽ» አለ ሲዞሽ ከተቀመጠበት ብደግ ሲል እናትን ጎንተል እያደረገ ።

ከማገጃ ብረቶቹ በስተጀርባ ያለው በር ተከፈተ ። ከአፎቱ የተመዘዘ ሰይፍ ትከሻው ላይ ያጋደመውን ወታደር ተከትለው ፓሼል ፤ አንድሬይ ፤ ማዚን ፤ የጉሴሽ ሁለቱ ወንድማማቾች ፤ ሳሞይሎሽ ፤ ቡኪን ፤ ሶሞሽ እና እናት ስማቸውን የማታውቃቸው ሌሎች አምስት ወጣ ቶች ወደውስጥ ገቡ ። ፓሼል ፍቅር በተመላበት ሁኔ ታ ፈገግ አለ ። አንድሬይ እየላቀ እንደምን አላችሁ በሚል ሁኔታ ጭንቅላቱን ያወዛውዛል ። እንደዚያም ሁኖ ፤ ፈገግታቸው ፤ የደቡ-ደስ ያለው ፈታቸው እና አረማመዳቸው ጭንቅ-ጥብብ ብሎት የነበረውን የፍርድ ቤቱን ሁኔታ ብሩጎ መልክ ሰጠው ። የደንብ ልብስ የለበሱት ሰዎች ላይ የሚያብረቀርቀው የወርቅ ጥልፍ

ደብዘዘ = እሥረኞቹ አብረው ይዘው በመጡት የልብ ልብ ስሜት እና ታይል የእናት መንፈስ የመጠናከር ታይል አገንግ = እስከ አሁን በሀዘን ተከራምተው ከነበሩት እና በስተኋላ ከተቀመጡት ሰዎች ዘንድ መላ ስተኛ ጉርምርምታ ይሰማ ጀመር።

«ፍርሃት የሚባል የለባቸው» በማለት ሲዘክሩ ቀስ ብሎ ተናገረ። በስተቀኝ በኩል የተቀመጠችው የሳ ሞይሎቭ እናት በልቅስ ጎንባቅስቃሰች።

«ፀጥታ» በማለት ከስታራ ድምፅ ተሰማ። «አስጠንቅቄአችኋለሁኝ...» አሉ ሽማግሌው ሰው። ፓሼል እና አንድሬይ መጀመርያው አግዳሚ ወንበር ላይ ጎንብጎን ተቀምጠዋል። አብረዋቸውም ግዚግዚ ጎንብ ላሞይሎቭ፤ እና የጉሌቭ ወንድማማቾች ተቀምጠዋል። አንድሬይ ጤሙን ተላቂቶአል። ሪዘ ግን እንዳለ ነው። ሪዘ ግራና ቅኝ ወይታች የወረደ በመሆኑ ክብ ፊቱን ልክ የድመት ፊት አስመስሎታል። ከሁኔታው አዲስ ነገር ይታይባታል — አፉ ሽል ያለ እና ለነገር ያሞጠሞጠ ይመስላል። ዐይኖቹ ጠቆርብለዋል። በማዘን የላይኛው ከንፈር ላይ ጥቁር መሥመር ተጋድሞበታል። ፊቱም ተደብሎብሎአል። ላሞይሎቭ ያው እንደቀድሞው ፀጉረ-ድምድም ነው። ኢቫን ጉሌቭም ያው እንደቀድሞው ፈገግ እያለ ይስቃል።

«ወይ የኔ ፈምዶርሽ የኔ ፈምዶርሽ» በማለት ሲዘክሩ ራሱን አቀርቅሮ የትካዜ ድምፅ አሰማ። ሽማግሌው ዳኛ እሥረኞቹን ሳይመለከቱ የአገገታቸው ክላይሎች አቅፈው የያዙዋቸውን ጭንቅሳታቸውን ቀጥ አድርገው በለመነቃነቅ ገትረው በአቀራረባቸው ግልጽነት የጎደላቸው ጥያቄዎችን ለእሥረኞቹ ሲያቀርቡ እናት ታደምጣለች። ልጅዋ የሚመልሳቸውን ረጋ ያሉ እና አጥር-ምጥን ያሉ መልሶች እያዳመጡት የመሀል ዳኛው እና ረዳቶቻቸውም በልጅዋ ላይ

አይጨክቡት ይሆናል ብላ ገመተች። የፍርዶ ውጤት ምን ዓይነት ይሆን ብላ ለመገመት በረዥሙ ጠረጴዛ ላይ የተከለከሉትን ዳኞች ፈት ፈታቸውን ትክብላ እያስተዋለች ስታጠና ልቧ በተሰፋ ይመላ ጀመር።

ጉንጨውፍራጤ ገለገለች ማራኪ ባለሆነ ድምፅ አንድ ይከሚገት ሲያነብ ሁኔታው እጅግ አስልቶ ከመሆኑ የተነሳ በክፍሉ ውስጥ ያለው ሰው ሁሉ በአግር ብረት የታሠረ ይመስል ተሰላችቶ ነበር። በፍርድ ላይ ካሉት እሥረኞች ጋር አራት ጠበቆች ዝግ ባለ እና መንፈስ በሚቀሰቅስ ሁኔታ ጎግግር ተለዋወጡ። እንቅስቃሴያቸው ፈጣን እና ጠንካራ በመሆኑ ሁኔታቸው የትላልቅ ጥቁቅር ወይኛን ሁኔታ አስታወሳት።

በአንድ በኩል የሚገኘው የሽማግሌው ወንበር እጅታ አንድ ወፍራም የሆነ እና ጎናንሽ ዐይኖቹ በሞራ የተሸፈኑ ሰው ሰውነት ተሞልቶአል። ከሽማግሌው ሌላ ጎን ደግሞ ቀይ ሪዝ ያለው እና ፊቱ የገረጣ ጎኩሻው ድቡልቡል ያለ ዳኛ ተቀምጦአል። ድክም ባለው ሁኔታ እጁን ከወንበሩ ጀርባ እንዘፍ አድርጎ የጣለ ከመሆኑም በስተቀር ዐይኖቹን ጨፈን እንደሚደረግ አድርጎ በሃሳብ ተውጦአል። ዐቃቤ ሕጉም የመድከም እና የመሰላቸት ሁኔታ ይታይባታል።

ከዳኞቹ በስተጀርባ አዘውትሮ ጉንጨን የሚያሻሽ ፤ ሰውነተ-ወፍራም እና አካለ ጠንካራ የሆነው የከተማው ከንታብ ተቀምጦአል። ከጎን ደግሞ ጎውልዱ ከመኳንንት ወገን የሆነ ፀጉረ-ሽብቶ እና ጎን ጫቹቅ ያይ የሆኑ ፤ ረጃም ጤም ያጤመ ትላልቅ ጉርጥርጥ ዐይኖች ያሉት ሌላ ሰው ተቀምጦአል። ዘርጣጣ በርጭ ያለው በመሆኑ ምክንያት ቅር እየተሰጥ አሁንም-

አሁንም ኩቱ ከበርጩ ላይ እያረተለከበት በኩቱ ሊሸፍነው የሚሻው የቀበሌው ገዢ ይገኛል ።
«እዚህ አሁን በምንገኝበት ቦታ ወንጀሊኞችም ሆኑ ዳኞች የሉም ። እዚህ የሚገኙት ምርኮኞች እና ማራከኞች ናቸው...» በማለት ጎላ ባለ እና ጠንካራ በሆነ ድምፁ ጋሼል ተናገረ ።

ከፍሉ በዝምታ ተዋጠ ። ለተወሰኑ ስኮንዶች እና ትታዶምዋ የነበረው ሌላ ምንም ሳይሆን የብዕር ኮሽኮች እና የልባን ዶም-ዶምታ ነበር ።

መሀል ዳኛውም ንግግሩን የሚያደምዋ እና ደግሞ ምን ይከተል ይሆን ብሎ የሚጠበቅ ይመስላል ። ረዳቶቹ ትደናገጡ ። በመጨረሻም መሀል ዳኛው ፡—

«እህሀ! እንድረይ ናሽድካዮፋተኛ መሆንህን ታም ናለህ?» አለው ።

እንድረይ ቀስ ብሎ ከተቀመጠበት ተነሳ ። ትከሻ ውን ጎበር አድርጎ ረዙን እያሻሽ ሽማግሌውን በዐ ይኖቹ ሽፋሽፍት ተኩሮ እያስተዋለ እና ትከሻውን እያወዘወዘ ያው እንደቀድሞው ጣዕመ-ዜማ ባልተለ የው አስደሳች ድምፁ ፡—

«እንዴት ጥፋተኛ ነኝ እላለሁኝ? የገደልኩት ሰው የላም ። በሌብነት አልተያዝኩም ። ሕዝቦችን የሚዘርፍ የሚቀማ ፤ እርስ-በእርስ የሚያጋድላቸውን የአኒኒር ሁኔታ ብቻ ተቃዋሚ ነኝ» በማለት ተናገረ ።

«መልስ ስትመልስ አታገዛዛ ። ባጭሩ መልስ» አለው መሀል ዳኛው ።

ከበስተጎላ የተቀመጡት ሰዎች ማገረምረም ጀመሩ ። ጎንጎጩ ወፍራሙ ሰው በላያቸው ላይ የጠመጠመ ባቸውን ቃላት የሚፈቱ ይመስል ተመልካቾቹ ስዎቹ እርስ-በእርስ መንሸኳሽክ እና መቁንጥንጥ ጀመሩ ።

«የሚናገሩትን ትሰሚያለሽን?» አላት ሲዞሽ ።
«ፈምዶር ማዚን ፤ ቃልህን ስጥ...» አለ ዳኛው ።

ፈጆያ ከተቀመጠበት ፍንጥር ብሎ በመነሳት ቆመ ። ፊቱ ደም መስሎአል ። ዐይኖቹ ብሩኅ ሁነው ያበራሉ ። እኙን በአንዳች ምክንያት ወደኋላው አድርጎ ያል ።

«እልሰጥም» በማለት ግልጥ ባለ አነጋገር መለሰ ። ሲዞሽ ቀስ ብሎ ወይጉድ በሚል ሁኔታ የመገረም ድምፁ አሰማ ። የአናት ዐይኖች በመደነቅ ብልጥጥ ብለው ተከፈቱ ። ፈጆያ ንግግሩን በመቆጠል ፡—

«ለእኔ ቆሞ የሚከራከርልኝ ጠበቃ የማልሻ መሆኔን ተናግራለሁኝ ። እንዳችኛም ነገር መናገርም አልሻም ። ይሽ የተሰደመው ፍርድ ሰሚ ሕገ-ወጥ ነው ። እላለሁኝ! ለመሆኑ እናንተ እነ ማን ናችሁ? በእኛ ላይ ፍርድ እንድታስተላልፉ ሕዝቦች መርጠዎችኋል? የለም ሕዝቦችስ አልመረጡዎችሁም! እናንተ ያላችሁንም ሥልጣን አምኜ የምቀበል እያደለሁም!» በማለት ተናገረ ።

ተቀመጠ ። ቀይ የሆነ ፊቱ በአንድረይ ጀርባ ተሸሽጎ ።

ወፍራሙ ዳኛ ወደ መሃል ዳኛው አጎብዶዶ በጀሮው አንዳች ነገር ያንሸኳሽካላቸዋል ። የገረጣ መልክ ያለው ዐይኖቹን ብልጥጥ አድርጎ በመክፈት ወደ እሥረኞቹ አተኩሮ እየተመለከተ ከጠረጴዛው ላይ እርሳስ አንስቶ በወረቀት አንዳች ነገር ይደፍ ጀመር ። የቀበሌው ገዢ ወይ ጥጋብ ፤ ይገርማል እኮ በሚል ሁኔታ ጭንቅላቱን እየወዘወዘ በርጩ ጭኑ ላይ ዘርፈጥ ብሎ እንዲቀመጥለት ከአግሮቹ ፈርጠጥ ፈርጠጥ አለ እና በርጩን በእጆቹ ሽፈኖቸው ። ሽማግሌው ዳኛ ጭንቅላታቸውን ዞር ላያደርጉ መላ ሰውነታቸውን የገረጣ መልክ ወደአለው ዳኛ ዞር አድርገው ቀስ ባለ አነጋገር ከገፈሮቻቸውን ያነቃንቁ ጀመር ። የገረጣው ዳኛ ጭንቅላቱን ቁልቁል ቀልሶአል ።

የመኳንንት ወገን ተጠሪ የሆነው ሰው ለሕግ-አስከባ ራው እንዳቶ ነገር ነገረው ። አሁንም አገጩን የሚያ ሻሽው ከንቲባ ንግግሩን ለማዳመጥ ይጥራል ። ከዚያ ም አስልቺ በሆነው ድምፃቸው መሀል ዳኛው መና ገር ቀጠሉ ።

«አላሽ እንዴት እንደመለሰላቸው! ከሁሉም የተ ሻለ ነው!» በማለት ሲዞሽ ለአናት በጆሮዋ ነገራት ። አናት ግራ እየገባት ፈገግ አለች ። በመከናወን ላይ ያለው ነገር ሁሉ ሁላቸውንም ሥቃይ ላይ ሊጥላቸው በሚችል መንገድ አስጊ ሁኔታን ሊያስ ከትል የሚችል በመሆኑ አድካሚ እና የማያስፈልግ ሁኖ ተሰማት ። ይሁን እንጂ ከፓሼል እና ከአንድሬይ እንደባዶቹ የወጡት ቃላት በወዘ-አደሮቹ የሠፈራ ቦታ በምትገኘው ነጆአቸው ውስጥ ሁነው የሚያወ ፍት እንጂ ፅውኑትስ በዚህ በፍርድ ቤት ውስጥ የተናገሩት በማይመስል ሁኔታ ቃላቶቻቸው ፍርሀት- አልባ እና ጠንካሮች ቃላት ነበሩ ። ፈዎዶር ስሜቱ ፈንቅሎት ባሰማው መልስ ልቧ ተቀስቀሰ ። እዚህ ፍርድ ቦታ ላይ እንደ ብርታት ያልተለየው ሁኔታ አይታዩ ሲሆን ከእርሷ ጎላ የተቀመጡትን ሰዎች እንቅስቃሴ ስታስተውልም ይኸንን ሁኔታ እርሷ ብቻ የተሰማት አለመሆኗን ገመተች ።

«የምታቀርበው ሃሳብ ምንድነው?» በማለት መሃ ል ዳኛው ጠየቁ ።

ራሱ-መላጣው ዐቃቤ ሕግ ከተቀመጠበት ተነስቶ አሀዞች እየጠቀሰ ፈጠን ባለ ሁኔታ ይናገር ጀመር ። በአነጋገሩ እንዳቸው የአስፈሪነት ሁኔታ አይታይበትም ። የአናት ልቧ በስሜት ተቀስፎ ተይዞአል ። ድምፅ አስምቶ እና አካል ገዝቶ በጉልሁ ባይታይም ውስ ጥ-ውስጡን ሁኔታው የማያምር ነገር በክፍሉ ውስጥ የሚያንገብብ መሆኑ ተሰማት ። ይኸ ሁኔታ ከማናቸ

ውም ውጪ ከሚገኘው ነገር ሊገናኙ በማይችሉበት ሁኔታ ሊጠስ በማይችል ደመና የዳኞቹን አካባቢ አካናጽፎት የሚገኝ መስሎ ተሰማት ። ዳኞቹን ተመል ከተቻቸው ። ምን እንደሚያስቡ ልትገነዘብ ግን አል ቻለችም ። እንደገመተችው ፤ በፓሼል እና በፈዎዶር ንግግር የተበሳጩ አልመሰላትም ። አልሰደቧቸውም ። ስለዚህም የቀረበላቸውን ጥያቄ ከቁም-ነገር ያልቆጠ ፍት ፣ መስሎ ተሰማት ። ሁሉንም ነገር ቀደም ሲል የሚያውቁት ከሆነ እና የሚያስከትለው እንዳቸ ለው ጥ የሌለ መሆኑን ከተገነዘቡ ዝንባሌያቸው ፈንገጥ ያለ ቢሆንም የሚቀርበውን መልስ ለመሰማት ይገ ደደሉ ።

አሁን እንደ ጃንዳርም ከፈት-ሰፊታቸው ቆሞ ጥል ቅት ባለው ነገርና ድምፅ የሚከተለውን ተናገረ ፡—

«የአመዶ ዋና ቆስቋሽ ፓሼል ፣ ሽላሰሽ መሆኑ ታውቆአል ።»

«ናሽድካስ ቢሆን?» በማለት ወፍራሙ ዳኛ ደክሞ እና ፍገዝ ብሎ ተናገረ ።

«እርሱም ጭምር...» አለ ጃንዳርም ።

ከጠበቁቹ መካከል እንዶ ከተቀመጠበት ብድሃ ብሎ ተነሳ ። ከዚያም ፡—

«እንደ ቃል እንድናገር ይፈቀድልኛልን?» በማለት ጠየቀ ።

«የሚቃወም አለን» በማለት መሀል ዳኛው ጠየቀ ። ዳኞቹ በሙሉ ጤና ያጡ ይመስላሉ ። በአኳኋናቸው እና በድምፃቸው ስልቶች እና ድክም ያላቸው ይመስ ላሉ ። ይኸው ድካማቸው እና ስልቶች ያላቸው መሆ ኑም ከፈታቸው ላይ ይነበባል ። የዳኝነት ልብላቸው ፤ ፍርድ ቤቱ ፤ ጃንዳርምቹ ፤ ጠበቆቹ ፤ እጅታዎች ያለው ወንበር ላይ ተቀምጦ ጥያቄዎች ማቅረቡ እና የፍርድ

አፈጻጸሙን ሥነ-ሥርዓት ማከናወን — ይኸ-ይኸ ሁሉ አንድላብ አንዳይዝናኑ ችግር ፈጥሮባቸዋል ። እናት ቀደም ሲል ጀምሮ የምታውቀው ያ ቢጫ መልክ ያለው መኮንን ከዳኞቹ ፈት-ሰፊት ቆሞ ስለ ሆኗል እና ስለ አንድሬይ የሚያውቀውን ሁሉ ጉልህ በሆነ ጎርናና ድምፅ ይተርክላቸዋል ። «ይኸን ያህልም ስለ እነርሱ የምታውቅ አይደለህም» በማለት የሚተርከውን እየሰማች እናት በአፅም ሮዋ አሰላሰለች ።

ከታጠረው ብረት ጀርባ ለሚገኙት እሥረኞች ፍርሃት ሳትፈራላቸው እና ሀዘንም ሳይገባት ትመለከታቸው ጀመር ። አታዝንላቸውም ። እነርሱን ታፈቅረቸዋለች ። ትደነቅባቸዋለች ። በዝምታ የተዋጠ መደነቅ ። ግልጽ የሆነ ፍቅር ። እነዚህ ወጣቶች እና ጠንካሮች ፤ ምሥክሮች እና ዳኞች የሚያቋርቧቸውን አሰላሳዬ ዝብዝቦች ከቁም-ነገር ሳያገቡ ፤ ጠበቆቻቸው ከሕግ አስከባሪው ጋር የሚያደርጓቸውን ክርክሮች ከመጠፍ ሳይቆጥሩ ጀርባቸውን ለግድግዳው ሰጥተው ተቀምጠዋል ። አልፎአልፎ ከመከከላቸው አንደኛው የፈዝ ሳቅ እየሳቀ ለንዶቹ አንዳቸ ነገር የሚነግራቸው ሲሆን ፤ የንዶቹ ፊቶችም ተመሳሳይ በሆነ የፈዝ ፈገግ ታ ይመሳሉ ። ሆኗል እና አንድሬይ ለእነርሱ ከቆሙ ላቸው ጠበቆች መካከል ባለፈው ምሽት ኒኮላይ ቤት መጥቶ ከነበረው አንዱ ጠበቃ ጋር ሳያቋርጡ ብዙ ሃሳብ ይለዋወጣሉ ። ኩተቀሩት ንዶች ይበልጥ የሚቀነጠነጠው እና በስሜት የተዋጠው ማዘን ወይይታቸውን ያዳምጣል ። አንዳንድ ጊዜ ሳሞይሎቭ ኢሻን ገብቶን አንዳቸ ነገር ይነግረዋል ። ኢሻንም ንንተል ያደርገው እና አፍኖ የያዘውን ላቱን ለለመሳቅ እየሞከረ ውስጥ-ውስጡን ሲሰቅ ጉንጨ በአየር ተሞልቶ ፊቱ ደም ይመስል እና አንዳይታወቅበት ወደላይ

ከአንገቱ ቀና ይላል ። ሁለት ጊዜ ግን በሳቅ ተገኝተ ኩተ ። ከዚያም ራሱን ለመቆጣጠር ከፍጠን ብሎ ተቀመጠ ። እሥረኞቹ ወጣቶች ናቸው ። ወጣትነታቸውም የወጣትነት አፍላ ጊዜያቸውን ለማፈን የሚደረገውን ማናቸውንም ጥረት ወድቅ አድርጎታል ። ሲዞቭ እናትን ቀስ ብሎ በጉልበቱ ነገጥ አደረጋት ። ዘር ብላ ተመለከተችው ። ፊቱ ላይ የደስታ ምልክት ይነበባል ። በሆንም ደግሞ ትንሽ ቅር ያለው ይመስላል ።

«እስከ እነዚያን ወጣቶች ተመልከቻለችው ፤ ምን ያህል መንፈስ ጠንካሮች እንደሆኑ መኳንንት አይደሉም እንደሰ እንጋ አላት ።

ፍርድ ቤቱ ውስጥ ምሥክሮቹ በተቻከሉ እና ቅጥ-የለሽ በሆነ ሁኔታ የምሥክርነት ቃላቸውን ይሰጣሉ ። ዳኞችም ያለፈቃደኛነት እና ደንታ-ቢሶች ሁነው የምሥክርነቱን ቃል ያደምጣሉ ። ወፍራሙ ዳኛ ዶላዝ በሆነ መዳፋ አፋን ከድኖ ያዛጋል ። ቀይ ራዝ ያለው ዳኛ ከቀድሞው ይበልጥ ገርጥቶአል ። አሁንም-አሁንም ጣቶቹን ቅንጠ (የራሱ ነን እና ነን) ላይ በማሳረፍ የፍርድ ቤቱን ጣራ ቀና እያለ የሚያስተውል ቢመስልም ሃሳቡ ግን ፍርድ ቤቱ ውስጥ የለም ። ሕግ አስከባሪው አልፎአልፎ አንድ ማስታወሻ ይጫወር እና የመኳንንቱ ወገን ተጠሪ የሆነውን ሰው ምልክት በመስጠት ድምፅ ሳያሰማ ያነጋግረዋል ። የመኳንንቱ ወገን ተጠሪም በኖሚ ጢሙን እያሻሽ ፤ ጉርጥርጥ ያሉ አሰደሳች ዐይኖቹን ከወዳድ-ወዳህ እያንከባለል ፈገግ ይል እና አንገዙ ይቀሥራል ። ከንተባው አንዱን እግሩን በሌላኛው እግሩ ላይ አነባብሮ ጉልበቱ ለሚ ላይ የሚያነቃንቃቸውን የእጁን ጣቶች እያስተዋለ ተቀምጦአል ። በርጩን እግሮቹ ጭኖች ድረስ ዘርፍጠ የዘረገፈው እና በእጆቹ ኩባቦ የያዘው የቀበ

ሌው ገዢ አሰልፎ የሆነውን የፍርድ ቤት ቻቻታ የሚያደምጥ እርሱ ብቻ ይመስላል ። ወይም በረዥሙ የተገለጠለ እና የደረ ምስል ያለበት የአደር መቆጣጠርያ መዘውር ዘንግ ነፋስ በሌለበት ጊዜ ከፍ ብሎ ሳይንቀሳቀስ አንድ ቦታ እንደሚቆም ሁሉ ሽግግላው የመሆኑን ያሳያል ሳይንቀሳቀሱ አንድ ቦታ ድብር ብለው ከመቀመጣቸው በስተቀር እንደቀበሉው ገዥ እርሳቸውም የሚዳመጥ ፍላጎት ያላቸው ይመስላሉ ። ይኸንን መሳደ የፍርድ አፈጻጸም ሥነ-ሥርዓት ረዢም ለሆነ ጊዜያት የተካሄደ በመሆኑ ፍርድ ቤቱ ውስጥ የነበሩት ሰዎች ደብዳቤቸው ተሰላፎ ።

«ችሎቱ ለጥቂት ሰዓት ዕረፍት...» አሉ መሆኑን ያሳያል ከተቀመጡበት ብድግ ብለው ። ከሰሱት ከንፈሮቻቸው የሚሰማው የተቀረፀው ግግግራቸው የመልካም ነገር እና የማይሰማ ግግግር ነው ።

እርዳታ ፣ መደኅን ፣ ሳል መሰል ፣ እግርን መራቱ ላይ መድቃት ይከናወን ጀመር ። እሥረኞቹ እንዲወጡ ተደረገ ። ፈገግ በማለት በቦታው ለተገኙት ለቤት ስለ ቻቸው እና ለንዶቻቸው ጭንቀላቶቻቸውን በመነቅነቅ ስላምታ ሰጡ ።

«የካር ፣ ቅር አትሰኝ!» በማለት ኢሻን ጉሴሽ ተናገረ ።

እናት እና ሲዞሽ ወጥተው ወደ ኮረዶሩ ሄዱ ። «ሻይ ለመጠጣት ወደ ቦፍ ቤቱ እንሂድ ይሆንን እንድ ሰአት ተኩል ይቀረናል» አላት ሲዞሽ እናትን ።

«እኔ አላሰኝኝም» አላች እናት ።

«እኔም አላሰኝኝም ። እንዴት ናቸው እነዚህ ልጆች? እን በዓለም ላይ ያሉ እነርሱ ብቻ ይመስላል ሌሎችን ከምንም ሳይቆጥሩ እዚያ መቀመጫቸው ላይ ተከናወኑት ቁጭ ብለው ነበር ። ያ ፈገግሮ እማ!» አላ ።

የላዋይሎሽ አባት ባርኔጣውን በእጁ ይዞ ወደ እነርሱ ዘንድ መጣ ። ፈገግ እያለም የሚከተለውን ነገራቸው ፡—

«የኔን ግሪጎሪ አያቸውን? አንዳችም ጠባቂ የሚ ይኸ መሆኑን ከመግለጡም በስተቀር ጠባቂዬን ሊያነጋግርም አልፈቀደም ። ይኸንን ለማድረግ የመጀመርያው እርሱ ነበር ። ፔላጊያ ፣ የእርሱም ልጅ ጠባቂ መኖሩ ችውን ይኸ ነበር ። የእኔ ልጅ በፍጹም አይሻም ነበር ። ከዚያ በኋላም ከመካከላቸው አራቱ የሚከራከሩላቸው ጠባቂዎች አንሻም ብለው እምቢኝ አሉ...» አላ ።

ሚስቱ አጠገቡ ቆማለች ። እንባዋን እየዋጠች በመ ሀረቢ ጫፍ አፍንጫዋን ትናፈጣለች ። ላዋይሎሽ ግግግሩን በመቀጠል ።

«ወይ ጉድ ፣ የሚገርም እኮ ነው! እነዚህ ሰይጣኖች የሚያደርጉትን አድራጎት ስትመለከቱ እንዲህ ያለ ወጥመድ ውስጥ ገብተው መገኘታቸው በገዛ ራሳቸው ምክንያት በመሆኑ ምንም አያላዝኑም ያለኛሉ ። ግን ደግሞ የሚፈጽሙት ነገር ሁሉ ትክክል ነው የሚያ ሰኝ ነው! በተለይም ብዛታቸው ፋብሪካው ውስጥ ከጊ ዜ-ጊዜ እየጨመረ ሲታይ ፣ ፀውነትም የቆሙለት ግላ ማ ትክክለኛ ነው የሚያሰኝ ነው ። ፖሊሶች አሁንም አሁንም ያፍሷቸዋል ። እነርሱ ግን ውሀ ውስጥ እን ያለ አሣ ከጊዜ ጊዜ እጥፍ በእጥፍ ብዛታቸው እየጨመረ በመራባት ይባላሉ ። ኃይል እና ጥንካሬ ያለው በእነርሱ በኩል ሳይሆን አይቀርም የሚያሰኝ ነው» አላ ።

«ስቲታን ፔትሮቪች ፣ በዚህ ጉዳይ ውስጥ ገብተን እኛ ይኸ ነው ብለን ፣ ተገንጠን ለመናገር ያዳግተናል» አላ ሲዞሽ ።

«ፀውነት ነው ያዳግተናል!» በማለት ላዋይሎሽ በሃሳቡ ተሰማምቶ መለሰ ።

ሚስቱ በአፍንጫዋ አየሩን ደሀና አድርጋ ከባ በች በኋላ ፡ —

«እነዚህ እርጉሞች ሁሉም ቁልጭ እንዳሉ ጤነኞች አይደሉም እንደህ እላችኋለሁ ።»

ከዚያም ስራ የሆነ እና ልግልግ-ልግልግ እያለ ከወዲያውዲህ የሚዋልል ፈታን ወደ እናት ዞር አድርጋ ፈገግ በማለት ፡ —

«ኔሎቭና ፤ አይቀየሙኝ ። ከጥቂት ጊዜያት በፊት ለዚህ ሁሉ ጉዳይ ተወቃኞቹ የርስዎ ልጅ ነው ብዬ አማርሬ ነበር ። እንደ ሰውነቱ ከሆነ ግን ተወቃኞቹ ማን እንደሆነ እግዚአብሔር ይወቀው ። ስለ እኛ ልጅ ስለ ግሪኒሪ ጃንዳርሞች እና ሰላዮች ምን እንዳሉ ስምተዋልን? ይኝንን የእኛን ስይጠንም በጉዳዩ አለበት አሉ!»

ስሜቷን ሳታዳንቅ በልጅዋ ከርታባታለች ። እናት ግን አደነቀቻት ። ደግነት በተመላው ፈገግታ እና ከልቧ በፊት ቃላት እናት የሚከተለውን መለሰችላት ፡ —

«የወጣቶች ልብ ዕውነትን ፈጥኖ ለመያዝ ሁል ጊዜም ብቃት አለው...» አለች ።

ስዎች በኮሪዶሩ ከወዲያውዲህ እየተመላለሱ እና በቡድን ሰብስብ እያሉ በስሜት በተዋጠ ቀስተኛ ድምፅ ይወያያሉ ። ብቻውን የቆመ እንደም ሰው የለም ብሎ ለመናገር የሚያስደፍር ሲሆን ሁሉም ቢሆን የየራሱን ሃሳብ ለማቅረብ የሚሻ እና ሌሎች የሚናገሩትን ለማድመጥም የሚጓጓ ነው ። ኃይለኛ ነፋስ ፣ የሚያወዘውዛቸው ይመስል ሰዎቹ በግድግዳዎች መካከል በሚገኘው ነጭ ጠባብ መንገድ በኩል ከወዲያ ወዲህ ይንጎረደዳሉ ። እንደ ጠንካራ የሆነ ቦታ ፈለገው ከስማቸውን ለመታከል የሚሹ ይመስላሉ ። ቁመተ-ረክም የሆነው እና እንደወንድሙ እንደሰኩን ቆዳው ነጣ ያለው የቡኪን ወንድም የሚናገረ

ውን እንዳች ነገር በማስረጃ ለመደገፍ እየጠረ እጁን ያወዘውዛል ።

«ይ የቀበሌው ገዢ ከሌጋኖቭ እዚህ ጉዳይ ውስጥ የሚያገባው እንዳችም ነገር የለም» አለ ።

«ኮንስታንቲን ፤ ዝም በል» አለው ቁመተ አጭር የሆነው አባቱ ግራ ቀኙን ጠንቀቅ ባለ ሁኔታ በመቃኘት ።

«ለምን ዝም እለሁኝ? ዝም አልልም! ባለፈው ግመት ከፀሐፊዎቹ መካከል የአንደኛውን ሚስት በመወሰን ማጠቃለያ ገደቡታል እየተባለ ይወራል ። አሁን ከእርሷ ጋር ይኖራል ። ይኸ እንግዲህ ከቶ ምን ይባላል? ከዚህም በስተቀር ፤ ሞሽላቃ ሌባ መሆኑን ማንም የሚያውቀው ጉዳይ ነው» በማለት ተናገረ ።

«ኮንስታንቲን ፤ እባክህ ስለፈጠረህ ይኸንን አፍህን ዝጋ ነው የምልህ!» በማለት አባቱ ተናገረ ።

«ልክ ነው ። ልክ ነው ። ፍርዱ ትክክለኛ ፍርድ ነበር ብሎ መናገር አይቻልም» በማለት ለሞደሎቭ ተናገረ ።

ለሞደሎቭ ሲናገር ቡኪን አዳመጠ እና ከሌሎቹ ጋር አብሮ ሁኖ ወደላሞደሎቭ ተጠጋ ። ፊቱ እንደበርበሬ ቀይ ሁኖአል ። እጁን ከወዲያውዲህ ያወዘውዛል ።

«ድርጊቱ የግድያ እና የሌብነት ድርጊት ሲሆን ሰዎች ፍርዳቸውን የሚቀበሉት በሕዝባዊ የፍርድ ሽንገያ ፤ ግለሰብም በገበሬዎች ፤ በከተማ ነዋሪዎች እና በሠርዶ-አደሮች የዳኝነት ብዶኔ ነው» በማለት ድምፁን ከፍ አድርጎ አሰማ ። ቀጠል አድርጎም ፡ —

«ሰዎች ባለሥልጣኖችን የመቃወም ድርጊት ሲፈጽሙ ግን ባለሥልጣኖቹ ራሳቸው ዳኞች ፈራጆች ሁነው ቁጭ ይላሉ! እሺ እንግዲህ ፤ ከቶ ይኸ ምን ይባላል? እኔን ብትብድብኝ እና እኔም መንገጭህን

በነው፤ ከዚያም ለተፈጸመው ድርጊት ፍርድ ፈራጁ አንተው ብትሆን እኔን ጥፋተኛ አድርገህ እንደምትፈርድብኝ የማያጠራጥር ጉዳይ ነው። በእኔ እና በአንተ መካከል ለተፈጸመው ድርጊት የመጀመርያው ተጠያቂ ግን ማን ነው! አንተ ነህ! በማለት ተናገረ።

ፀጉረ-ሽቦቶ ፤ አፍንጫው እንደማንቆርቆርያ አፍ የተቆለመመ እና ደረቱ በሚዳልያ የተገጠ ዘበኛ የተሰበሰበ ሰባትን ሰዎች እየበተናቸው በኪን ላይ ጣቱን ቀስሮ ፡—

«ይኸን ጨኸትህን አቁም ። መሸታ ቤት አይደለም ያለሽው!» አለው።

«እሺ ይሁን ግዴልም ። የት እንደለሁኝ ይገባኛል። እኔ ግን የምለው ፤ ደብዳቤም እኔ ፤ ዳኛም እኔ ብሆን ምን ይሰማሃል...» አለው።

«ከዚህ በታ ባስመጣህ ሳይሻል አይቀርም ። ነው ፤ የምትሻው ይኸንን ነው መሰልኝ!» በማለት ዘበኛው በዛቻ ተናገረ።

«ለሰመጣህ ምን ስላረግሁኝ?» አለ በኪን።

«እየጮኸክ ስለምትረብሽ ። ከግቢው ውጪ መን ገዶ ላይ እንድትወጣ አያርግህላሁኝ» አለው ዘበኛው።

በኪን አብረውት ያሉትን ተመልከተ።

«እነርሱ የሚፈልጉት ነገር ቢኖር ሰዎች ምንም ሳይናገሩ አፋቸውን እንዲዘገ ነው» በማለት ዝቅተኛ ሰዎች ደምፅ አሰማ።

«እንዴታ! ታዲያ ሌላ ምን ይሽ መሰሎሃል?» በማለት ሽማግሌው ሰው ደምፀን ከፍ አድርጎ አሰማ።

በኪን ትከሻውን ወዝወዝ አድርጎ ለሰለሰ ባለ ዝቅተኛ ደምፅ መናገር ቀጠለ።

«ታዲያ ተመልካቹ ሕዝብ በፍርድ ሥነ-ሥርአት ላይ እንዳይገኝ የማይከለከለው ለምንድነው? ለምን ቤተ ሰቦች ብቻ እንዲገኙ ያደረጋል? ፍርድ ሀቀኛ ከሆነ

ሌሎች እንዳይገኙ መከላከል ምን ያስፈልጋል? ሁሉም ይሰማው እንጂ! ምን የሚያስፈራ ጉዳይ አለ?» በማለት ተናገረ።

«ፍርድ ትከክለኛ የሆነ ፍርድ አይደለም ። ይኸ ምንም የሚያጠራጥር ጉዳይ አይደለም!» በማለት ሳሞ ይሉሽ አረጋግጦ በጉልህ ደምፅ ተናገረ።

እናት ቀደም ሲል ኒኮላይ ስለ ፍርድ አፈጸጸም የነገራትን ለላምይሎሽ ልትነግረው ፈልጋ ነበር።

ይሁን እንጂ የነገራትን ሁሉንም ያልተረዳቸው ከመሆኑም በስተቀር አንዳንዶቹን ቃላትም ለሰዘነጋቻቸው ሳትነግረው ቀረች። ለማስታወስ እየሞከረች እልፍ ብላ ስትረመድ ፤ እርሷን-እርሷን አንድ መለከተኛ ረዝ ያለው ወጣት ሰው ሲመለከታት አየች። ቀኝ እጁን ስረው ካሰ ውስጥ የከተተ ሲሆን ፤ ይኸ ሁኔታ

ውም ቀደም ሲል የምታውቀው በሚመስል ረገድ ከቀኝ ትከሻው ይልቅ የግራ ትከሻው ዝቅ ያለ እንዲሆን አድርጎታል። በራሷ ሃሳብ የተመሰጠች በመሆኗ ሁሉም ያች እርሱን-እርሱን መመልከት ትታ ወዲያ ውት ዘር አላች።

ከጥቂት ደቂቃ በኋላ ግን ከሰዎቹ አንዱ ፡—
«እርሷን!» በማለት ሲጠይቅ ሰማች።

«አዎን!» የሚል መልስ ቀጠለ።
ዙርያውን ተመልከተች ። አንደኛውን ትሰሻውን ጉብር ያደረገ ሰው ቀረብ ካለ በታ ቆሞ ጥቁር ጤም ካጠመ እና አጠር ያለ ካገገርት ለብሶ እስከጉልበቱ ረኽሞ የሆነ ቦት ጫማ ከተጫማ ወጣት ሰው ጋር ያወራል።

ግራ ገብቷት ማንነቱን ለማስታወስ ትሞክር ጀመር ። አልሆነላትም ። ልጅዋ ስለቆመበት ዓላማ ለሰዎች ለላምራዳት ከፍተኛ ፍላጎት አላት ። ፍፍርዱ ሁኔታ ምን እንደሆነ ለመገመት እንድትችል እርሷ የምታቀ

ርበውን ሃሳብ በመቃወም ምን እንደሚኖገሩ ለመሰማት ትሻለች ።

«ለመሆኑ የፍርድ አፈራረድ እንደዚህ ነውን?» በማለት ንግግሯን ለሲዛቭ ጭንቅ እያላት ማቅረብ ጀመረች ። ከዚያም ፡—

«አብዛኛውን ጊዜያቸውን ያባከኑት የተፈጸመው ድርጊት ለምን እንደተፈጸመ ለማወቅ ሳይሆን ፤ ማን ምን እንደደረገ ለማወቅ በመጣር ነበር ። ሁሉም ዳኞች ደግሞ ሽማግሎች ናቸው ። ወጣቶች ፍርዳቸውን ይቀበሉ ዘንድ የሚገባቸው እንደአነርሱው ወጣት በሆኑ ሰዎች ነው» አለች ።

«ልክ ነው ። መሆን አለበት» አለ ሲዛቭ ። ቀጠል አድርጎም ፡—

«እንዲህ የመሰለውን ጉዳይ ለእኛ መገንዘቡ አስቸጋሪ ነው ። በጣም አስቸጋሪ ነው!» በማለት በሀሳብ ተውጦ ጭንቅላቱን ነቅቶ ።

ዘበኛው የፍርድ ቤቱን በራፍ ከፈተው ። ከዚያም ፡—
«ቤተ ሰቦች የሆኖችሁ! ወደ ውስጥ የመግቢያ ተኬታችሁን አላዩ!» በማለት ደምፁን ከፍ አድርጎ ዘበኛው አሰማ ።

«ተኬት አላዩ ይበልጠይ ጉድጓድ ልዩ ልዩ ጨዋታ ለማየት ስርከስ የምንሄድ ይመስል!» በማለት አንዱ በልግጫ መልክ ተናገረ ።

በሰዎቹ ፊት ላይ ብስጭት ይነበብባቸዋል ። ብዙ የሚያወሩ ሲሆን ትዕግሥታቸው ጥቂት ነበር ። ከዘበኞቹ ጋርም ይወዛገቡ ጀመር ።

ሲዛቭ ወደአግዳሚ ወንበሩ ላይ ለመቀመጥ ሲሄድ አንዳች ነገር ለመናገር ያጉመቱምታል ።

«ምነው ፤ ምንድነው የምትል?» በማለት እናት ጠየቀችው ።

«አይ ፤ ምንም አዲስ ነገር የለም ። ሰዎች ጅሎች ናቸው...» አለ ።

ይወሉ ተደወለ ።

«የዳኞች መምጫ ተቃርቦአል ። ፀጥ ስለኑ!» ተባለ ። ዳኞቹ መጥተው እንደቀድሞ በታብታቸውን ሲይዙ በፍርድ ቤቱ ውስጥ ያሉት ሰዎች በሙሉ ፀጥ በማለት ከመቀመጫቸው ብድግ ብድግ አሉ ። እሥረኞቹም ወደ ቀድሞ በታቸው ሂደው እንዲቀመጡ ተደረገ ።

«ዝም በይነ ሕግ አስከባሪው ንግግሩን ሊያሰማ ነው» በማለት ሲዛቭ ቀስ ብሎ ተናገረ ።

አንዳች አስፈሪ የሆነ ሁኔታ በመጠባበቅ እናት ሰውነቷን ወደፊት አጉብጣ ትጠባበቀ ጀመር ።

ዐቃቤ ሕጉ ከዳኞቹ በስተቀኝ ሁኖ ፊቱን ወደ ዳኞቹ መለስ አድርጎ እና አንድ እጁን ጠረጴዛው ላይ አሳርፎ ቆሞአል ። ትንገሩን ደህና አድርጎ ከዋጠ በኋላ እና ቀኝ እጁንም ጥቂት ከወዛወዘ በኋላ ንግግሩን ቀጠለ ። እናት ፅቃቤ ሕጉ መጀመርያ የሠነዘራቸውን ቃላት ለመገንዘብ አልቻሉቸውም ። የድምፁ አወራረድ ወፈር ያለ ቢሆንም አጣጣሉ አንድ ደረጃ የተኩተለ አልነበረም ። ሲናገር አንዴ ይፈጥናል ።

አንዴም ዝግ ይላል ። አንዳንድ ጊዜ ከአንደበቱ የሚወጡት ቃላት ጥንቁቅ ሰው ድረቶ ልብስ የሚደርት ይመስል ቀስ እያለ በማለዝን ነው ። ከዚያም ስኳር ከብበው ውር-ውር እንደሚሉ ዝምቦች ከአንደበቱ የሚፈልቁትን ቃላት በፍጥነት ተተክሎ እያደረገ ያኸኑ ደጉዳቸዋል ። ከሚናገራቸው ቃላት ውስጥ አንዳችም አሥጊ ቃላት አልሰማችም ። እንደሚያስደስት ይቃቅ ደረቅ አባራ የሚናገራቸው ቃላት እንደበረዶ ቀዝ

ቅዘው እና እንደ አመድ ቡላ መስለው በክፍሉ ውስጥ ይገሰፈፉ ጀመር ። ይህ እንደዚህ በእንደቡተርቱ ዕነት የሚቀርብ እነጋገር ፤ እንደዚህ ስሜት አልባ ሁኖ እርቃትን የቀረ እነጋገር ፓቬልን እና ጓዶቹን ሊያረካቸው ያልቻለ እነጋገር ይመስላል ። በዕርግጥም ደግሞ እነርሱ ላይ እንዳገኙ ስሜት ሊያሳዩርባቸው አልቻለም ። እንዳንዴ እርስ-በእርሳቸው እያወሩ ፤ እንዳን ዴም እየተሳሳቁ ፤ እንዳንዴም ሳቃቸውን ለመሸሽግ ከከተር እያሉ እዚያው እነበሩበት ፍንካኝ ሳይሉ ተቀምጠዋል ።

«ይዋሻል!» በማለት ሲዘቹ ቀስ ብሎ ተናገረ ።
እናት እርግጠኛ አልነበረችም ። ዐቃቤ ሕጉ እገሉ- ከአገሉ ላይል እሥረኞቹን በሙሉ ወንጀሏቸዋል ። ስለፓቬል ከተናገረ በኋላ ስለ ፈዎዶር መናገሩን ቀጠለ ። ከዚያም ስለ ፈዎዶር ተናግሮ ሲያበቃ ስለ ቡኩን መናገሩን ቀጠለ ። ሁሉንም እንደ ስልቶ ውስጥ እያሳመረ የሚያጭቃቸው ይመስላል ። ይሁን እንጂ ፤ ስሜቷን ለመቀስቀስም ሆነ ለማስበርገግ ባልቻሉት አልባሌ በሆኑት ንግግሮቹ አልረካችም ። እንዳገኙ አሥ ፈረ ነገር ሊኖር ይችላል ብላ በመገመት ትጠባበቅ ጀመር ። ፈት-ፈቱን ፤ ዐይን-ዐይኖቹን ፤ ድምፁን ፤ እና ግር ማ-ምገስ ባለው ሁኔታ ከወዲያ-ወዲህ የሚያወዛውዘ ውን እጅ-እጃን ትመለከት ጀመር ። እናትም እንደ አስጊ የሆነ ሁኔታ ታይቶአታል ። አሥጊ ጉዳይ መኖሩ ን ታውቃለች ። ይሁን እንጂ ልቧን ወጭልሽ እያለ ከማስጠንቀቁ በስተቀር ይኸ ነው ብላ ቀንድ እና ጅራቱን በመጨበጥ ልታውቀው ከቶም አልቻላችም ። ዳኞቹን ተመለከታቸው ። ሁሉም በሚደረገው ንግ ግር ተሰላችተዋል ። ሕይወት-አልባ በሆነው ግራጫ እና ቢጫ ፊቶቻቸው ላይ እንዳገኙ ስሜት አይ ነበብም ። ከዐቃቤ ሕጉ የሚሠነዘሩት ቃላት ለዐይን

የማይታዩ ጭጋኝችን እየፈጠሩ በግዴልሽነት እና ከመ ስላቸት የተነሳ የማብቂያውን ጊዜ በመጠባበቅ የድ ካም ይመና እከኖንበአቸዋል ። መሀል ዳኛው ሳይነቃ ነቁ እዛው አሉበት እንደ ቦታ ላይ ተገትረው የተቀ መጡ ሲሆን ፤ ከጊዜ-ጊዜም መነጽራቸው ውስጥ እንደ ነቁጥ ቁጭ-ቁጭ ያሉት ሁለቱ ዐይኖቻቸው በመነ ጽሩ ውስጥ ቀለም-አልባ ሁነው ብኸ-ብኸ ይላሉ ። እናት ይኸንን የመስለ ቀዝቃዛ ግድየልሽነት ፤ ይኸ ንን የመስለ የሰሜት መገነጣጠል ስትመለከት ፡—
«አሁን በእርግጥ እነዚህ ሰዎች ዳኞች ተብለው በዳኝነት የተሰየሙ ናቸውን?» በማለት በአዕምሮዋ ውስጥ ታስላለች ጀመር ።

ይኸንን የመስለው ጥያቄ ቀስ በቀስ ፍርሀቷን እ ያባባሰው እና ጠንካራ ግራ-መጋባት እያስከተለባት ል ቧን ስቅል አድርጎ ትር-ትር ያደርግባት ጀመር ። ድንገት ሳይታሰብ የዐቃቤ ሕጉ ንግግር አበቃ ። ለመደምደሚያ ያህል ጥቂት የቃላት ድረቶቻቹን ደረርቶ ከበቃ በኋላ ለጥ ብሎ ዳኞቹን እጅ በመን ሳት እጆቹን እያገሽ ወንበሩ ላይ ተቀመጠ ። የመ ኳንንቱ ወገን ተጠሪ በማድነቅ ጭንቅላቱን ወዝወዝ- ወዝወዝ ፤ እነዚያን ጎረጥ ዐይኖቹንም ከባለል-ከባለል አይረገሉት ። ከንቲባው እጁን ዘረጋ ። የቀበሌው ገዢም በበኩሉ የገዛ ራሱን ቦርጭ እያስተዋለ ፈገግ አለ ። ያም ሁኖ ግን በዐቃቤ ሕጉ ንግግር ዳኞቹ የረ ኩ አይመስሉም ። ስሜታቸው አልተቀሰቀሰም ። ከዚያም ሰብሳቢው ዳኛ እንደ ወረቀት ፈታቸው ድረስ እስ ጠግተው በማቅረብ ፡—

«ከዚህ ቀጥሎ ፍርድ ቤቱ በፌዴራሎቹ ፤ በማርኮሽ እና በዛጋሮሽ ስም የቆመው ጠበቃ የሚያሰማውን የመ ከላከያ ቃል ያደምጣል» አሉ ።
ከዚህ ቀደም ኒኮላይ ቤት መጥቶ አይታው የነበ

ረው ጠበቃ ከተቀመጠበት ተነሳ ። የደስ-ደስ ባለው ስፊ ፊቱ ላይ የሚገኙት ዐይኖቹ አየሩን በመቀስ ይሰነጥቁት ይመስል እንደምላም ስለታም ሁነው ከቀ ያይ ቅንድቦቹ ሥር የሚገኙት ዐይኖቹ ከጉድጓዶቻቸው ብቅ በማለት ብሩኅ ፋኖቸውን ይፈነጥቃሉ ። ድምፁን ገላ አድርጎ ግልጽ በሆነ ሁኔታ እና ያለ መጣደፍ ይናገራል ። እናት ግን ንግግሩን መከታተል አልቻላችም ።

«ገባሽ ምን እንደሚናገር?» አላት ሲዞሽ በጀርዋ ቀስ ብሎ እያንሸካሸከ ። —

«ገባሽ? ማሰብ ማሰላሰል የማይችሉ ፣ ጥቂት ወፈሩ ያደረጋችው ንኮች ናቸው ነው የሚለው ። ፈጭዶርም እን ደዘህ ነውን?» አለ ሲዞሽ ለአናት ።

በጣም አዝና ስለነበረ ለሲዞሽ መልስ መመለስ አልፈለገችም ። ልቧ ውስጥ እንደአሉሉ ሸክሙ እስኪ ከብዩት ድረስ ሃዘን እና ንኮዜ ተጫሜኛት ። አሁን ናትሁን እንደምትጠባበቅ ግልጽ ሁኖ ታያት ። የልጅዋ ከሳሹች በሆኑት ላይ የሚያወላውል እና ሀቀኛ የፍትህ ሚዛን ይመዘዘናል ብላ ተጠባብቀች ። በምን ሁኔታ ላይ ይገኝ እንደነበረ ዳኞቹ ረዘም ላለ ጊዜ በጥንቃቄ የምርመራ ጥያቄ ለልጅዋ የሚያቀርቡለት መስሎ ተሰማት ። አስተሳሰቦቿን እና ድርጊቶቿን ቀና በሆነ መንፈስ ይመለከቱለታል ብላ ገመተች ። ከዚያም ሀቁን አስተውለው ከደረሱበት በኋላ ። —

«ይኸ ሰው የፈጸመው ድርጊት ንኮከለኛ ድርጊት ነው!» ብለው ይፈርዱለታል ብላ ገመተች ።

ይሁን እንጂ እርሷ እንደገመተችው ያለ ሁኔታ አልደረሰም ። ፍርዳቸውን በሚጠባበቁት ሰዎች እና ፈራጆች በሆኑት ዳኞች መካከል ይኸ ነው ተብሎ ለገለጹ የማይችል ርቀት በመካከላቸው የሚገኝ መስሎ የሚታይ ሲሆን ፣ እሥረኞቹም ለእነዚህ ዳኞች

ፋደዳ ያላቸው ሰዎች መስለው የማይታዩ ይመስላሉ ። በደካም በመዛኗ ምክንያት እናት ለፍርዱ ሥነ-ሥር አት ያላት ስሜት እየጠፋ ሄደ ። ፍርድ ቤቱ ውስጥ የሚነገረውን ንግግር ማድመጥ ንታላች ።

«አይ! አሁን ይኸም ፍርድ ነው ሊባል ነውን?» አይላች በመቆጨት ሁኔታ ታስላለላለች ።

«በእነርሱ ዘንድ ፍርድ ማለት ይኸ ነው!» በማለት ሃሳቧን በመደገፍ ሲዞሽ ቀስ ብሎ ተናገረ ።

ጉርድ ያለ እና ግርጥት ያለ አስቂኝ ፊት ያለው ሌላ ጠበቃ መናገር ጀመረ ። ዳኞቹ ንግግሩን በየጊዜው ያቋርጡበታል ።

ዐቃቤ-ሱጉ ከተቀመጠበት አፈፍ ብሎ በመነሳት የአነጋገር ደንብ እና ሥነ ሥርአት ተፋልቧል በሚል ሁኔታ በቁጣ አንዳች ነገር መናገር የጀመረ ሲሆን ዳኛውም ስሕተት መፈጸሙን ደከም ባለ ሁኔታ አሰማ ። ከዚያም የተከሰቸች ጠበቃ የሚሠነዘረውን እርማት በአክብሮት አንገቱን ዝቅ ብሎ እያዳመጠ በመቀበል ንግግሩን ቀጠለ ። —

«አሰይ! እንዲህ ንርጉርልኝ!» አለ ሲዞሽ ።

አንድ ላይ ታፍገው በመከልከል አኩርፈው እና ጨፍግገላቸው የነበሩትን ዳኞች ውስጥ አጥንታቸው ድረስ ገብቶ በሚሰማቸው ሁኔታ ጠበቃው አንድ በተ ርቱቅ በሆነ አነጋገሩ ጠንከር አድርጎ እየከሰሰ ሳቸው ልክ ልካቸውን መናገር ሲጀምር ፣ ክፍሉ ውስጥ የነበረው ተመልካች ስሜቱ ተቀሰቀሰ ። ቁጣው እየጠፍ-እየጋለ ሄደ ።

አሁን ፓሼል ከተቀመጠበት ብደግ አለ ። ድንገትም ክፍሉ ውስጥ ያለው ሰው ሁሉ ፀጥ አለ ። እናት ከሰውነቷ ወደፊት-ወደፊት ሰብ-ሰብ አለች ። ፓሼል እጅግ ርጋታ በተመላበት ሁኔታ ። —

«እኔ የፓርቲዬ አንዱ አባል እንደመሆኔ ሁሉ

የምቀበለው ብዬ ጋርቲዬ በእኔ ላይ የሰለፈብኝን ብዬ ብቻ ነው ። ስለራሴ በመከላከል የማቀርበው አንዳችም ንግግር የለም ። ይሁን እንጂ ፤ ልክ እንደእኔው ሁሉ ለራሳቸው መከላከያ የማይሹት ግዶቹ ባላቸው ፍላጎት መሠረት አንዳንድ ለእናንተ ግልጽ ያልሆኑ ላሹሁን ጉዳዮች ላብራራላችሁ እምከራላሁኝ ። የሶሻል ዲሞክራሲን ዐርማ አንግቦን ያካሂድነውን ስለማዊ ስልፋችንን ዐቃቤ ሕግ በሥልጣን ላይ ባለው መንግሥት ላይ አመጽ ማካሄድ ነው ብሎታል ። ከዚህም በስተቀር ፤ እኛ የዛሬን የቋሚነት መንግሥት እንደምንገለብጥ ስዎች አድርጎ ቆጥሮናል ። ሀገራችንን ሸምቅቆ የሚያማቅቀው እግር ብረት ፈላጭ-ቆራጮቹ መንግሥት ብቻ አድርገን የማንገምት መሆናችንን ልገልጽ እሻለሁኝ ። ይህ ፈላጭ-ቆራጭ አገዛዝ ከእግር ብረቱ ሰንሰለቶች አንዱ ዘለባት ሲሆን ፤ እርሱን ፈልቅቀን በማውላቅም ሕዝባችንን ከታሠረበት እንፈታዋለን...» በማለት ተናገረ ።

ጠንካራ በሆነ ድምፁ ንግግሩን ሲቀጥል በፍርድ ቤቱ ውስጥ የሰፈነው ፀጥታ ይበልጡኑ ጭጭም ጭጭ አለ ። ግድግዳው አብጦ የሚሰፋ-የሚገመገሙ መሰለ ። ፓሼልም በታላቅ እርዳታ ከላይ ከፍ ብሎ ጉብ ያለ መሰለ ።

ዳኞቹ ከብዶአቸው እና ቀፍሮአቸው በየተቀመጡበት ወንበር ከወዲያ-ወዲህ በመንፈቅ ይቆዩጠነጣሉ ። የመኳንንቱ ወገን ተጠሪ የሆነው ሰው የልግመኛ መልክ ላለው ዳኛ አንድ ነገር አሸኩሽክ ነገረው ። ከዚያም ልግመኛ መላይ ዳኛ በእሺታ ጭንቅላቱን ወዝወዝ እያደረገ ለሰብላቢው ዳኛ በቀኝ ጅሮአቸው በኩል አንሸኳሽከላቸው ። እኚህኛው የጃጁ ዳኛም በበኩላቸው በግራ ጅሮአቸው በኩል ላለው ዳኛ አንሸኳሽኩ ። የጃጁት ዳኛ ግራ እና ቀኝ ተዋክበው

አንዳች ነገር እኝ-ኝኝ በማለት አነበነቡ ። ይሁን እንጂ የእርሳቸው ድምፅ ጉልህ በሆነው እና ስልቱን ሳይሰት ደረጃውን ጠብቆ በሚዘልቀው በፓሼል ድምፅ ተዋጠ ። ፓሼልም ንግግሩን በመቀጠል ፡—

«እኛ ለሸሊስቶች ነን ። ይህም ማለት ፤ ጎብረተሰብን ገነጣጥሎ የሚፈረካከሰውን ፤ ሕዝቦችን እርሱ-በእርስ የሚያበጣብጠውን ፤ ሊታረቅ የማይችል የጥቅም ግጭት የሚፈጥረውን ፤ ይኸንን ግጭት ለመሸሸግም ሆነ ጎክከለኛ አድርጎ ለማቅረብ በመጣር በሀሰት የሚደነበቀውን ፤ መላውን ስዎች በቅጥሩት ፤ በግብዝነት እና በጥላቻ የሚያባልጋቸውን የግል ሀብት እና ጉብረት ይዞታን እንቃወማለን ። አንድን ግለ-ሰብ እንደ ሌላ ሳይሆን ሌሎችን ሀብታም ለማድረግ መጠቀሚያ አድርጎ የሚመለከት ጎብረተሰብን እራሱ ለሌላ ሆነ ጎብረተሰብ እና ከእኛ ጥቅም ጋርም የሚቃረን አድርገን እንቆጥረዋለን ። ስሐተተኛ እና ግብዝ የሆነ ሥነ-ምግባራዊ እመለካከቱን አንቀበለውም ። በግለሰቡ ላይ የሚያላየውን ተጠራጣሪነት እና ጭካኔ እናወግዛለን ። ይኸንን የመሰለው ጎብረተሰብ በግለሰቡ ላይ የሚፈጽማቸውን ማናቸውንም ሥጋዊም ሆነ ሥነ-ምግባራዊ ጭቆና ፤ በራሱ ወዳድነት ላይ በተመሠረተ ስግብግብነት ሰብአውያን ፍጡሮችን ለመደምሰስ የሚፈጸመውን ማናቸውንም ድርጊት አጥብቀን እናወግዛለን ። እኛ ወዝ-አደሮች ነን ። የሕፃናት መጫወቻዎች ከሆኑ አሻንጉሊቶች አንስቶ ግዙፍ እስከሆኑ ማሺኖች ድረስ ማናቸውም ነገሮች በሆኑ ተሠርተው የሚቀርቡት በእኛ የጉልበት ውጤት ነው ። ያም ሁኖ ግን ፤ እኛ ሰብአዊ ክብራችንን ከማስጠበቅ የታገድን ስዎች ነን ። የግዛ ራሱን ጥቅም ለማሟላት ሲል ማንም ያሻው ሁሉ ተነስቶ ይበዘብዘናል ። መላውን ሥልጣን እጃችን ውስጥ ለማስገባት እንድንችል የሚያበቃ

ንን የተወሰነ የነፃነት ደረጃ በአሁኑ ጊዜ ለመወጣጣት እንሻለን ። መፈክሮቻችን ግልጽ ያሉ ናቸው ። —
‘የግል ሀብት እና ንብረት ይውደም’፣ ‘ማናቸውም የሚምረቻ መሣርያዎች ወደ ሕዝቦች ይዘወዳሉ’፣ ‘ሥልጣን የሰፈው ሕዝብ ይሁን’፣ ‘ማንም በሆን የመሥራት ግዴታ አለበት’፣ እነዚህን ከመሰለሉት መፈክሮቻችን ተራ አመደኞች አለመሆናችንን መመልከት ትችላላችሁ። በማለት ተናገረ ።

ፓሺል ሳቅ እንደማለት አለ ። ከዚያም ቀስ ብሎ ፀጉሩን በጣቶቹ ያሻሽ ጀመር ። ስማያዊ ዐይኖቹ ብሩኅ በሆነ ፍልቅልቅታ ከምን ግዜውም ይበልጥ ጉልህ ሁኔታ አበሩ ።

«ወደ ዋናው ቁም-ነገር ግባ ብዬሀለሁኝ» በማለት ሽማግሌው ዳኛ ደምፃቸውን ከፍ አድርገው በሚሰማ ሁኔታ ተናገሩ ። ፓሺልን ለመመልከት ዞር አሉ ። ከሽማግሌው የግራ ዐይን አስጠሊታ የሆነ የተንኮለኛ እና የስግብግብ አመለካከት የሚታይባቸው መስሎ ለእናት ታያት ። ሁሉም ዳኞች ልጆቹን በመመልከት ዐይናቸውን ፈቱ ላይ ትክ አድርገው ያስተውላሉ ። በደካም የዘለ አካላቸውን ያበረታ-ያንቀሳቅሳላቸው ይመስላል ደሙን ለመጠጣት ጉልበቱን አሟጥጠው ለመቅሰም ተጠይቆ በመመልከት ሁኔታ ያስተውሉታል ። እርሱ ግን ወይ ፍንክኸቶች ደርቶ-ከርቶ ቀጥ ብሎ ቆሞ አለ ። በጥንካሬ እና በጉብዝና እጁን ከፍ አድርጎ በመዘርጋት እያመለከተ ። —

«እኛ ፊቩሉሺናውያን ነን ። በጎብረተሰቡ ውስጥ የሚኖሩት እንዳንዶቹ ስምች ማዘዘን እንጂ እነርሱ ራሳቸው እንዳችም ተግባር የማይፈጽሙ እስከሆኑ ድረስ ፣ ሌሎቹ ደግሞ ሌላ ሳይሆን ምን ግዜም ሠራተኞች ሁኔታ እስከቀሩ ድረስ ፊቩሉሺናዊ በመሆን ተግባራችንን ከማከናወን ወደኋላ አናረገጥም ። በእናንተ የፍ

ርድ ግምት ሙሉ ጠቀሜታው ተጠብቆ መቆየት አለበት ብላችሁ የምትገምቱትን ጎብረተሰብ እኛ እንቃወማለን ። እኛ ከዚህ ጎብረተሰብ ጋር እንደዚሁም ከእናንተም ጋር ጭምር እንደ ገበያ ፅቃ የውጣውረድ ስምምነት የማናደርግ እና ማደግደግም የማናውቅ ጸባኞች ነን ። የመጨረሻ ትግላችንን ታግለን ድልን እስካልተቀዳጀን ድረስ ፣ በመካከላችን እንዳችም እርቅ ሊወርድ አይችልም ። እኛ ወዝ-አደሮች ድልን እንደምንቀዳጀ ደግሞ እርግጠኞች ነን ። ገዢዎቻችሁ እንደሚገምቱት ይኸንን ያህል ጠንካሮች አይደሉም፤ እየሰበሰቡ ለማከማቸት በመቋመጥ በሥራቸው ያሉትን አያሌ ሚሊዮን ሕዝቦች መስዋዕት አድርገው የሚያቀርቡለት ያ የግል ሀብት ይዞታ ፣ በእኛ ላይ የበላይነትን እንዲቀዳጁ የሚያደርጋቸው ያ ኃይል እራሱ ፣ በመካከላቸው አለመግባባት እና መበጠባጠ እንዲፈጠር አድርጎ በአካልም ሆነ በሥነ-ምግባር ድምጻማጣቸው እንዲጠፋ ያደርጋቸዋል ። የግል ሀብት ይዞታን እንደነበረ ተንኮባከቦ ለማቆየት የሚከፈለው ክፍያ እጅግ ከፍተኛ ነው ። እንደ ፅውነቱ ከሆነ ደግሞ ፣ የእኛ ጌቶች የሆናችሁት እኛን ተራሳችሁም በሙሉ ከእኛ ይልቅ እኛን ትንክህ ባሮች ማለት ናችሁ ። በላይኛው ላይ የመንፈስ ባርነት አድሮባችኋል ። እኛ ግን ሥጋዊ ባርነት ብቻ ነው ያለብን ። መንፈሳችሁን አካላችሁ የገደለውን አጉል ልምድ እና አጉል አመለካከትን ከላያችሁ ላይ አሽቀንጥራችሁ ማስወገድ አችላሁም ። የእኛ መንፈስ ነፃ እንዳይሆን እኛን የሚያግደን አንዳችም ኃይል የለም ። ወዳችሁ ላይሆን የግድ ሁኖ ባችሁ አፅምሮአችን ውስጥ ከምታጠጡን የመርዝ ማርከሻ ይልቅ የምትግቱን መርዝ ደካማ ነው ። ፅውነትን የሚመራመረው ፅውቀታችን ከጊዜ ጊዜ እያደገ የሚገብግብ ሊሆን ፣ ምርጥ የሆኑ ሰዎችንም ወገኖቹ

እንዲሆኑ በመሰብሰብ እየሚረካቸው ነው ። ከእናንተው አካባቢ እንኳን ሳይቀር የመንፈስ ጥራት ያላቸውን በሙሉ እየሰባቸው ነው ። እስኪ ልብ ብላቸው እስተውሉት — የእናንተን መደብ መመርኮዎች እስከብሮ ለከራከርላችሁ የሚችል አንድም እንኳን አይገኝም ። የታሪክ ፍትህ ፍርዶን አሳርፎባቸው ድምጻማባ የመርዝ ማርከቻ ይልቅ የምትግቱን መርዝ ደካማ ነው ። ፅውነትን የሚመራመራው ፅውቀታችን ከጊዜ-ጊዜ እያደገ የሚገባለን ሲሆን ፤ ምርጫ የሆኑ ስዎችንም ወገኖቹ እንደሆኑ በመሰብሰብ እየሚረካቸው ነው ። ከእናንተው አካባቢ እንኳን ሳይቀር የመንፈስ ጥራት ያላቸውን በሙሉ እየሰባቸው ነው ። እስኪ ልብ ብላቸው እስከብሮ ለከራከርላችሁ የሚችል አንድም እንኳን አይገኝም ። የታሪክ ፍትህ ፍርዶን አሳርፎባቸው ድምጻማባችሁን ከማጥፋት ለመዳን እንድትችሉ የምታቀርቧቸው ምክንያቶቻችሁ በሙሉ ሙጥጥ ብለው አልቀዋል ። አዳዲስ ሃሳቦችን ለመፍጠር ችሎታ ያላችሁ አይደላችሁም ። መንፈሳችሁ ባዶ እና ነው ። የእኛ አስተሳሰቦች ታዳጊዎች ናቸው ። ኃይል እያለፈ የሚዘልቁ ናቸው ። ሰፊ ሕዝቦችን የሚያነቃቃቸው ከመሆኑም በስተቀር ለነፃነታቸው እንዲታገሉ በአንድነት ያኮማቻቸዋል ። በወዝ-አደሩ መደብ ስለሚከናወነው ታላቅ ሚና የሚኖር ፅውቀት የመላውን ዓለም ወዝ-አደሮች ወደአንድ የሚይዩበገር ታላቅ ኃይልነት አጣጥሞ የሚያዋህድ ስሆን ፤ ጭካኔን እና ፈዝን ካልሆነ በስተቀር እነርሱ የሚያስገኙትን ሃሳብ እና ደስታ የምታግዱ በት ከቶ ምንም ሲሆን እንዳትም ኃይል የላችሁም ። ይሁን እንጂ ፈዝ እና ልግጫ ግልጥ የሆነ ደርጊት ሲሆን ጭካኔም አስቆጭ ነው ። ዛሬ የእኛን ማንቁርት ለማነቅ በእኛ ላይ የተቃጠሉት እጆች ነገ በን

ድነት መንፈስ የእኛን እጅ በመጨባጥ ይታጠፋሉ ። እናንተ ያላችሁ ኃይል የወርቅን ከምችት የሚያበረከት ሚካኒካዊ ኃይል ነው ። እርስ-በእርስ በየቡድን-በየቡድን ከፋፍሎአችሁ አንዱ ሌላውን ለመዋጥ የሚንሰፈሰፍ ስግብግብ እንድትሆኑ ያደርጋችኋል ። የእኛ ኃይል እና ጉልበት የተመሠረተው ከጊዜ-ጊዜ ን ቃተ-ጎለፍቸው እየጨመረ በሚሄደው የመላው ዓለም ሠርዥ-አደር ሕዝቦች ጎብረት እና ወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ነው ። እናንተ የምትፈጽሟቸው ተግባሮች ሁሉ ሕዝቦችን ወደ ባርነት የሚለውጥ በመሆኑ አድራጎቶቻችሁ ሁሉ የወንጀልኛ አድራጎቶች ናቸው ። ቅጥፈታችሁ ፤ ስግብግብነታችሁ ፤ ደካማነታችሁ እርኩስ መንፈስ ያላቸው ጨካኝ ፍጥረቶችን እና የሰው ጭራቆችን በመፍጠር ሕዝቦችን እንዲያስበረግግ አድርጎአል ። ሕዝቦችን ከእነዚህ የሰው ጭራቆች አላቅቆ ነፃ ማውጣት ተግባራችን ነው ። የሰውን ልጅ ከሕይወት አለይይታችሁ በመገነጣጠል ድራቹን አጥፍታችሁ ታታል ። እናንተ የበከለችኋትን ዓለም ስሻለዝም ነጥቆ በመውሰድ እንደገና አድሱ ወደ አንድ ውሁድ የሆነ ታላቅ ሙሉነት ይቀይራታል ። የፈለጋችሁትን ያህል ብትጥፋም ይኸንን ከማድረግ የሚገታ አንዳችም ኃይል የላችሁም! ። አለ።

ፓቬል ትንሽ ዝም አለ ። ከዚያም ፡—
 «ይኸን ከማድረግ የሚገታ አንዳችም ኃይል የላችሁም!» በማለት እንደገና ደግሞ ተናገረ ።

ዳኞቹ ዐይኖቻቸውን ከፓቬል ላይ ሳይነቅሉና እርስ በእርሳቸው በመንሸኳሽክ ፈታቸውን ቆፍፍሏቸው በጥላቻ አካላተፉ ። እናት ጤናማ የሆነውን ፤ ጠንካራ እና ንጹህ የሆነውን የልጅዋን አካል አንገሉ ስሆን አመለካከታቸው የሚበክሉባት መስሎአት ተሰማት ። እጦረኞች ፈታቸው ከስተር ብሎ ፤ ዐይኖቻቸው

በደስታ ልክተው ገደኛቸው ያስማውን ንግግር በጥምና ሆነው አዳጠው። እናት ልጅዋ ያሰማውን ንግግር እያጣጣመች የተጋተችው ስትሆን ከልቧ ውስጥ ሊፋቅ በማይችል ሁኔታ ተቀረጸ። አንዳንድ ነገሮችን ገሀድ ለማድረግ ሽማግሌው ዳኛ ፓሼልን ከንግግሩ ብዙ ጊዜ ያዳርጠው የነበረ ሲሆን፤ እንዲሁም አንድ ጊዜ ሀዘን በተመላው ሁኔታ ልገግ ብሎ ነበር። ዳኛው በቋረጠው ቁጥር ፓሼል ንግግሩን የሚያቆም ሲሆን፤ የዳኛውን ፍላጎት በራሱ ፍላጎት ድል ነስቶ በተረጋጋ መንፈስ የአድማጮቹን ስሜት እየሟረከ ንግግሩን ይቀጥላል። መጨረሻ ላይ ግን ሽማግሌው ዳኛ ድምፁን ከፍ አድርጎ በመጮህ እጁን ዘረጋ። ከዚያም የፓሼል ድምፅ በምፁት አነጋገር ለወጥ በማለት፡—

«ንግግሪን ወደ መጨረሱ ገደማ ነኝ። እርስዎን በግል ለስቀይምም አልሻም። እንደውም በተገባለሁኝ፤ እናንተ የፍርድ አፈጸጸም ብላችሁ የምትጠቅሱትን ይሽንን ቅጥፈት እዚህ ቆም ብዬ ሳስተውል ከእኛ ጉተ ጋር አብራ የሀዘኛችሁ ተካፋዮችሁ ለመሆን ምንም እይቀረኝ። ምንም ሲሆን እናንተም ስብዓውያን ፍጡሮች ናችሁ። እና ደግሞ ስምንም እንኳን እኛ የቆምንለትን ዓለማ የምትቃወሙ ብትሆኑም ጨካኝ ለሆነ አገዛዝ እንደዚህ ከሰብአዊ ክብራችሁ ዝቅ ብላችሁ በመውረድ ተዋርዳችሁ ሰብአዊው ክብራችሁ ተገፍፎ ስመለኮት ሁልግዜም ያሳዝነኛል...» አለ። ዳኞቹን ሳይመለከት ወደ መቀመጫው ሂዶ ተቀመጠ። እናት ግን ትንፋሷን ቁርጥቁርጥ እያደረገች ዳኞቹን ትመለከት ጀመር።

አንድሬይ የፓሼልን እጅ ጥብቅ አድርጎ ሲሚን ፊቱ በደስታ ብሩህ ሁኖ አብርቶአል። ሳሞይሎቭ፤ ማዘን እና ልሎቹም ፓሼልን በማድነቅ ወደ እርሱ

ነንበስ ብለው ሲያዩት እነርሱ ለእርሱ ባላዩት የመደነቅ ሁኔታ ቅር በመሰኘት መንፈስ ልገግ አለ። ወደ እናቱ ዘንድ መልከት እንደሚላት ብሎ፡—

«ረከሽንን» በማለት ሁኔታ ጭንቅላቱን ባሻገር ከተቀመጠበት ነቅነቅ አደረገላት።

የደስታ ትንፋሷን እየተነፈሰች እርሷም መልካ በደስታ ብሩህ ሁኖ ልክቶ ጭንቅላቱን አዎን በሚል ሁኔታ ነቅነቅ አደረገችለት።

«ዕውነተኛው ፍርድ የጀመረው አሁን ነው፤ ግልጥግልጥልጥ አድርጎ ነው ሃሳቡን ያስቀመጠው፤ አይደለምን?» በማለት ሲዞሽ ቀስ ብሎ ተናገረ።

ልጅዋ እንደዚህ መንፈስ ጠንካራ በሆነ ሁኔታ ንግግሩን በማስማቱ ተደስታ— ምናልባትም ደግሞ ጭንቅላቱን በማብቃቱም ጭምር ተደስታ እንዳችም ድምፅ ሳትሰማ ራሷን በማነቃነቅ ሲዞሽ ላቀረበው ጥያቄ መልስ ሰጠች። ይሁን እንጂ፤ አንድ ጥያቄ አዕምሮዋ ውስጥ አሁንም የሚገገጠል ሲሆን፤ እርሱም፡—

«አሁን እንግዲህ ዳኞቹ ምን ሊያደርጉ ይሆን?» የሚለው ሃሳቧ ነው።

ልጅዋ የተናገረው ለእርሷ አዲስ የሆነ ነገር አልነበረም። አስተሳሰቡን በሙሉ ተላምዳለች። ይሁን እንጂ፤ እዚህ ፍርድ ቤት ውስጥ ፅምነቱ ያለው የመላብ ኃይል እስከምን ድረስ እንደሆነ ለመጀመርያ ጊዜ ልትገነዘብ በቃች። በፓሼል ጠቅላላ አቀራረብ የተደነቀች ስትሆን ያሰማው ንግግርም የቆመለትን ዓለማ ድኖቱን እና የኋላኋላ ድል አድራጊነቱንም ምን ያህል እንደሚያምነበት እንደሚያሳይ እንደ አንድ እንደሚያንፀባርቅ ከከብ ቆጠራቸው። ዳኞቹ አሁን

በቁጣ ተውጠው ያቀረባቸውን ሃሳቦች ውድቅ እያደረጉ እና የራሳቸውን ስምዖን እያቀረቡ ከእርሱ ጋር በሞቀ ክርክር ውስጥ ይገባሉ ብላ ገመተች። ይሁን እንጂ፤ ተቀምጦ ከነበረበት ቦታ አንድራይ ብድግ ብሎ ቆመ። ዳኞቹን በግንባሩ ሥር ቃኘት አደረጋቸው እና፡—

«የተከበራችሁ ጠበቆች...» ብሎ መናገር ሲጀምር የጃጃች ዳኛ ደምዳሜውን ከፍ አድርገው በተባሉበት ሁኔታ፡—

«ከፊት-ለፊትህ የማገኘት ዳኞች እንጂ ጠበቆች አይደሉም!» አለው። እናት አንድራይ መልክ ላይ አንድ ወርባላ በመሆን የበጥባጭነት ሁኔታ እንደከጀለው አይታባታላች። ረዙ የማንቀጠቀጥ ሲሆን የዐይኖቹ ሁኔታም ቀደም ሲል የለመደችውን የብልጻ ድመት አመለካከት ይታይባታል። ረዥም በሆነው ቀጭን እጅ ራሱን በኃይል ካከከ በኋላ ጎንገሽ ተጎረፈ ብሎ፡—

«እረ እባክዎን? ጠበቆች አይደሉችሁም እንዴት? እኔ ደግሞ እኮ እናንተ ዳኞች ሳትሆኑ ጠበቆች መሰለችሁኝ ነው...» በማለት ራሱን በመሰላቱ ያዘነ አስመስሎ በምጽታ እየነቀነቀ ተናገረ።

«ወደምትናገረው ነጥብ ቀጥ ብለህ ዝለቅ ብዬሃ ለሁኝ!» በማለት ሽማግሌው ዳኛ ድርቅ ባለ አነጋገር ተናገሩ።

«ወደ ዋናው ነጥብ በቀጥታ ለዝለቅ እንዴት እሺ! ለምሳሌ እናንተ ክብራችሁን ጠብቃችሁ የምትገኙ እና መሉ ነፃነት ያላችሁ ስውነተኛ ዳኞች ናችሁ ብሎ ራሱ በገዛ ራሱ እንዲያምን አደረግሁት ብዬ ለገምት...» ብሎ ንግግሩን ሳይጨርስ፡—

«ፍርድ ቤቱ ስለእኛ አስተያየት እንድትሰጥ አልጠየቀኝም!» በማለት ዳኛው ንግግሩን አቋረጡት።

«እረ? እሺ። ብቻ ባይሰጠኝም አስተያየቱን እኔ አስጠላለሁኝ። እና እንግዲህ እናንተ 'የእኔ' እና 'የአንተ' ብላችሁ አንዳችም ነገር ላይ ቢሆን ልዩነት የማታደርጉ አድልዎ የማታውቁ ሚዛናዊ የሆኑት ሰዎች ናችሁ እንበል። ከፊት-ለፊታችሁ ሁላት ሰዎች ቀርቦውላችኋል። ከሁለቱ ሰዎች መካከል አንዱ ሌላኛውን ሰው ዘረፈኝ፤ ቅጥቅጥ ድቅቅ አድርጎ ደብዳቤን በማለት ከሰሰው እንበል። ሌላኛው ደግሞ መግረፊያ ጅራፍ ያለኝ በመሆኔ ሰውን ለመዝረፍም ሆነ ቅጥቅጥ ድቅቅ አድርጌ ለመደብደብ መብት አለኝ ብሎ ተናገረ እንበል...» ብሎ ንግግሩን ሳይጨርስ ሽማግሌው ዳኛ ደምዳሜውን ከፍ አድርገው በማሰማት፡—

«ለተነሳሰበት ጉዳይ የምታቀርቡት ነጥብ የለህም ን?» በማለት በቁጣ ቃል ተናገሩ። እጆቹ ይንቀጠቀጡ። ምን ያህል ቁጡ መሆኑን በማየት እናት ደስ ተሰኘች። ይሁን እንጂ አንድራይ የሚያሳየው ጠባይ ደስ አላላትም። ልጅቀ ካሰማው ንግግር ጋር ስምምሁኖ የሚገጥም አቀራረብ አልነበረም። የሚያቀርቡት ክርክር ቁም-ነገር የተመሳሰበት እና ተደማጭ እንዲሆን ትሻለች።

ሹሽል ንግግሩን ከመቀጠሉ በፊት ፀጥ ብሎ ሽማግሌውን ዳኛ አስተዋለው። ከዚያም፡—

«ወደ ዋናው ነጥብ ለመለስ?» አለ ቀዝቀዝ ባለ ሁኔታ ግንባሩን እያሹሽ። ከዚያም ቀጠል አደረገ እና፡—

«አሁን እኔን ከእርስዎ ጋር ወደ ዋናው ነጥብ የሚመልሰኝ ምን ምክንያት አለኝ? አሁን ለጊዜው ማወቅ የማገባዎትን አንድም ሳያስቀር ንዴ ዘርዘር አስረድቶታል። ጊዜው ሲደርስ ደግሞ ሌሎቹ ንዴኛ ያስረዱዎታል...» አለው።

ሽማግሌው ዳኛ ከተቀመጠበት ተነሳ እና፡—

«ቁጭ በል ብዩሃለሁኝ!» በማለት አንድሬይ ላይ ጮኸበት ። ከዚያም ፡—

«ተረኛ ተናጋሪ — ግሪጎሪ ሳምዶሎቭ!» በማለት እሩ ተበሳጩ ተጣሩ ።

ኾኸል ከናፍሮቹን ሞጥሞጥ አድርጎ እያጠጋጋ ሳይቻሉ ቀስ ብሎ ተቀመጠ ። ሳምዶሎቭ ከተቀመጠበት ብድግ ብሎ ተነሳ እና ድምድም ፀጉሩን እያካከከ ኾኸል አጠገብ ቆመ ።

«ዐቃቤ-ሕግ የእኔን ጓዶች ደንቆሮዎች ፤ የባሕል አንቅፋቶች ናችሁ እያለ በመስደብ...» ብሎ ንግግሩን ሳይጨርስ ።

«አሁን አንተን ስለሌሎቹ የሚያገባህ ጉዳይ የለም! አንተ የተከሰከበትን የሚመለከት ጉዳይ ብቻ ተናገር!» አለው ዳኛው ።

«ይኼ እኔ የተከሰከበትን ጉዳይ የሚመለከት ነው ። ሀቀኛ ሰዎችን የማይመለከታቸው አንዳችም ጉዳይ የለም ። እና ደግሞ ፤ እባክዎን ንግግሪን አያቀርጡኝ ። እርስዎን ልጠይቅዎት የምኻው ፤ ለመሆኑ ባሕል ማለት ምን ማለት ነው?» አለው ዳኛውን ።

«አሁን እኛ እዚህ የተሰየምነው ከአንተ ጋር ለመከራከር አይደለም! ወደ ዋናው ነገር ግባ!» አለው ኾማግሌው ዳኛ ጥርሳቸውን ብልጥጥ አድርገው በመገልፈጥ ።

የአንድሬይ ሁኔታ በዳኞቹ ላይ የመለወጥ ስሜት አስከተለባቸው ። እርሱ የሠነዘራቸው ቃላት ከላያቸው ላይ ቀልባቸውን ገናፎ አነሳባቸው ። በተናግሮ የነበሩት መልካቸው አመድ ለበሱ ። ዐይኖቻቸው ቀዝቃዛ አረንጓዴ ውሀ አዘሉ ። ፓኪል ባለማው ንግግር ተበሳጭተው ነበር ። የንግግሩ ኃይል ቃል እርሱን እንዲያከብሩት እና ራሳቸውንም ተቆጣጥረው ጭጭ እንዲሉ አስገድዶአቸው ነበር ። ኾኸል ያቀረበው ንግግር ግን

ውስጥ አካላቸው ድረስ ጠልቆ በመግባት ቀልባቸውን ገናፎ እርቃናቸውን ተጋልጠው እንዲቀሩ አደረጋቸው ። ለእነርሱ ኃይልኛ በሆነ ሁኔታ ፈቶቻቸውን በጥላቻ በማከሳተር እና ሰውነቶቻቸውንም ከወዲያ ወዲህ በማቁነጥነጥ እርስ-በእርሳቸው ይንሸካኸኩ ጀመር ።

«ሰዎችን ስለሶቹ እንዲሆኑ ታስለጥኒቸዋላችሁ ። ሌቶችን እና ልጃገረዶችን ታባልጋላችሁ ። ሰዎች ቀጣኞች እና ነፍሱ-ግዳዮች እንዲሆኑ ታደርጋላችሁ ። በሹድካ መጠጥ ፤ በዓለም-አቀፍ ጦርነቶች ፤ በቀጥፈት ፤ ወራዳ በሆነ ግብረ-ግብነት እና በደንቆሮነት ትመርዝሳችሁ ። እንግዲህ የአናገተ ባሕል ማለት ይኸው ነው! እኛ ይህንን ለመሰለው ባሕል ጠላቶች ነን!» በማለት ሳምዶሎቭ ተናገረ ።

«ኋላ ልብ አድርግ ነው የምልህ!» በማለት ኾማግሌው ዳኛ በጩኸት ተናገሩ ። ፈቱ ቀይ የሆነው እና ዐይኖቹ ብሩህ ሁነው የሚያንጸባርቁት ሳምዶሎቭ ግን መልሶ በመጮህ ፡—

«እዚያው በስብሰው እንዲቀሩ ፤ ወይንም እብድ እንዲሆኑ እሥር ቤት የምትወረድላቸውን የሌሎቹን ሰዎች ባሕል እናከብረዋለን ። የማዕርግ በታም እንሰጠዋለን» በማለት ሳምዶሎቭ ንግግሩን ቀጠለ ። ይሁን እንጂ ዳኛው ፡—

«ቁጭ በል! ተረኛ ተናጋሪ — ፌዎዶር ማዚን!» በማለት በቁጣ ተጣራ ።

እንደ ወስፌ ቀጥ ያለው ቁጭን ቁመተ-ትንንሹ ማዚን ከተቀመጠበት ፈንጠር ብሎ ተነሳ ። ከዚያም ፡—

«እኔ... እኔ እየማልኩ ነው የምነግረኩት! እናገተ በእኔ ላይ ከፈረዳችሁ-ባኝ ቆይቶአል!» አለ ። ከዚያም ትንሽ ዝም ብሎ ትንፋሹን ዋጥ አደረገ ። ከሱትርትር ከማለቱ የተነሳ ዐይኖቹ ብቻ ናቸው የሚታዩት ።

ከዚያም እጁን አያወዛወዘ ፡ —

«እኔ ፤ የዕውነቱን ነው የምምልላችሁ፤ የፈለጋችሁብ ት ቦታ ብቻ ደርሶችኝ ሕይወቴ እስከአለኝ ድረስ ሥራዬን መሥራቱን ከቶ ምንም ቢሆን እላቆምም ። ዕውነቱን ነው የምምልከው በማለት የሚምል ይመስል እንደ እጁን ብደማ አድርጎ አነሳ ።

ሲዞሽ ነላ ባለ ድምፅ ጉሮሮውን እ-ኹሽ በሚል ሁኔታ ጠረግ አድርጎ እዚያው አተቀመጠበት ቆነጥ ነጥ አለ ። ፍርድ ቤቱ ውስጥ የተሰበሰቡት ሰዎች እደገኛ በሆነ ሁኔታ ያገረመርሙ ጀመር ። አንዲት ሴት እየተንሰቀሰቀች አለቀሰች ። አንድ ሌላ ሰው አጠር ላለ ጊዜ ሳሉን ይሰል ጀመር ። ገናንዳርሞቹ ቅፍ ፍ ብሎአቸው እየተደነቁ እሥረኞቹን እና የተሰላ ጨውን ሰው ተኩረው ይመለከቱ ጀመር ። ዳኞች ከወ ዲያ-ወዲህ ይቆዩ፤፤።

«ተረኛ ተናጋሪ — እኛን ጉሴሽ!» በማለት ዳኛው ጮኸው ተናገሩ ።

«እኔ አንዳችም ነገር መናገር አልሻም!» አለ ።

«ተረኛ ተናጋሪ — ሻሲሊይ ጉሴሽ!» አለ ዳኛው ።

«እኔም መናገር አልሻም!» አለ ።

«ፌዎዶር ቡኪን!» አለ ዳኛው ።

የፊቱ ቀለም ከላይ ላይ እየለቀቀ ነጭ መልክ የቀረው ከበድብድ ያለው ሰው ከተቀመጠበት ቀስ ብሎ ተነሳ ።

«ስለራሳችሁ ትንሽም ቢሆን ሃፍረት ይሰማችሁ- ዘንድ በተገባችሁ ነባር!» በማለት ስለዳኞቹ ሁኔታ እየተገረመ ራሱን በመነቅነቅ መናገር ጀመረ ። ከዚያም ቀጠል አድርጎ ፡ —

«እኔ ብዙም ትምህርት የተማርኩኝ ሰው አይደለሁኝም ። ይሁን እንጂ ፤ ፍትህ ምን እንደሆነች አውቃለሁኝ» አለ ። ከዚያም እጁን ከጭንቅላቱ በላይ ከፍ

አድርጎ ፤ ዐደኖቹን ግማሹ-ባግማሽ ዘግቶ ባሻገር እንዳች ነገር ይመለከት ይመስል ለጊዜው ዝም አለ ። «ምንድነው? ምን መሆንህ ነው?» አሉት ሽማግሌው ዳኛ በመሰባጨት እየተመለከቱት ።

«ገሀነም ይግቡ!» በማለት ቡኪን መለሰላቸው ።

ቡኪን ፊቱ አኩርፎ ቀድሞ ወደነበረበት ቦታ ተመልሶ ተቀመጠ ። እነዚህ የሠነዘራቸው ቃላት ከፍተኛ ጠቀሜታ ያላቸው ሃሳቦችን የያዙ ፤ የዋህ የሆኑ ፤ ዘለፉ እና ወቅላ በውስጣቸው ያቀፉ ቃላት ነበሩ ። በቦታው የነበሩት ሰዎች አንዳቸውም እንኳን ሳይቀሩ ይኸንን ተገንዝበውታል ። የቀረው ቀርቶ ዳኞቹ እንኳን ቡኪን ከተናገረው ይበልጥ ግልጥ በሆነ ሁኔታ ቃሉን እንደገና የገደል ማማቶ ደግሞ የሚያስማቸው መስሎአቸው ጀርዎቻቸውን አሸጥጠው ቀሥረው እንደገና ለማዳመጥ ይጠበቁ ነበር ። ከፍሉ ውስጥ ፀጥታ ስፈነ ። ይኸ ፀጥታም ስቅስቅ በማለት በሚለቀስ ዋይታ ደፈረሰ ። መጨረሻ ላይም ዐቃቤ ሕጉ ትከሻውን ወዝወዝ እያደረገ ፈገግ ይል ጀመር ። የመኳንንቱ ተጠሪ ሳሉን መሳል የጀመረ ሲሆን በቦታው ላይ የተገኙት ሰዎችም ቀስ እያሉ ማውራት ቀጠሉ ። «ዳኛው ይናገር ይሆን?» በማለት እናት ሲዞሽን ቀስ ብላ ጠየቀችው ።

«የፍርዱን ቃል ከማሰማት በስተቀር ሁሉም ነገር አብቅቶአል...» በማለት መለሰላት ።

«ሁሉም ነገር?» አለችው ።

«አዎን ፤ ሁሉም ነገር...» አላት ።

ማመን አልቻለችም ። የላዋደሎሽ እናት አግዳሚው ወንበር ላይ ከወዲያውዲህ እየተቆነጠነጠች እናትን በትከሻም በጉልበቷም ትጎንጣታለች ።

«ምንድነው ነገሩ? አበቃ እንደገና ነው፤ አይደለ እንደገና? በማለት ባለቤታችን ጠየቀችው።
«አብቅቶአል። ቆይ አሁን ትመለከቻለሽ!» አላት።
«በእኛ ልጅ በግራሻ ላይ ምን ሊፈርዱበት ይሆን?» አላችው።

«ዝም በይዘ!» አላት።
ስለ ሥነ-ምርጫት መቃወስ፣ ስለሕግ መፍረስ፣ ስለአንዳች የተቃወስ ነገር መኖር ሁሉም ያውቃል። መውጫው ገና ያልታወቀ፣ ጠቀሜታው ከፍተኛ የሆነ፤ ኃይሉን ግን ሊቋቋሙት የማይቻል አንዳች ነገር የተቃጠለ መስሎ ተሰማቸው። ወዲያውኑ ግልጽ ሁኖ ሊገነዘቡት የቻሉትን ነገር ለጊዜው ሊረዱት ባለመቻላቸው ምክንያት ጥቃቅን የሆኑ እና ሊገነዘቡባቸው የሚችሉባቸው ጉዳዮች ላይ በቦታው የተሰበሰቡት ሰዎች ያተኮሩ ጀመር። ታላቅየው ወንድም ቡኪን አንዳችም ሃፍረት ሳይሰማው ጎላ ባለ ድምፅ፡—

«እኔ የምለው፤ ለምን እንደናገሩ አይፈቅዱላቸውም? ዐቃቤ-ሕገም የፈለገውን ነገር ያሻውን ያህል ይናገር» በማለት ተናገረ።

አንድ ባለሥልጣን ወንበሮቹ አጠገብ ቁሞ፡—
«ፀጥታ! ፀጥታ!» እያለ ተናገረ።

ሳሞይሎቹ ከሚሰቱ ጀርባ ፈታ ብሎ ወደኋላው በመንጠራራት ቁርጥርጥ ባሉ ቃላት፡—
«እኔ፤ የሁን ግዴላም። ጥፋተኞችም ናቸው። ይባሉ። ግን ሃሳባቸውን እንዲያስረዱ ለምን አይፈቅዱላቸውም? ተቃወሙ? እኔ ለማወቅ የምሻው ይኸንን ነው! እኔም ብሆን የራሴ ፍላጎት በልቤ ውስጥ ይገኛል...» ብሎ ሳይጨርስ፤ ባለሥልጣኑ ጣቱን ሳሞይሎቹ ላይ በመቀሰር እያወዛወዘ፡—
«አ-ሽ-ሽ!» በማለት ዝም እንዲል አስጠነቀቀው። ሲዘቹ ሀዘን በተመላው ሁኔታ ራሱን ነቀነቀ።

እናት ዳኞቹን ትኩር ብላ የምትመለከታቸው ስትሆን እንደነት ሁነው ዳኞቹ ለወያዩ ስሜታቸው ከፍተኛ ከፍ በማለት ሲግል አስተዋለች። ቀዝቃዛ እና ውል ከፍክፍ የሆነ ድምፃቸው ፊታ ድረስ ደርሶ እየነካ ካት ጉንጮቿን ይሆን መሳዩ የድምፃቸው ቅዝቃዜ ያንቀጠቀጠባት ሲሆን አፏ ላይም ጣዕሙ መራር የሆነ እፈት የነሰነሰባት መስሎ ተሰማት። አንዳች በሆነ ምክንያት እነዚህ ዳኞች በመወያዩት ላይ ያሉት ስለ ልጅዋ እና ስለ ንዶቹ ሰውነት መስሎ ተሰማት። ትኩስ በሆነ ደም እና ብርታት ስለተመሉት ገና ወጣት ስለሆኑት የአካሎቻቸው መለያልዮች እና ጡንቻዎች ጉዳይ የሚወያዩ መስሎ ተሰማት። እነዚህን መሳይ አካላት ሊያዩባቸው የሚፀጥቶባቸውን ድሆች፣ የሕመምተኞችን እና እልቅ-ድቅቅ ያሉ መውደቂያ-ቢሶች ሰዎችን ሰፍላፋነት ለእነዚህ ዳኞች ያስታውሳቸዋል። ሠራተኛ እና አበልደቢ የሆኑትን፣ ደስታን የሚፈጥሩትን እና የሚያውቁትን እነዚህን አካላት ሸፈኑቸው። ከፍፍሮቻቸውን አሸጉባቸው። አሁን እነዚህ አካላት ከዕለት በዕለት ተግባሮቻቸው ሊገለሉ ነው። እየተቃወሟቸው ነው። እናም ሌሎችንም የአካላት ላቲ አዛዦቻቸው ይሆኑ ዘንድ፤ ጉልበታቸውን ይበዘብዙት ዘንድ፤ ምጥጥ-ልጥልጥ ያደርጉባቸው ዘንድ እንዳይችሉ እያገዱባቸው ነው። በዚህም ምክንያት፤ ከፈት ለፈታቸው ትኩስ ምግብ ተገጣልሎ ተጋድሞላቸው አቅም በማጣታቸው ብቻ አፈፍ አድርገው ለመገሸላጥ እንደሚሰናቸው ውልቅቃቸው ወጥቶ ያረጁ የዱር አራዊቶች እነዚህንም በባቀል አልህ ተውጠው ዋጥብልቅጥ ለማድረግ እየቋመጡ የሚጠባበቁ ሽማግሌዎች ዳኞች አዕምሮ ውስጥ ይኸንን መሳይ ስሜት እንዲያድርባቸው እነዚህ ወጣቶች፣ ይገፋፋቸው ጀመር። የሚያስቋምጥ ምግብ እያዩት ሲያመልጣቸው እያጉረመ

ረው እና እየተገመሰሰው ማንራት እንጂ የሌሎችን ፍጥረታት ጥንካሬ እና አቅም መዝና ለማወቅ ችሎታ የነደላቸው አረዲዎች ማለት ናቸው ።

ዳኞቹን ይበልጥ አተኩረ በመመልከት ስታጠናቸው ፤ ይኸንን መሳዩ እንግዳ የሆነ እና ጥሬ ሃሳብ በአዕምሮዎ ውስጥ እየተላወሰ ነፍስ ይዘረ ጀመር ። ደግሰ ደግሰ በዓል ማድረግ ማለት ምን ማለት እንደሆነ የሚያውቅ እና ነገር ግን ደግሞ በረሀብ አለን ጋ የሚገረፍ ሰውን እያዩ በስግብግብነታቸው ያላቸውን ላለመስጠት የሚሹ ንፋጎች መስለው ታዩዋት ። ነፍስ ከሚባለው ይልቅ የልጅዎን አካል እጅግ ውድ አድርጋ ለምትቆጥረው ሴተትም እናትም ለሆነችው ለእርሷ ፤ የእነዚህ ዳኞች አሰልቶ አመልካከት በልጅዎ መልክ ላይ እንዲመላለሱበት ፤ ደረቱን ፤ ትክክሎቹን ፤ እጅቹን እንዲቃኙባት ፤ ክፉ እና በጎ መለዩት ያቃታቸውን የጃጃ የደም ሥሮቻቸውን እና በተከመታተሩ ጅምቶቻቸው ውስጥ የረገጉን ደምቻቸውን ያዋቅላቸው ይመስል ሕያው የሆነ አካሉን ሲያሻሽሉት መመልከት እጅግ አስቃቂ የሆነ ጉዳይ ነው ። አካላቸውን ለምንግዘም ገነጣጥሎ ለመለዩት አሁን ሊያወግዙ አቸው የተዘጋጁላቸውን እነዚህን ወጣቶች በመቋመጥ እና በበቀል ልብ ተዘጋጅተው በመጠባቀ ዳኞቹ ነቃ ብለዋል ። ይኸንን ርጥብ እና አስደሳች ያልሆነ ንክክ. ፓሼል የተገነዘበው መስሎ ተሰማት ። እርሷንም በትኩሻው እየተንቀጠቀጠ ተመልክታት ። በአመልካከቱ ላይ የመድካም ምልክት እየታየበት ረጋ ብሎ እና ፍቅር በተመላበት ሁኔታ እርሷን እርሷን ይመልክታታል ። አሁንም-አሁንም እርሷን እርሷን እየተመልከት ፈገግ ያላል ። የማቀና ያህል ከሚቆጠረው ከሳቱ ላይ የሚነበበው ፡— «ከቅርብ ጊዜ በኋላ ነፃ እወጣለሁ-!» የሚል ይመስላታል ።

ለከ በዚህን ጊዜ ዳኞቹ ከተቀመጡበት ተነሱ ። እናትም ከተቀመጠችበት ተነሳች ።

«ይኸውልሽ መሄዳቸው ነው-!» አለ ሲዞሽ ።
«በፍርዱ ላይ ለመምከርን» አላችው ።

«አዎን» አላት ።
የነበረችበት የጭንቀት ሁኔታ ድንገት ተባባሰ ። ከመዛኗ የተነሳ ራሷን የሳተች መስላት ። ሽፋሽፍቶቿ የሚርገባገቡ ሲሆኑ ኩግንባሯ ላይም ላብ እንደውሀ ይንቆረቆር ጀመር ። ልቧ ውስጥ የጉዳት እና የቅሬታ መንፈስ ገብቶ የተጫናት ሲሆን በፍርድ ቤቱ እና በዳኞቹ ላይም ፈጣን የሆነ ጥላቻ ወዲያውኑ እንድትመሠርት አደረጋት ። የረስ ምታት ራሷን የሚፈልግት መሆኑን ስለተገነዘበችው ግንባሯን ያዞ ካደረገች በኋላ ወደላይ ቀና ብላ አስተዋለች ፡— የእሥረኞቹ ቤተዘመዶች እሥረኞቹ ወደጣገኙበት የብረት አጥር ሃደው ክፍሉ በቻቻታ እና በውይይት ተመልቶአል ። እርሷም ወደፓሼል ዘንድ ከሄደች በኋላ ሃዘንም ደስታ ም ተቀላቅሎባት ፤ በሁለት ዓይነት ስሜቶች ተውጣ እጃን ያዞ አድርጋ ታላቅስ ጀመር ። ፓሼል ረጋ ባለ ሁኔታ የሚያወራት ሲሆን ፤ ሽሽል ደግሞ ይስቃል ። ይቀልዳል ።

ሌቶቹ በሙሉ ያለቅሳሉ ። ይሁን እንጂ ፤ ለቅሶአቸው ከሀዘን ብዛት ሳይሆን ከልምድ የተነሳ ነው ። ቀደም ሲል ያልተሰተዋለ ፤ ያልታየ እና አስደንጋጭ የሆነ አዲስ ሀዘን አልነበረም ። ከየልጆቻቸው ጋር የሚለያዩ የመሆናቸው አሳዛኝ ሁኔታ ነበር ያለው ። ይኸም ሁኔታ እንኳን ቢሆን በፀሐቱ በታየው ስሜት ሊቃለል ችሎአል ። አባቶች እና እናቶች ልጆቻቸውን ድብልቅ በሆኑ ስሜቶች ይመልከታቸዋል ። ወጣቶችን የመጠራጠር እና ምንግዘም እነርሱ ራሳቸውን የበላይ አድርገው የመቁጠር ሁኔታ ከአካባቢዎች ጋር በተመ

ሳሳይነት ተቀይሮ ይገኛል ። ከዚህ የተሻለ ሌላ አይደለም ። ነገር የሚመጣ መሆኑን ወጣቶቹ በጥንካሬ እና ያለአንዳች ፍርሃት በሚያስሙአቸው ንግግሮች ከአንጻራ ህ ወይህ የሚኖሩት ነገር እንደታ ያለ ነገር ይሆን የሚለው አሳዛኝ አስተሳሰብ በመደነቅ ድቅን ብሎ ወላጆችን አጅቦአቸዋል ። ለገለጹ የማይችሉ በመሆኖ ቸው ምክንያት ስሜቶች እንዳይወጡ ሁኔታ ወደው ስሞ ተቀብረዋል ። ቃላት ደስ በሚያሰኝ ሁኔታ ሊኻሉ ይገዱ ችለው የነበረው ልብሶችን ፣ ጽዳትን እና ጤናን የሚመለከቱ ጉዳዮችን አስመልክተው ነው ።

ታላቁ ቡዲን ታናሽ ወንድሙን ሲያነጋግረው እጅቱን ያወዛውዛል ።

«ዋናው ቁም ነገር ፍትሕ ነው! የተቀረው ሁሉ ከንቱ ነው!» አለው ።

«ዘፋኝ ወሬን አደራህን ፣ ጠብቅልኝ» አለው ታናሽ ወንድምየው ታላቁን ።

«አሺ ። ግዴላህም...» አለው ታላቁ ።

ሲዞሽ የወንድሙን ልጅ እጁን ጨብጠ ያዘው ። ከዚያም ፡—

«አሺ ፣ ፈጣሪ ጥላሽን ልትሄድ ነው...» አለው ። ፈጣሪ ፈገግ እያለ እየላቀ ለሲዞሽ አንዳች ነገር በጀሮው እያንሸኳሽክ ነገረው ። ዘበኛውም ይስቅ ጅመር ። ይሁን እንጂ ፣ ወይያውኑ ሳቂን ቻል አድርጎ ከሰተር በማለት ጉሮሮውን እ-ሹ-ሽ በማለት ይጠራርግ ጀመር ።

ሌሎቹ ሌቶች እንደሚያደርጉት ሁሉ እናትም ከልጅዋ ጋር ትነጋገር ነበር ። ስለልብስ እና ስለጤናው ጉዳይ ። ይሁን እንጂ ፣ ስለ ሳሻ ፣ ስለ እርሷ እና ስለ እርሱም ጭምር ብዙ-ብዙ ጥያቄዎችን ልትጠይቀው ።

ፈለገች ። ግን ከዚህ ሁሉ በላይ በልጅዋ ፍቅር ወሰን-የለሽ ጥያቄ ፣ እርሱን የሚያስደስትም ፍላጎት ፣ የእርሱ

ወድ አፍቃሪው የመሆን ፍላጎት አድርገዋል ። ወደ ፊት የሚመጣው አስፈሪ ሁኔታ እየተገለለ ሂደት ። ዳኞቹን በማስታወስ አስደሳች ያልሆነ ስሜትን በማሳደር እና የፍርድን ጭላማ ትውስት በማስታወስ ምልክቱን ትቶ አልፏል ። እጅግ አስደሳች የሆነ ሁኔታ በመጓፈቅ ውስጥ ተቀረጸ ። ምን እንደሆነ ሙሉ-በሙሉ ጠንቅቃ አልተገነዘባችውም ። እንደው ብቻ እንደአመጣጡ ተቀበለችው ። ኾሻል ከስዎች ጋር ሲወያይ በመመልከቷ እና ከፖሼል የበለጠ የመወደድ ፍላጎት ያለው መሆኑን የምታውቅ በመሆኗ ፡—

«በዚህ በእናንተ ፍርድ ብዙም አናስብም!» አለችው ።

«ወፍሎው አሮጌ ነው ። አሁንም ግን እየገረደደ ይፈጫል...» በማለት መለሰላት ።

«ማንንም ሊያስፈራ አልቻለም ። ይሁን እንጂ ፣ የተረዱት አንዳችም ነገር የላቸውም ። ማነው ትክክለኛው? ማንስ ነው ጥፋተኛው?» በማለት ግግግሯን ቆም እንደማድረግ ብላ ተናገረች ።

«አሃ ይኸንን ነበር የፈለጉት ማለት ነዋ?» በማለት አንድሬይ በአንክሮ ተናገረ ።

«አስፈሪ ይሆናል መስሎ» አላችው ትንፋሷን ይህና አድርጋ እየላበች እና ፈገግ እያለች ።

«ዳኞቹ ሊወጡ ነው! ፀጥታ!» የሚል ድምፅ ተሰማ ።

ሰዎች ወደየቦታቸው ፈጥነው ሄዱ ። ሰብሳቢው ዳኛ በአንድ እጁ ጠረጴዛው ላይ ደገፍ ብሎ በሌላ እጁ ደግሞ ወረቀት ይዞአል ። እንደ ስልብ ቀምን በሆነ ስለላ ድምፅ ማንበብ ጀመረ ።

ሲዞሽ ወደፊት ላብ-ሳብ እያለ ፡—

«የፍርድን ቃል እያነበበ ነው» በማለት ተናገረ ።
 ከፍሉ ውስጥ ፀጥታ ያሳያል ። ሆኖም ሽማግሌው
 ን ሰው እያስተዋለ ከተቀመጠበት ተነሳ ። አጭር ፣ ቀ
 ጭን እና ቀጥ ብሎ የተገተረ በመሆኑ በአንድ በማ
 ይታይ ሥውር እጅ የተያዘ ከዚህ ይመስላል ። ሌሎች
 ዳኞችም ከተቀመጡበት ብድግ ብለው ተነሱ ። የቀበ
 ሌው ገዢ ጭንቅላቱ ወደ አንድ ማዕዘን አጋደሎ
 ዐይኖቹ ደግሞ ጣራጣራውን ያስተውላሉ ። ከንተባው
 እጅጅን ደረቱ ላይ አጣጥፎአል ። የመኳንንት ተጠሪ
 የሆነው ሰው ጠሙን ያሻሻል ። ሕመምተኛ መሳዩ
 ዳኛ ፤ ዘርጣጣው ባልደረባው እና ዐቃቤ ሕጉ ሁሉም
 እሥረኞቹን ይመለከታሉ ። ከዳኞቹ በላይ ግድግዳው
 ላይ ከፍ ብሎ የቆላፍ ፎቶግራፍ በቀይ የበግል ል
 ብስ አሸብርቆ የተሰቀለ ሲሆን ፤ በፊቱ ላይም የግዴ
 ላሽነት ሁኔታ የሚታይበት ከመሆኑም በስተቀር አን
 ዳት ዝምብ ላይ ላይ ትዞረዋለች ።

«ግዛት!» አለ ሲዞሽ በአፍይታ ሁኔታ ። ቀጠል አድ
 ርገም ።

«ምነው! ተመሥግን አምላኬ እንግዲህስ አለሁ! ከባ
 ድ የግዛት እና የሥራ ቅጣት ይሆናል ብዬ ሠግቼ
 ነበር ። እናት ፤ ይኸ ይሻላል!» በማለት ተናገረ ።

«ይህ እንደሚሆን ቀድሞውንም አውቄዋለሁኝ»
 በማለት እናት ድክም ባለ ድምፅ ተናገረች ።

«አይ ፤ እንግዲህ ይኸው ዕውን ሆኖአል ። ምን ማ
 ድረግ እንዳለባቸው የሚነገሩ አይደሉም» አለ ።

ወደ ውጪ እንዲወጡ በመደረግ ላይ ወደአሉት
 እሥረኞች ፈቱን መለስ አደረገ ።

«ፈጥሮአዊ ደህና ሁን የተቀረቱትም በሙሉ
 ደህና ሁኑ! እግዚአብሔር ይጠብቃችሁ!» በማለት ድም

ፁን ከፍ አድርጎ አሰማ ።
 እናት ምንም ላትናገር ዝም ብላ ልጅዋን እና

ሌሎቹንም ራሷን በመነቃነቅ ተሰናበተችቸው ። ማል
 ቀስ ቃጥቶአት ነበር ። ግን አፈረች ።

ፍርድ ቤቱን ለቅቃ ስትወጣ መምሽቱን በመመል
 ከቲ ተደነቀች ። የመንገድ መብራቶች እና የሰማይ
 ኮከቦች በርተዋል ። ፍርድ ቤቱ አጠገብ ጥቂት ሰዎች
 ተሰበሰቡበዋል ። ቀዝቃዛው ግድር በረዶ ተጋግሮበታል
 የመጣቶች ድምፆች ይሰማሉ ። ግራጫ ቆብ ብጤ
 የደፋ ሰው ሲዞሽን ተመለከተው ። አለውም ።

«ምን ተፈረደ?»

«ግዛት ።»

«ለሁሉም?»

«አዎን ።»

«ተመሥግን!»

ሰውየው ሂዶ ።

«አየሽ ሰዎች ። ፍርድን ለማወቅ ይሻሉ...» አለ

ሲዞሽ ።

ድንገት ወጣቶች ወንዶች እና ልጃገረዶች ከበቡ
 ዋቸው ። ተሰብስበው ወደነበሩት ሰዎችም እየተመለከቱ
 ጠጋጠጋ ይሉ ጀመር ። እናት እና ሲዞሽ ቆም አሉ ።
 ምን እንደተፈረደ ፤ የእሥረኞቹ ሁኔታ እንደምን እንደ
 ነበረ ፤ ግን ንግግር እንዳለግ እና ንግግሩም ምን እን
 ደነበረ ፤ ጠየቁዋቸው ። ይቀርቡ የነበሩት ጥያቄዎች
 በሙሉ ከልብ የመነጨ ጥያቄዎች ስለነበሩ ፤ እናት
 ለጥያቄዎቹ ትመልስ የነበረው በደስታ ተውጣ ነበር ።
 «ከቡራን! እኚህ ሴት የፓሼል ሻላሱሽ እናት ና
 ቸው!» በማለት ከመካከላቸው አንዱ ተናገረ ። ወዲ
 ያውኑ ፀጥታ ሠፈነ ።
 «እጅግን እንድጩብጥ ይፍቀዱልኝ!» በማለት
 ጠየቀ ።

አንድ ጠንካር ያለ እጅ የእናትን እጅ ጨበጣት ።
ሌላ በስሜት የተዋጠ ደምፅ ደግሞ ፡—
«የእርስዎ ልጅ ለእኛ ለሁላችንም የብርታት እና የግንካሬ አርአያ ነው...» በማለት ተናገረ ።

«የደሰያ ወገ-አደሮች ለዘለዓለም ይኑሩ!» የሚል የብዙ ሰዎች ጉልህ ደምፅ አስተጋባ ።

ጩኸቱ አንዴ እዚህ አንዴ እዚያ እየተሰማ ይበረ ከት ጀመር ። ሰዎቹ ከየሚሰዘናቱ እየተራረጡ እየ ወጡ እናት እና ሲዞቭ የሚገኙበትን ቦታ ከበቡት ። ፖሊሶች ፈሽካዎቻቸውን ነፋ ። ይሁን እንጂ ፤ ይኸ ሁኔታ ሰዎቹን ሊበትናቸው አልቻለም ። ሲዞቭ ይስ ቃል ። ሁኔታው ለእናት አስደሳች ሕልም መስሎ ታያ ት ። ዐይኖቿ በደስታ እንባ ተሞልተዋል ። ትስቃላች ። እጅ ትነሳለች ። የሰዎችን እጆች ትጨብጣለች ። እግ ርቿ በደካም ዝለዋል ። ይሁን እንጂ ልክ እንደ ሀይ ቅ ብሩኅ ፈሰሰ ልቧ በደስታ ተውጦ ፍሰስ ይላል ። አንድ ሰው አጠገቧ ቀረብ ብሎ ተጠግቶ ግልጽ በሆ ነ እና የብስጩነት ሁኔታ በሚታይበት መገፈስ ፡—

«ንዶች ፤ በዛሬው ቀን የሩሲያ ሕዝቦችን ለመዋጥ ያስፈሰፈው ርጉም አውሬ ስግብግብ መገጋጋውን ከደኖታል...» በማለት ተናገረ ።

«እናት ፤ ከዚህ ቦታ ብንሄድ ይሻላል!» በማለት እናትን ሲዞቭ አናገረች ።

በዚህን ጊዜ ሳሻ መጣች እና የእናትን እጅ ያዝ አድርጋ መንገዱ ላይ ወደ አንድ ጥግ እየወሰደቻ ት ፡—
«ይምጡ ፤ ደብዳቤ ከመጀመራቸው በፊት ወይንም ሰዎችን ከማፈላቸው በፊት መሄድ ይሻለናል» አለች ። ከዚያም ቀጠል አድርጋ ፡—
«ግዛት ነው የፈረዱበት? ሳይቢርያ ነው የሚጋዝ ውታ?» በማለት እናትን ጠየቀቻት ። እናትም ፡—

«አዎን!» በማለት መለሰች ።

«እንዴት ነበር ይናገር የነበረው? አይ ፤ እኔ እርሱ ን አውቀው የለ ። መች አጣሁት ። ከሁሉም ጠንካራ የሆነ እና በአቀረብም ግልጽ የሆነ ሰው ነው ። ይኸ ብቻ አይደለም ። ኮስታራ ሰውም ነው ። ለስላሳ እና በስሜት የተመላ ባሕርይ አለው ። ይኸን ባሕ ርዩን ለሰው ለማሳየት ግን ይፈራል» አለች ።

ሳሻ ለፓቪል ያላትን የፍቅር ቃል ታሰማ የነበ ረው እንደዚህ ጥልቅ በሆነ ሰዎች ስለነበረ አነጋግ ርዋ እናትን ያበረታታት ከመሆኑም በስተቀር አዲስ ጉልበት እንዲኖራትም አደረጋች ። የሳሻን እጅ እናት ፍቅር በተመላበት ሁኔታ ጫን አድርጋ በመያዝ ፡—
«ከእርሱ ጋር ለመኖር ወደ እርሱ ዘንድ የምት ሄጃው መቼ ነው?» በማለት ጠየቀችት ።

«የያዝኩትን ሥራ የሚተካኝ ሰው እንዳገኘሁኝ ።» በማለት ሳሻ በልቡ-ሙሉነት እየተናገረች እናትን ትመለከታት ጀመር ። ቀጠል በማድረግም ፡—

«አይ ፤ እኔም የፍርድ ጊዜዬን እየተጠበቅሁኝ ነ ኝ ። ምናልባትም ወደሳይቢርያ በግዛተኝነት እላክ ይሆ ናል ። ይኸ ከሆነ ደግሞ ፤ እርሱ ወደሚኖርበት ወደጫን ኛውም ቦታ በግዛተኝነት እንዲያግዙኝ ባለሥልጣኖ ቸን እጠይቃቸዋለሁኝ» አለች ።

«እንደዚህ ከሆነ ሰላምታዬን አድርገህልኝ!» በማለት ሲዞቭ ተናገረ ። ቀጠል አድርገም ፡—
«የፌዎድር ግዜን አጎት የሆነው ሲዞቭ ሰላም ብሎሃል ብለሽ ብትነግረው ያውቀኛል...» በማለት ተናገረ ።

ሳሻ ዘር ብላ እጅዋን ዘረጋች ። ከዚያም ፡—
«ፌዎድርን አውቀዋለሁኝ ። ስሜ ሳሻ ይባላል ።» በማለት ተናገረች ።
«የአባትሽ ስም ስን?» አላት ሲዞቭ ። ትከ ብላ አስተዋ ላችው ። ከዚያም ፡—

«አባት የላኝም» አላችው።

«ምትወለድ?» በማለት ጠየቃት።

«አልምተም» በሕይወት ነው ያለው(1) በማለት ተናገረች። ሳሽ በሁኔታዋ ላይ አንድ የግትርነት እና የድርቅነት ባሕርይ በተለይም በፊቷ ላይ ይነበብባታል።

«አባቱ የመሬት ከበርቱ ነው» ከዚህም በስተቀር በአሁኑ ጊዜ በገበር ውስጥ አገር ገዢ ነው። ገበሬዎችን ይዘርፋል...» በማለት ተናገረች።

«እነሆን» አለ ሲዞሽ ጨነቅ እያለው። ፀጥታ የሠፈነበት ጉዞአቸውን እየተጓዙ ከልጅቱ ጎን-ጎን እየተራመደ የጎድን እርሷን-እርሷን ይመለከታታል። ከዚያም ጥቂት ከተጓዙ በኋላ፡—

«እሺ እንግዲህ፤ እናት በይ ደህና አምሺ። በዚህ በስተግራ በኩል ጠምዘዝ ብዬ አቀናለሁኝ። የኔ ልጃገረድ፤ በይ አንቺም ደህና ሁኝልኝ። አባትሽ እንደ ዚያ ያሉ ሰው ሁነው ሳለ አንቺ ደግሞ እንዲህ ያለ አቋም መያዝሽ ትንሽ ሳይከብድሽ አይቀርም። አይደለም? እርግጥ ነው ይኸ አንቺን ራሳሽን የሚመለከት ጉዳይ ነው...» አለ።

«ልጅዎ ጥሩ ልጅ ባይሆን እና በጎ ያይደሉ ተግባሮችንም በሕዝብ ላይ የሚፈጽም ሁኖ ቢያገኙት፤ በተግባሩ የሚነቅፉት በመሆን አያወግዙትም?» በማለት በስሜት ተወጣ ሳሽ ሲዞሽ ጠየቀችው።

«አዎን። ምንክልባትም አወግዘው ይሆናል!» በማለት ሽማግሌው ሲዞሽ ጥቂት በማሰለስል ቆየት ካለ በኋላ ተናገረ።

«ፍትህን ከልጅዎ ይበልጥ ውድ አድርገው የሚመለከቱ ከሆነ፤ ልጅዎን ያወግዙታል። ለእኔ ከአባቱ ይልቅ ፍትሕ ትበልጥብኛለች...» በማለት ሳሽ ተናገረች።

ሲዞሽ በመገረም ፈገግ ብሎ ጭንቅላቱን ወዘ ወዘ። ከዚያም ትንፋሹን ደህና አድርጎ ዋጭ ካደረገ በኋላ፡—

«አንቺ ብርቱ የሆንሽ ጠንካራ ሰው ነሽ! ይኸንን አቋምሽን ጥንካሬ አግኝተሽ እንደተጠበቀ የምታቆይው ከሆነ ሽማግሌችን ወደፊትም ድል እየነሳሽ የአንቺ ወገን ታደርጊያለሽ!... በጣም ጠንካራ ሰው ነሽ! እሺ ደህና አምሺ መልካም ምኞቱን እገልጣለሁኝ። ግን ለሰዎች ትንሽ መለስ ያልሽ ለምን አትሆኝም? እንደሆነ ደህና አምሺ! ፓሼልን ስታገኘው ግግጥን ማዳመጫን ገንገልኝ። የተናገረውን በሙሉ አልተገነዘብኩኝም፤ ካሰማው ግግጥ ውስጥ አንዳንድን ለመገንዘብ ያዳግታል። በአጠቃላይ ግን ግሩም ግግጥ ነበር!» ባርጌጣውን ከጭንቅላቱ ከፍ አድርጎ ሰላምታ ከሰጣቸው በኋላ ወደግራው ዞር ብሎ መንገዱን አቀና።

«ጥሩ ሰው ይመስላሉ!» አለች ሳሽ ፈገግ እያለች ሲሆን ጉላ-ጉላ ያሉት ዐይኖቿ ሲዞሽን እየተከተሉ።

በዛሬው ቀን ከምንግዜውም ይልቅ የሳሽ መልካ በደስታ የተዋጠ እና ርገሩህነት የሚታይበት ሁኖ እናት ተመለከተች።

እቢት ከደረሱ በኋላ ሰፋው ወንበር ላይ ጎን-ለጎን ተቀምጠው ፓሼል በግዞት ወደሚለክበት ቦታ ሳሽ ስለምታደርገው ጉዞ ይወያዩ ጀመር። ዝምታቸው የበዛ ነው። ሳሽ ትላልቅ ቅንድባዎችን ከፍ አድርጋ በሕልም ዓለም በሚዋልሉ ዐይኖቿ በርቀት እየተመለከተች በጥልቅ ግሣብ ተወጣ የምትገኝ ስትሆን ግርጥት ያለ ፈታ ረጋ ብሎ በሀሳብ የመዋኘት ሁኔታ ይታይበታል።

«ልጆች ስትወልዱ እናገተ ዘንድ እመጣ እና ልጆቻችሁን አሳድጋለሁኝ። እዚያ የምንኖረው ኑሮ

እዚህ ከምንኖረው የከፋ አይሆንም ። ፓሼልን ሥራ የማግኘት ችግር አይገጥመውም ። ማናቸውንም ሥራ አካምሮ የማሠራ እጅ-ወርቅ ነው...» አላች እናት ።

ሳሻ እናትን በመመራመር ሁኔታ ትክ ብላ ተመለከተች። ከዚያም ። —

«አሁን ከእርሱ ጋር አብረው ለመሄድ አያስቡ ምን?» በማለት ሳሻ ጠየቀችት ። እናትም ትንቢትን ዋጥ ካደረገች በኋላ ። —

«ምን አደርግላታለሁኝ? ከተጋዙባት በታ የሚያመልጥ ከሆነ እርሱ ዘንድ በመሆኔ ለእርሱ መስናክል እንቅፋት እሆንበታለሁኝ ። እርሱ ዘንድ ለመኖር አብረው እንደሄድ የሚፈቅድ አይመስለኝም...» አላችት ።

ሳሻ ጭንቅላታን ነቀነቀች ። ከዚያም ። —

«ዕውነትም? ነው ። እሺ አይልዎትም» አላች ።

«ከዚህም በስተቀር የራሴ ተግባር ፈት-ለፈቱ ተደቅኖ ይጠብቀኛል!» አላች እናት ከራት በተመላበት ሁኔታ ። ሳሻም ። —

«አዎን ዕውነትም? ነው! ዋናው ቁም-ነገር የሚያከናውኑት ተግባር ነው...» አላችት ።

ደንገት ፤ አንዳች ነገር የምትወረውር ይመስል ቀስ ቀስ ካላች በኋላ ረጋ ባለ እና ቀለል ባለ አነጋገር ። —

«እርሱ እዚያ ለረዥም ጊዜ አይኖርም ። ማም ለጡ እንደሆነ የማይቀር ጉዳይ ነው...» አላች ።

«ታዲያ አንቺስ? ልጅ የወለዳችሁ እንደሆነ ደግሞ ልጃችሁስ ፤ እንዴት ትሆናላችሁ?» አላችት እናት ።

«ጊዜው ሲደርስ እናስብበታለን ። ስለ እኔ መቸገር አይኖርብትም ። እኔ ለእርሱ እንቅፋት አልሆንባትም ። ከእርሱ ተለይቶ መኖር ለእኔ ችግር ሊሆንብኝ ይችላል ። ነገር ግን መኖር እችላለሁኝ ። ምንም ቢሆን እንቅፋት አልሆንባትም!» በማለት ተናገረች ።

ሳሻ የምትናገረውን በተግባር የምታውል መሆኗን እናት የምታውቅ ስለሆነች ለዚች ምስኪን ልጃ ገረድ አዘነችላት ። ከዚያም እናት ሳሻን እቅፍ አድርጋት ። —

«የኔ ውድ ትቸገርያለሽ!» አላችት ።

ሳሻ ለስለስ ባለ ሁኔታ ፈገግ ብላ እየላቀች ወደ እናት ዘንድ ጥግት-ጥግት ላላች ።

ልክ በዚህን ጊዜ ኒኮላይ ድካም ብሎት እና ዝሎ ወደቤት ገባ ። ከዚያም ካፓርቱን እያወለቀ ። —

«ሳሻ አሁኑኑ ከዚህ በታ ብትሄዱ የተሻለ ነው! ከጤት ጀምሮ ሁለት ሰላዮች ይከታተሉኛል ። ክትት ላቸው በደንብ የሚያስታውቅ እና ግልጥ የሆነ ስለሆነ ምናልባትም ሊይዙኝ ሳያስቡ አልቀሩም ። እኔ ይሆናል ብዬ የማስባው ሁል ጊዜም ይደርሳል ። እንደ የሆነ ነገር አለ ። በነገራችን ላይ ፤ ፓሼል ያስማውን ግግር ይኸውና ። አትመን ልናሠራጩው አስበናል ። ለሉድሚላ ውሳኔላትና በተቻለ ፍጥነት ይታተም ። ኒሎቭና ፤ ፓሼል ያስማውን ግግር ግሩምን ግግር ነበር!.. ሳሻ ፤ ሰላዮችን ተጠንቀቁ!» አለ ።

ኒኮላይ ሲናገር በብርድ የተቆራረዱ እጆቹን ያሻ ሽ ነበር ። ከዚያም ወደ መጻፊያ ጠረጴዛው ዘንድ ሄዶ ከመሰባዎቹ ውስጥ ወረቀቶች ያወጣ ጀመር። ከወረቀቶቹ መካከል አንዳንዶቹን ቀደዳችው ። ሌሎቹን ደግሞ ወደኋን አስቀመጣችው ። ድካም ያለ እና ሃጥብ የገባው ይመስላል ።

«እነዚህን መሰባዎች ውስጥ ያሉትን ልዩ ልዩ ወረቀቶች ካስወግድኩኝ ረዥም ጊዜ አልሆነም ። እንደ ገና ይኸንን ያህል መላት ወረቀት ሊጠራቀም አንዴ ት እንደቻለ ሊገባኝ አልቻለም! ኒሎቭና ፤ ይኸንን ምሽት እዚህ ባያላልፉ የተሻለ ሳይሆን አይቀርም ። ምን ይመስልዎታል? ድርጊቱን መመልከቱ ያስም አይልም ።

ከዚህም በስተቀር ፤ እርስዎንም ጭምር ይዘውዎት ሊሂዱ ይችላሉ ። የጋሼል ንግግር የታተመበቸውን ጽሁፎች ከቦታ-ቦታ እንዲያሠራጩልን እርስዎ ለእኛ ያስፈልጉናል...» በማለት ተናገረ ።

«እነርሱ እኔን ምን አድርገዎቸው ይይዙኛል?» አለች እናት ።

ኒኮላይ እጁን ወደ ዓይኑ አስጠግቶ እያወዘወዘ ፡—
«እንዲህ ያለ ነገር ከመድረሱ በፊት የሚደርስ መሆኑን በትክክል አውቃለሁኝ ። እና እርስዎ ደግሞ ሉድሚላን ብዙ ሊረዱት ይችላሉ ። የመያዝ አደጋ እንዲደርስብዎ እያደርጉ...» አለ ።

የልጅዎ ንግግር ቢታተም እንድትረዳ ሃሳብ በመቅረብ እናት ተደሰታች ። ከዚያም ፡—
«ጉዳዩ እንዲህ ከሆነ እሂዳለሁኝ» አለች እራሷ በራሷ እየተደነቀች ፡—

«ለፈጣሪ ክብር-ምሥጋና ይድረሰው እና ፤ ከእንግዲህ አንዳችም የምፈራው ነገር የለም!» በማለት ተናገረች ። ኒኮላይ ቀና ብሎ ሳይመለከት ፡—

«በጣም ጥሩ ነገንጣዬ እና የውስጥ ልብሴ የት እንደሆነ ቢነግሩኝ ጥሩ ነበር ። በዚህ ደባቂ በሆነ እጅዎ ሽሽግ ቦታ አስቀምጠው የገዛ ራሴን ዕቃዎች እንኳን ፈልጌ ማግኘት ተሳነኝ!» አላት ኒኮላይ ።

ሳሻ ወረቀቶቹን እሳት እየጨመረች የተቃጠለውን አመድ እንደገና ከከሰሉ ጋር እያደቀቀች ትቦታትና ላች ። ኒኮላይ ሳሻን ለመሰናበት እጁን ዘርግቶ ፡—
«ሳሻ ፤ በይ እንግዲህ ሂጂ ። ደሀና ሁኚ ። ደሀና-ደሀና መጸሐፍት ብታገኚ ሳኪልኝ ። አትርሺ ። ውድን ዳዲት ፤ ደሀና ሁኚልኝ ተጠንቀቁ...» አላት ።

«ለረኹም ጊዜ አሥረው የሚያቆይ ይመስለሃል?» አለችው ።
«ማን ያውቃል? ምናልባትም ብዙ ያቆዩኝ ይሆናል»

ል ። እኔን መቃወሚያ አዘጋጅተዋል ። ኒሎቭና ፤ ከሳሻ ጋር አብረው ቢሂዱ አይሻልም? ሁለት ሰዎችን በአንድ ጊዜ በስለላ መካታተል ለሰላዮቹ ከባድ ይሆንባቸዋል» በማለት ኒኮላይ ተናገረ ።

«እሺ ካገርቱን እና የአንገት ልብሴን ልልበስ...» በማለት እናት ተናገረች ።

እናት ኒኮላይን ተጠንቅቃ ታስተውለዋለች ። እርሱ ግን በቀድሞ ሩጥሩጥ የሆነ ኮራደራ ያለ መልኩ ላይ ጥቂት በስጩት የማለት ስሜት የሚታይበት ከመሆኑ በስተቀር ያው እንደቀድሞው ነው ። አልተለወጠም ። ከሌሎች ይልቅ እጅግ ተወዳጅዋ በሆነው በዚህ ሰው መልክ ላይ የመቆጣትም ሆነ የመደናገጥ እንዳችም ሁኔታ አይታይበትም ። እኩል-ከእኩል ሳይል ኒኮላይ ምን ግዜም ማንንም በስኩልነት ሁኔታ የሚቀበል ሰው ሲሆን ፤ ምን ግዜም ቢሆን ደግ እና የማይለዋወጥ ባሕርይ ያለው ፤ ስላላዊ በሆነ ብቸኝነት የሚኖር ሰው ነው ። ያው እንደቀድሞው እርሱነቱ አሁንም እርሱነቱን ለማንም ጠብቆ የሚገኝ ሲሆን ፤ ይኸው እርሱነቱም ከሌሎች ሰዎች ቀድሞ እና መጥቆ የሚገኝ አንድ ምሥጢራዊ የሆነ ሽሽግ ውስጣዊ ኑርን በልቡ ቆጥሮ የሚኖር ሰው መሆኑ ነው ። ከሌሎቹ ይበልጥ ለእርሷ ቅርብ እና ግልጽ መሆኑን እናት የተገነዘበች ከመሆኗም በስተቀር ፤ እርሷም እርሱን ለራሷ እንኳን እርግጠኛ መሆኑን ልትገነዘበው በማትችለው ሁኔታ ተጠንቅቃ ታፈቀረዋለች ።

አሁን ለእርሱ የተሰማት ሃዘን እጅግ ከፍተኛ ሲሆን ፤ ይኸንን ሃዘኒን ግን ኒኮላይ እንደያውቅባት አትሻም ። ካወቀባት ብስጩ እና ግራ የሚገባው ስለሚሆን ፤ ግራ ከገባው ደግሞ ሁኔታው በጥቂቱ አስቀኝ ስለሚሆን ኒኮላይን እንዲህ ሁኖ ለመመልከት አልፈ ቀደችም ።

እንደገና ወደ ክፍል ስትገባ ኒኮላይ የሰኘን እጅ ጨብጦ ይዞአል ።

«ግሩም-ድንቅ ነው! ለእርስዎም ሆነ ለእርሱ ሁኔታው ተከማሚ እንደሚሆን እርግጠኛ ነኝ ። ትንሽ ግላዊ ደስታ ማንንም አይነዳም ። ኒሎቭና ፤ ተዘጋጅተዋል?» በማለት ኒኮላይ ተናገረ ።

«ፈገግ እያለ እና መነጽሩን ወደአፍንጫው ገፋ እያደረገ ወደ እናት ዘንድ መጣ ።

«በሱ እንግዲህ ፤ ደሀና ይሁኑልኝ ። ሦስት ወይንም አራት ወራት ቢያቆዩኝ ነው ። ግፋ ቢል ስድስት ወር ብቆይ ነው! ከሐይወት ላይ ተገንድሶ የሚወሰድ ረክም ጊዜ ነው... ተጠንቅቀው ራስዎን ይጠባበቁ ። እሺን በሉ ልሳምዎት...» በማለት ተናገረ ።

ቀዳሚ እና ለስላሳ የሆነው ኒኮላይ አቅፍ አድርጎት ማን ወይን-ዐይኖቿን ይመለከታታል ።

«እንደዚህ አቅፍ ሳይርግዎት ከእርስዎ ጋር በፍቅር የተነደፍኩኝ እመስላለሁኝ!» በማለት አየሳቀ ተናገረ ።

እናት አንዳችም ቃል ሳትናገር ግንባሩን እና ጉንጮቹን ሳመችው ። እጅደቱ ግን ይንቀጠቀጣሉ ። የእጅቿን መንቀጥቀጥ እንዳያስተውልባት አፈፍ አድርጋ ሳበቻቸው ።

«በተለይ ነገ በጣም ይጠንቀቁ ። ጧት አንድ ትንሽ ልጅ ሁኔታውን እንዲቃኝ ይላኩት ። ሉድሚላ የምታውቁው ትንሽ ልጅ አለ ። እሺ እንግዲህ ፤ ገደቶ ደሀና ሁኑ! ሁሉም ነገር መሆን እንዳለባት ይሆናል!...» በማለት ተናገረ ።

ከቤት ወጥተው ሳሻ እና እናት ጉዞዎቻቸውን እንደጀመሩ ሳሻ ረጋ ባለ ሁኔታ ፡—
«ወደዎት የሚሄድ ቢሆንም የኒኮላይ ሁኔታ ልክ እንዲህ በቀላሉ እና ጥቂት ጣይፍ-ጣይፍ የሚል ሁ-

ኔታ እየታየበት ነው ። ሞትም ከፊቱ ቀርቦ ዐይን-ዐይኑን በመለከተው ፤ ኒኮላይ መነጽሩን ወደ አፍንጫው ገፋ እያደረገ ከመሞቱ በፊት 'ግሩም-ድንቅ ነው!' በማለት መናገሩ የማይቀር ነው» አለች ።

«እጅጉን አድርጌ ነው የወደድኩት!» በማለት እናት ተናገረች ። ሳሻም በበኩሏ ፡—

«አደንቀዋለሁ ። ግን አልወደውም ። እጅግ አድርጌ አከብረዋለሁኝ ። ደግ ሰው ነው ። እንደውም አንዳንድ ጊዜ ለስላሳ ሰው ነው ። ነገር ግን አንድ ጉድለት አለበት ። በቂ በሆነ ሁኔታ ስብአዊነት ይነድላዋል... ስላየቼ ይከታተሉኛል መሰለኝ ። ብንላያይ ሳይሻል አይቀርም ። የሚከታተሉዎ መስሎ ከተሰማዎ ወደሉድሚላ ዘንድ አይሄዱ» በማለት ተናገረች ።

«ግደላም ፤ አልሂድም!» በማለት እናት መለሰች ።
«ይጠንቀቁ ። እንዳይሄዱ ። አርሷ ዘንድ በመሄድ ፈንታ ወደ እኔ ዘንድ ይምጡ ። አሁን ለጊዜው ግን እንላያይ» በማለት ሳሻ እንደገና አጥብቃ ተናገረች ።

ፈጠን ብላ ከታጠረች በኋላ ወደመጣችበት አኳያ መራመድ ቀጠለች ።

ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ እናት ሉድሚላ ትንሽ ክፍል ውስጥ የምግብ ማብሰያውን ምድጃ ተጠግታ ትሞቃለች ። ሉድሚላ ክፍሉን በቀሚሷ አኳኳታ እና ጉልህ በሆነው ድምፅዋ በመምላት ጥቁር ቀሚስ ለብሳ እና የብረት ቀብቶ ታጥቃ በገገግታ እርምጃ ከወዲያ-ወዲህ ትንገራደዳለች ።

የሉድሚላ ድምፅ ከፍ ገቅ ሳይል ያው አንድ ግደነት የአወራረድ ደረጃውን ጠብቆ ሲንቆረቆር ፤ የምድጃው እሳት ደግሞ እየተንጣጣ አየሩን ይመላዋል ።

«ሰዎች ከከፋኝነታቸው ይልቅ ይበልጥ ጅሎች ናቸው። ከፊት-ሰፊነታቸው ያለውን ብቻ በመመልከት ወዲያውኑ ይመለጡበታል። ፊት-ሰፊት ቅርብ ሁኖ ሊደረስበት በመቻል የሚገኝ ነገር ሁሉ መናኛ የሆነ ቀላል ነገር ነው። ተወዳጅ የሆኑ ነገሮቹ፤ በርቀት የሚገኙ እና አንደው በቀላሉ የማይደረስባቸው ነገሮች ብቻ ናቸው። ደርሰውበት ሊይዙት እና ሕይወትም የተለወጠ ሁኖ ሲገኝ ሁሉም ሰው ተደላሳች ይሆናል። ቀላል ከሆነ እና ሰዎችም ይበልጥ አስተዋይ ከሆኑ። ይሁን እንጂ ቀላል እንዲሆን እኛ ራሳችንን ማዘጋጀት አለብን...»

ድንገት እናት አጠገብ ተጠግታ ቆመች። «ብዙ ጊዜ ከሰዎች ጋር አልገናኝም። ከሰዎች ጋር ስገናኝ ወሬዶን አከስከላለሁ። ገነ ሳትሆን አትቀርም ብለው ያስቡ ይሆናል» በማለት ይቅርታ በመጠየቅ ሁኔታ ተናገረች።

«ለምን?» አለች እናት። ይህች ልጅ ጽሁፎችን የምታትመው የት ቦታ እንደሆነ ለማወቅ ሞከረች። ይሁን እንጂ አልቻለችም። ፈታቸውን ወደ መንገዱ የመለኩ ሦስት መስኮቶች የሚገኙበት በዚህ ክፍል ውስጥ አግዳሚ የሮቲ ወምበር እና የመጻሕፍት መደር ደርዶ፤ አንድ ጠረጴዛ፤ ወንበሮች እና አልጋ ይገኛሉ። ክፍሉ ውስጥ በአንድ ጥግ የፊት መታጠቢያ የተሰቀለ ሲሆን በሌላኛው ጥግ ደግሞ የምግብ ማብሰያ ምድጃ ይገኛል። ማናቸውም ክፍሉ ውስጥ የሚገኝ ነገር ሁሉ አዳዲስ፤ ገጹህ እና በሚገባ የተጠገነ ሲሆን፤ በዚህ ስቃ ላይም ጌጣጌጥ የሌለው የቤቱ ባለቤት ቁመና ቀዝቃዛ ጥላውን አጥልቶበታል። አንዳች የተደበቀ ነገር መኖሩ ለእናት ተሰምቶአታል። ከቶ የት ቦታ እንደተደበቀ ግን ልታውቅ አልቻለችም። ወደ በሮቹ ተመለከተች። ወደ አንድ ትንሽ ክ

ፍል የሚያስገባውን በር ከፍታ ገባች። ምድጃው አጠገብ አንድ ሌላ ትልቅ እና ጠበብ ያለ በር አለ። ሉድሚላ ጠንቀቅ ብላ የምታስተውላት መሆኑን በመመልከቷ እናት ሁኔታው ተሰምቷት። —

«ለጉዳይ ነበር የመጣሁት» አለች። «አውቃለሁኝ! ለጉዳይ ካልሆነ በስተቀር እኔን ለመጠየቅ ሰዎች አይመጡም...» በማለት ሉድሚላ መለሰችላት።

በሉድሚላ አነጋገር እናት አንድ እንግዳ የሆነ ሁኔታ አስተዋለች። ፈታን ተመለከተች። ቀጭኖን በሆኑት ከናፍሮቿ ላይ ፈገግ የማለት ሁኔታ ይታይባታል። ከመነጽጅ በስተውስጥ በኩል ደግሞ ዐይኖቿ ስልቶች ብሎአቸው ያንጸባርቃሉ። እናት መልኩት ካደረገችት በኋላ የጋሼል ንግግር የተጻፈበትን ሰጠችት። «ይኸንን በተቻለ ፍጥነት እንድታችሚው ይሻሉ...» አለችት።

ከዚያም ነኮላይ ተይዞ የሚታወር መሆኑን እየተጠበቀ ነው አለችት። ሉድሚላ ዝም ብላ ወረቀቱን ቀበቶዋ ውስጥ አስገባች እና ተቀመጠች። እሳቱ መነጽጅ ላይ አንጉል በሆነ ሁኔታ የሚያበራ ሲሆን ሞቃት ብርሃን ነም የማይነቃነቀው ፊቷ ላይ ያበራል። እናት ንግግርን ስታበቃ፡—

«እኔን ለመያዝ ሲመጡ ተኩሼ እገድላቸዋለሁኝ!» አለች ረጋ ባለ እና ወሳኝ በሆነ ሁኔታ። ቀጠል አድርጋም፡— «ሬሴን ከአደጋ ለመከላከል መብት አለኝ። ሌሎች እንዲያደርጉ የምጠይቀው ይኸንን እስከሆነ ድረስ ደግሞ የመታገል ግዴታ አለብኝ» በማለት ተናገረች። የእሳቱ ግለት ከምንጊዜውም ፈታን ይበልጥ ኮስታራ እና ቁጡ አደረገው።

«እንዲህ ያለው ነሮስ ነሮ አይባለም» በማለት እያዘነች ድንገት እናት በአፅምሮዋ አሰለሰች።

ሉድሚላ በግማሽ ልብ የፓሼልን ንግግር ግንግግ ጀመረች። ግንግግ ስትቀጥል ግን ይባልጥ እየተሳበች የሄደች ስትሆን በመጨረሻም በስሜት በመዋጥ እየአንዳንዳን ገደ ትዕግሥት ባጣ ሁኔታ እየተቻከለች ለማንበብ ታገለብጥ ጀመር። ንባቧን እንደጨረሰች ከተቀመጠችበት ተነሳች። ትከሻዋን ጉብ አድርጋ ወደላይ በመቆለል ወደእናት ዘንድ ተጠጋች።

«አጅግ ጥሩ ንግግር ነው!» አለች። እንገደን ቀለስ አድርጋ ለተወሰነ ጊዜ ታደንቅ ጀመር።

«ስለ ልጅዎ ለእርስዎ መናገር አልሻም። እንደም እንገን ተገናኝተን ስላላየሁት አላውቀውም። ሀዘን ላይ የሚጥል ንግግር መናገርም አልወድም። የእርስዎ አንድ ውድ የሆነ ልጅዎ ወደ ግዞት ሲጋዝብም ምን እንደሚሰማዎት አውቃለሁኝ። ግን የሚደንቀኝ እና ከእርስዎ ለማወቅም የምሻው፤ ይኸንን መሳይ ልጅ ያለዎት በመሆኑ ደስ አይልዎትም?» አለች።

«በጣም እንጂ!» በማለት እናት መለሰች። «አይፈሩም?» አለች ሉድሚላ።

«ከእንግዲህ ምንም አልፈራም...» አለች። እናት ሉድሚላ በአንድ እጅዋ ለጥ ያለ ፀጉሯን እያስተካከለች ወደ መስኮቱ ዘንድ ሄደች። ፈታ ላይ ጥላ አረባባባት። ምንአልባትም አፍና የያዘችው የላቋ ጥላ ሳይሆን አይቆርም።

«ፈደሎቼን አሁኑኑ ለቅሚ እጨርሳለሁኝ። ጋደም ይባሉ። ቀኑ ለእርስዎ አድካሚ ቀን ስለነበረ ሳይደካምዎት አይቀሩም። እዚህ አልጋው ላይ ጋደም ይባሉ። እኔ አልተኛም። ምሽቱ ላይ እንዲያግዙኝ እቀ

ስቅስቃት ይሆናል... የመኝታ ጊዜዎ ሲደርስ መብራተን ያጥፋት» አለች።

ሁለት የግንድ ጉማጆች ምድጃው ውስጥ ከተተኙ እና በጠባቡ በር አድርጋ ወደ ውስጥ ገባች። ከዚያም አጥብቃ ዘጋችው። እናት ሉድሚላ ስትሄድ ተመለከተች። ከዚያም ልብሷን እያወለቀች፡-

«አንድ ያዘነችበት ነገር አለ...» በማለት አለበች። እናት ድካም ብሎአታል። ይሁን እንጂ፤ ነፍሷን ከብባ በዋጠው ለስላሳ እና ብሩጎ ብርሃን ማናቸውም ነገር የሚያበራ መስሎ ስለታየት በላይዋ ላይ ስላም ስፍናባታል። ይኸንን መሳይ ስላም ከአሁን ቀድሞም ታውቃለች። እንዳት ታላቅ በሆነ ስሜት የመዋጥ ሁኔታ ደርሶበት ካለፈ በኋላ ይኸንን መሳይ ድርጊት ሁል ጊዜም ያጋጥማታል። ሁኔታው ያስፈራራት የነበረበት ጊዜ ነበር። አሁን ግን ታላቅ እና ጠንካራ በሆነ ስሜት እያጠናከራት መንፈሷ እንዲዳብር አደረጋት። መብራቱን አጠፋች እና ቀዝቃዛው አልጋ ውስጥ የብርድ ልብሱን ለብላ እና ተደላደላ ድብን ያለ እንቅልፍ ወስዳት...

ዐይኗን ከፈት ብታደርግ ከፍሉ ግልጽ በሆነ የከረምት ቀን ነጣ ያለ ብርሃን ተመልቶአል። ሉድሚላ መጽሐፍ በአጅዋ ይዛ ጋደም ካለችበት አግዳሚ ፎቱ ላይ ቀና አለች እና በማይመስል ሁኔታ ፈገግ አለች። «የኔ ውድ!» አለች። እናት በስጫት ባለ ሁኔታ። «እረ እንደምን ያለሁት ነኝ። በጣም ረፍዶ ይሆን?» አለች።

«ደህና አደሩ ወይን አራት ስአት ለሆን ነው። ይነሱ እና ሻይ እንጠጣለን?» አለች። ሉድሚላ። «ምነው ሌሊት አልቀስቀስኼኝም?» አለች። እናት። «ልቀስቀስዎት መጥቼ ነበር። ወደ እርስዎ ዘንድ ቀረብ ስለ በከባድ እንቅልፍ ተውጠው ደስ በሚያ

ለኛ ሁኔታ ፈገግ ብለው ስለነበረ ለልቢ እርስዎን ከአንድ ዓይነት እንቅልፍም ለመቀስቀስ እሺም እላለኝ» አለች።

ተኝታ ከነበረበት ከአገዳሚው ፎቴ ላይ ሉድሚላ ከተነሳች በኋላ ነገበስ በማለት ወደ አልጋው ዘንድ ሂዶ ነብደድ አለች። በዚች የወጣት ልጅ ዐይኖች የፍቅር አመለካከት እናት ከዚህ ቀደም የምታውቀውን እና የምታፈቅረውን ሁኔታ ተመለከተች። «ምን አልባትም በዚያን ጊዜ ጥሩ ሕልም ያዩ ነበር እና እርስዎን መቀስቀስ አላዘኝ መሰለኝ...» አለች።

«ሕልም አላይም ነበር!» በማለት እናት መለስችላት።

«ቢያደም-ቢያደም ምንም አይደለም። ፈገግታዎ ደስ ብሎኝ ነበር። በጣም ረጋ ያለ እና ግሩም ፈገግታ ነበር።... እና ሁሉን-አቀፍ የሆነ ፈገግታ ነበር!» አለች።

ሉድሚላ ላቀች። አላላቅም የተለሰለሰ እና ደስተኛ የሆነ ነው።

«ስለእርስዎ እንዳሰብ አደረገኝ። ለመሆኑ ኑሮዎ ከባድ ነው-ን?» አለች።

እናት ኑሮዎ ከባድ መሆን-አለመሆኑን ስታሰብ ስለ የዐይኖቿ ሽፋሽፍቶቹ ተርገበገቡ።

«መሆን አለበት!» አለች ሉድሚላ። ከዚያም እናት ዝግ ባለ አነጋገር፡—

«እርግጠኛ አይደለሁኝም። አንዳንድ ኑሮዬ ከባድ ይመስለኛል። ይሁን እንጂ በኑሮዬ ውስጥ የሚገኘው ማኖቸውም ነገር ጠቀሜታ ያለው እና አስደናቂ በመሆኑ፤ አንዱ ነገር ሌላኛውን ነገር ፈጠን ብሎ የሚተካው በመሆኑ ሕይወቴ በድርጊቶች የተመላ ነው...» አለች።

ብዙውን ጊዜ እንደሚደርስባት ሁሉ፤ አሁንም ድንገት በስሜት ተዋጠች። ሃሳቦች እና ምስሎች አፅምሮዎ ውስጥ ይመለሱ ጀመር። አልጋዎ ላይ ቁጭብላ ሃሳቦቿን የቃላት ልብስ በትዕግሥት ታለብላችው ጀመር፡—

«ሁሉም ነገር ወደአንድ አቅጣጫ ሳያቋርጥ ይገስግላል። አንዳንድ ጊዜ ግን ሁኔታው ከባድ ነው። ስዎች ይለቃያሉ። ይደበደባሉ። ጭካኔ በተመላበት ሁኔታ ይደበደባሉ። ደስተኞች እንዲሆኑም አይፈቀድላቸውም። ይኸ ከባድ ጉዳይ ነው!» አለች።

ሉድሚላ ራሷን ወደእናት መለስ አድርጋ በፍቅር አመለካከት ትመለከታታለች።

«አንቺ ግን ስለራስሽ ምንው አታወረም?» አለች። እናት ከአልጋው ላይ ተነስታ 'ልብሷን መለባበስ ጀመረች።

«ይኸንንንም፤ ያንንም የሚያፈቅሩ ሲሆኑ እና በልብዎ ውስጥ ያንን ያህል ለሰዛቱ ሥፍር-ቁጥር የማይገኝላትን ሕዝብ በማፍቀር ለመላው ሕዝብ የሚያስቡ እና የሚያዝኑ ሁኔታ ሲገኙ ራሳዎን ከሌሎቹ ላይ ተው ስለራስዎ ማውላት እንዴት ይቻልዎታል?... እንዴትስ ራሳዎን ከእነርሱ መለየት ይቻልዎታል?» በማለት ሉድሚላ ተናገረች።

እናት ልብሷን በገሚስ ለብላ እና በሃሳብ ተውጣ ለተወሰነ ጊዜ ክፍሉ መሃል ቆሞ ቀረች። ለልጅዋ ብዙ ትሰጋ እና ታሰብ የነበረችዬቱ፤ አካሉን ከጉዳት ለማዳን ከፍተኛ ፍላጎት የነበራት ያች የቀድሞይቱ ሴት አለመሆኗ ተሰማት። ያች የቀድሞይቱ ሴት ከአንግዲህ የላችም። ወጥታለች። ፍቅር-ሩቅ ወደሆነ ቦታ ሃዳለች። ወይንም በስሜቷ እሳት ተውጣለች። ይኸ ሁኔታም አብስሎ በመለብለብ አዲስ ጥንካሬ እንዲኖራት አድርጎአታል።

የቀድሞውን ዓይነት ሥጋት ተመልሶ ይመጣበት መስሎት በመፍራት የልቧን ድው-ድውታ በማዳ መጥ ትመራመር ጀመር = ሉድሚላ ወደ እናት ዘንድ ተጠግታ

«ምንድነው እንዲህ የሚያስቡት?» አለችት ።
«አኔ እንጂ!» በማለት እናት መለሰችላት ።
ሳይነጋገሩ እርስ-በእርሳቸው ተመልክተው ረገግ አሉ ። ከዚያም ሉድሚላ ፡—

«ላሞሻሪ እስካሁን እንዴት እንደሆነ እንጂልኝ!» በማለት ካሉበት ክፍል ወጥታ ሃይደች ።

እናት በመስኮቱ ውጪ-ውጪውን ትመልክታለች ። የፀሐይ ብርሃን የሚታይበት ቀዝቃዛ ቀን ነው ። ልቧም እንደ ቀኑ ፀሃያማ ብሩኅ ነው ። ሞቃታም ነው ። ስለማንኛውም ነገር መናገር ፈለገች ። ነፍሷ ውስጥ እንዲህ ጥልቅ ብሎ በመግባት የፀሐይን መውጣት ደስ በሚያስኝ ብሩኅ ፋና እንዲያበራ ያደረገላትን ሰው ባለውላታው መሆኒን በመግለጽ ለማመሥገን ለረዥም ጊዜ እና ተደላች በሆነ ሁኔታ ለመናገር ከጀለች ። ረዘም ካለ ጊዜ ጀምሮ የተወችው የፀሎት ማድረስ ፍላጎቷ አሁን ተቀስቀሰባት ። አዕምሮዋ ውስጥ የአንድ ወጣት ሰው ምስል ተቀርጾ የታያት ሲሆን ፣ ግልጽ ሁኖ በሚሰማ ድምፅ ደስ በሚያስኝ ብሩ ህ ፋና እንዲያበራ ያደረገላትን ሰው ባለውላታው መሆኒን በመግለጽ በማመሥገን ለረዥም ጊዜ እና ተደላች በሆነ ሁኔታ ለመናገር ከጀለች ። ረዘም ካለ ጊዜ ጀምሮ የተወችው የፀሎት ማድረስ ፍላጎቷ አሁን ተቀስቀሰባት ። አእምሮዋ ውስጥ የአንድ ወጣት ሰው ምስል ተቀርጾ ታያት ። ግልጽ ሆኖ በሚሰማ ድምጽ ፡— «የፓሼል ቫለሰቭ እናት እኛ ናቸው!» ሲል ተሰማት ። የሚንገግግጉት የላሻ ዐይኖች ፈታ ድቅን ብለው ታዩዋት ። የረቢን ጠቆር ያለ ገጽታ

ታያት ። እንደ ብረት ጠንካራ የሆነው የልጅዋ መልክ ታያት ። ዐይነ-አፋር እና እርግብግብ የሆነው የኒ ኮላይ አመለካከት ታያት ። አስተሳሰቧን በሙሉ አቅፈው በያዙ እና የሰላም ሁኔታ ባወረዱበት ፤ በማር ያም-መቀነት በታብቱ እና እንደ መስታወት በሚ ያሳይ ይመና ታግዞ ይኸ ሁሉ ሃሳቧ በአንድነት ተከማችቶ ወደ እንደ ጥልቀት ወደ አለው ሃሳብ ተቀየረ ።

ሃጻ ከነበረችበት ክፍል ሉድሚላ እየመጣች ፡—

«ኒኮላይ የተናገረው ልክ ነበር ። ያዙት ። እንደመከሩኝ ሕፃኑን ልጅ ዘርያውን እንዲያገኝብብ እና ሁኔታውን እንዲመለከት ልኬው ነበር ። አትክልቱ ውስጥ ፖሊሶች የነበሩ መሆናቸውን እና አንድ ፖሊስ ደግሞ ደጅ-አፍ ላይ ተደብቆ ያዩ መሆኑን ነገረኝ ። ስላዩች በየቦታው ተባታትነው ይገኛሉ ። ልጄ ስላዩቼን ያውቃቸዋል» አለች ሉድሚላ ።

«ወይ የኔ ምሥኪንን» አለች እናት ራቧን በሀዘን እየነቀነቀች ። በሀዘን አኳኋን እ-ሀ-ሀ አላች ። ይሁን እንጂ የሀዘንተኛነት ስሜት አልተቀሰቀሰባትም ። ይኸ ሁኔታዋም ውስጥ-ውስጡን ለእርሷ አስደነቃት ።

«አሁን መጨረሻው ገደማ ወዝ-አደሮችን ከተማ ውስጥ ያስተምር ነበር ። የሚያዝበት ጊዜ መቃረቡን እኔም ገምቼ ኅብር!» አለች ሉድሚላ ቀላል በሆነ አንጋገር ። ይሁን እንጂ ፈታ ኮስተር ብሎ ። ቀጠል አድርጋም ፡—

«ከዚህ በታ እንዲሄድ ጓዶቹ ነግረውት ነበር ። እርሱ ግን እሺ አላላቸውም ። ይኸንን የመሰለ ሁኔታ ሲያጋጥም ማድረግ የሚያስፈልገው ሰዎችን ማስገደድ እንጂ ማግባባት አይደለም...» አለች ።

ልክ በዚህን ጊዜ ፀጉራ-ጥቁር ፣ ጉንጨ-ቀይ ፣ እና ደስ የሚያስኙ ሰማያዊ ዐይኖች ያሉት አፍን

ሜው ገብር ጉልድማ የሆነ ልጅ ወደ በራቶ መጣ ።
«ሰሞኛሩን ላምጣውን?» በማለት ጠየቀ ።
«ከቻልክ እባከህን ሠርጌይ!» አለችው ሉድ
ሚላ ። ከዚያም ወደ እናት ዘር ብላ ፡—
«እኔ የማሳደግው ልጅ ነው» አለችት ።

እናት ሉድሚላን ዛሬ ልውጥ ብላ ነው ያገኘችት ።
ከምንጊዜውም ይበልጥ ግልጥ እና ቅርብ ሁኖላች ።
ግርማ-ሞገስ ያለው የሰውነት እንቅስቃሴ አንድ
ከፍተኛ ውበት እና ጥንካሬ ይታይበታል ። ይኸ ሁኔታ
ም የገረጣ እና የተከላተረ ፈታን ለሰላላ እንዲሆን
አድርጎታል ። የምሽቱ ሥራ ከዐይኗ ሥር ያሉትን
ከበባት አጥቆሮባታል ። ልቧ በውጥረት በጭንቀት
የተጠመደ መሆኑን መገመት አዳጋች አይደለም ።
ልጇ ሳምቫሩን አመጣ ።

«ሠርጌይ ፣ ላስተዋውቃችሁ ። እርሳቸው ፕላጊያ ነሎ
ሻና ይባላሉ ። ትላንት ከተፈረደባቸው ወዝ አደሮች
መካከል የአንደኛው እናት ናቸው» አለችው ።
ሠርጌይ ምንም ሳይናገር እጅ ከነሳ በኋላ እናትን
ጨብጦ ከክፍል ወጣ ። ከዚያም በኋላ ዳቦ ይዞ በመም
ጣት ወንበር ላይ ተቀመጠ ። ፖሊሲቹ ማንን በመጠ
በበቅ ላይ እንደሆኑ እስኪረጋገጥ ድረስ እናት ተመ
ልሳ እንዳትሂድ ሻዩን እየቀዳች ሉድሚላ እናትን ታግ
በባት ጀመር ።
«ምናልባትም እዚያ አድፍጠው የሚጠብቁት እርስ
ዎን ይሆን ይሆናል! ለጥቂታ ይፈልጉዎት ይሆናል...»
አለችት ።

«እረ እንዳሻቸው ። በፈልጉ ይዘው ይሠሩኝ ። በኔ
ላይ የሚያደርሱት ይኸን ያህልም ጉዳት የለም ። ብ
ቻ የፓሼልን ንግግር መጀመሪያ በየቦታው በሠራጩ
ንገ) አለች እናት ።
«ፈደሉቹ ተለቅመዋል ። ነገ በከተማ ውስጥ የሚ
ሠራጩት እና በወዝ-አደሮች የመኖሪያ ሠፈሮች

የሚበተኑት ዝግጁ ሁነው ይደርሳሉ ። ለመሆኑ ናታሻን
ያውቁታልን?» አለች ሉድሚላ ።
«እንዴታ ፣ አውቃለሁኝ!» በማለት መለሰች ።
«እርሷ ዘንድ ይውሰዷቸው » አለች እናትን ሉድ
ሚላ ።

ልጇ ጋዜጣ ያነብብ ስለነበረ የሚነጋገሩትን የሚያ
ዳምጥ አይመስልም ። ይሁን እንጂ አሁንም-አሁንም
ቀና እያለ እናትን ይመለከታታል ። ብሩህ ዐይኖቹ ይስ
ያስጃት ሲሆኑ እርሱን እየተመለከተች እናት ፈገግ
ትላለች ። ሉድሚላ ያለ ሀዘን ስሜት ስለኒካላይ ታወ
ራ የነበረ ሲሆን እናትም ይኸንን ሁኔታ የተለመደ
ሁኔታ አድርጋ ቆጠረችው ። ጊዜው ይሮጣል ። ቁርሳቸ
ውን በልተው ሲጨርሱ ወደ ስድስት ሰዓት ሊጠጋ
ምንም ያህል አልቀረውም ።
«እረ እንዴት ረፍዷል!» አለች ሉድሚላ በመገ
ረም ።

ልክ በዚህን ጊዜ አንድ ሰው ከውጪ በተቻ
ኮላ ሁኔታ እንኳኑ ። ልጇ ከተቀመጠበት ብድግ ብሎ
ሉድሚላ እንዲያደርግ የምትጠይቀውን በተጠንቀቅ
ይጠባበቅ ጀመር ።
«ሠርጌይ በሩን ካፈተው ። ማን ሊሆን ይችላል?»
አለችው ሉድሚላ ።
በለመደናገጥ እጅዋን ቀሚሷ ኪስ ውስጥ ከተተች ።
እና እናትን ፡—

«ጥንዳርሞች ከሆኑ የመጡት እርስዎ ፕላጊያ
ነሎሽና እዚያ ጥጉ ዘንድ ሂደው ይቆሙ ፣ አንተ ደግ
ሞ ሠርጌይ...» ብላ ሳትጨርስ ፡—
«አውቃለሁኝ!» አለ ልጇ በሩን ሊከፍት እየሂደ ።
እናት ፈገግ አለች ። ይኸ ዝግጅት የሚያሳስባት
መሆኑ አብቅቶአል ። ከቆ መከራ ይደርስብኛል ብላ
የመሥጋት ሁኔታ የላትም ።

ወደ እነርሱ ዘንድ የመጣው ግን ሌላ ማንም ሳይሆን ቁመተ አጭሩ ይክተር ነው ። እርሱም በተቻለ ከላ አነጋገር ፡—

«መጀመርያ ነገር ኒኮላይ ተይዞ ታሥርክል ። አሳይ እና በዚህ ምክንያት ነው ማለት ነዋ እርስዎ እዚህ የመጡት ፣ ኒኮላይና ኒኮላይ ተይዞ በታሠረበት ጊዜ እርስዎ እቤት አልነበሩምን?» አላች ።

«እዚህ እንደመጣ ልኮኝ ነበር» አላችው ።

«አ-ሀ! ይኸ ምንም ያህል ጠቀሜታ ያለው ጉዳይ እይመስለኝም!.. ሀላተኛው ነገር ደግሞ የፓቬልን ንግግር ጥቂት መጣቶች እንደ አምስት መቶ ኮፒ ያህል አራብተዋል ። የተባዙትን ጽሑፎች አይቻቸዋለሁኝ ። መጥፎ አይደሉም ። ግልጽ የሆኑ እና ሊነበቡ በሚችሉ ሁኔታዎች ነው ያራቡዋቸው ። ዛሬ ማታ ከተማው ውስጥ በመባተን ሊያሠራጩዋቸው ይፈልጋሉ ። እኔ ግን ድርጊቱን ተቃውሜአለሁኝ ። ከተማ ውስጥ መባተን የሚሻለው በማተምያ የተለቀመውን ሲሆን ይኸንን እነርሱ ያራቡትን ደግሞ ለሌላ በታ መጠቀሙ የሚሻል ይመስለኛል» አለ ።

«ስጡኝ ። እኔ ለናታሻ አወስድላታለሁኝ!» አላች እናት በችኩልነት መንፈስ ።

የልጅዋ የፓቬልን ንግግር በተቻለ ፍጥነት በከተማው ውስጥ ለመባተን በጣም ተቻኩለች ። ከልጅዋ አንደበት የፈለቁትን ቃላቶች በመላው ግለም ከአጽናፍ እስከ አጽናፍ ለማዳረስ ተቻኩለች ። እና ስለዚህም የሚሰጠውን መልስ እየተጠበቀች ዐይኖቿን ደክተሩ ፊት ላይ ትክል አድርጋ እባክህን እኔ ይገዛለሁ ። ለሂድ በሚል ሁኔታ ትመለከተዋለች ።

«ይኸንን አሁን ማድረግ ይኑርብዎ-አይኑርብዎ እግዚአብሔር ይወቀው! አሁን ለስድስት ሰዓት ሃያ ጉዳይ ነው ። ከቀኑ በስምንት ሰዓት ከአምስት ደቂቃ

ተነስቶ አሥራ አንድ ተሩብ እዚያ ሊያደርስዎ የሚችል ባቡር አለ ። ያን ጊዜ ሰዓቱ መሸት ይለል ። ይሁን እንጂ ይኸን ያህልም ገፋ ያለ ምሽት አይደለም ። ዋናው ቁም ነገር ይኸ አይደለም...» አለ ይክተሩ ።

«አዎን ቁም ነገሩ እርሱ አይደለም!» አላች ሉድሚላ ከኮተር ብላ ።

«ታዲያ ምንድነው?» በማለት እናት ወደ ይክተሩ እየተጠጋች ጠየቀች ። ቀጠል አድርጋም ፡—

«ሥራው በሚገባ መከናወኑ ነው ዋናው ነገር...» አላች ሉድሚላ ። የእናትን ሁኔታ ትክ ብላ ታስተውላለች ። ከዚያም እጅዋን ግንባሯ ላይ ጣል እያደረገች ፡—

«እእርስዎ ይኸንን ተግባር ማከናወን አደገኛ ነው ።» አላችት ።

«ለምን?» በማለት እናት አጥብቃ ጠየቀች ። ይክተሩ ፈጣን በሆነ እና ቁርጥ-ቁርጥ በሚል ድምፅ ፡—

«ምክንያቱም ከቤት የወጡት ኒኮላይ ከመያዙ ጥቂት ሰዓት ቀደም አድርገው ነው ። የናታሻ አክስት ነዎት በመባል ወደሚታወቁበት ፋብሪካ ይሄ ዳሉ ። ከጥቂት ጊዜ በኋላም በሕግ እንዳይሠራጩ የሚከለክሉ የሕቡዕ ጋዜጠኞች ፋብሪካው ውስጥ ተሠራጭተው ይገኛሉ ። ይኸ ሁሉ ሁኔታ እርስዎን ለማስጠር ትናንሽ ፍንጮች ሁነው ይገኛሉ» በማለት ተናገረ ።

«ማንም እኔነቴን ለይቶ አያውቅም!» በማለት እናት በጥገት ተናገረች ። ከዚያም ቀጠል አድርጋ ፡—

«ወስጂ ጽሑፎችን ካስረከብኩኝ በኋላ ስመለስ ተይዬ የት እንደነበርኩኝ ብጠየቅ...» ከላች በኋላ ለጥቂት ጊዜ ምንም ሳትናገር ቆየች ። ከዚያም ቀጠል አድርጋ ጉልህ በሆነ ድምጽ ፡—

«ምን እንደምመልስላቸው አውቃለሁኝ ። ጽሑፉን ካስረከብኩኝ በኋላ በቀጥታ ወደ ወዝ-አደሮች የሠፈረ ቦታ እሄዳለሁኝ ። እዚያ አንድ ጓደኛ አለኝ ። ሲዞቭ ይባላል ። ከፍርዶ በኋላ እርስ በእርሳችን ለመጽናናት እርሱ ቤት ሄድኩኝ እለላሁኝ ። የእርሱ የወንድሙ ልጅም ተዩዞ ታሥሮ ነበር ። ሲዞቭ እኔን ይደግፋል» አለች ።

የእርሷን ምኞት እንዲያሟላላት እና ድርጊቷንም ለማፋጠን በመጓጓዣ አጥብቃ መጠየቁን ቀጠለች ። በመጨረሻ እሺ ይሁን አሏት ። «እሺ ይዘው ይሂዱ!» በማለት ይከተሩ ቅር እያለው ፡ ተናገረ ።

ሉድሚላ ምንም አልተናገረችም ። በሃሳብ ተወጣ ከወዲያ-ወዲህ ትንገራደዳለች ። ፈታ ክስት እና ጥውልግ ያለ ከመሆኑም በስተቀር የተወጣጠሩት የአንገታ ጅምቶች ጭንቅላታ ቅንጥስ ብሎ ደረታ ላይ እንዳይወድቅ ምንኛ ተውተርጉረው ለመደገፍ እንደሚጣጡ ይታወቅባቸዋል ። እናት ይኸንንን አስተውላለች ። ፈንግ አለች ፡ —

«እናንተ ስለእኔ ነው የምትሠግቱ! ስለራሳችሁ ግን በፍጹም አትሠግሩም...» አለች ።

«እንዴት እንሠጋለን እንጂ የመሥጋት ግዴታ አለብን?» አለ ይከተሩ ። ቀጠል አድርጎም ፡ —

«ጉልበታቸውን ጠቀሜታ ለሌለው ጉዳይ የሚያባክኑትን ስንመለከትም እጅግ አድርገን እንቃወማቸው ለን ። እሺ ። እንግዲህ የንግግሩን እንቃወም ባቡር ጣቢያ አምጥተን እንሰጥምታለን...» አላት ። እንዲያው በመሰለ ሁኔታ እንደሚሰጡትም አብራርቶ አስረዳት ።

«እሺ እንግዲህ መልካም ዕድል እመኛለሁኝ!» አለ ንግግሩን ሲጨርስ ።

ከቤት ወጥቶ ለሄድ ግን በአንዳች ነገር ቅር የተሰኘ ይመስላል ። ሉድሚላ ወደ እናት ዘንድ መጣች ።

ረጋ ብላ እየላቀች ፡ — «የእርስዎን ሁኔታ ተገንዝቦታለሁኝ...» አለች እናትን ።

የእናትን እጅ ጨብጣ ያዘች ። ከዚያም አሁንም እንደገና ከወዲያ-ወዲህ ትንቆራጠጥ ጀመር ። በኋላ ፤

«እኔም ልጅ አለኝ ። አሥራ ስባት ዓመቱ ነው ። የሚኖረው ግን ከአባቱ ጋር ነው ። ባለቤቱ ረዳት ዐቃቤ-ሕግ ነው ። እና ልጄም ከእርሱ ጋር አብሮ ይኖራል ። ምን ይሆን ይሆን ብዙውን ጊዜ የሚሰጠው ይኸንንን ነው...» አለች ደምፅዋ ተቋረጠ ። ከዚያም ቀጠል አድርጋ

«በባለም ላይ ወደር የማይገኝላቸው ጥሩ ሰዎች ናቸው ብዬ ለምንምታቸው ሕዝቦች ጠላት በሆነ ሰው አስተዳደግ ሥር ልጄ ያድጋል ። የገዛ ራሴው ልጅ ተመልሶ የኔው ጠላት በሚሆንበት ሁኔታ ሊያድግ ይችል ይሆናል ። ከእኔ ጋር ላኖረው አልችልም ። እኔ የሚኖረው በሕቡፅ እና በፈጠራ የመጠሪያ ስም ነው ። ካየሁት ስምንት ዓመት ሆነኝ ። ስምንት ዓመት! ጊዜው እንዴት እንዲህ ይበርራል!» አለች ።

ወደ መስኮቱ ሂዳ ቆመች ። ከዚያም የገረጠውን ባዶ ሰማይ ታስተውል ጀመር ። ቀጠል አድርጋም ፡ — «ከእኔ ጋር አብሮኝ የሚኖር ቢሆን ኖሮ ጠንካራ እሆን ነበር ። እንዲህ ሳያስልስ ልቤን የሚቆረጠጥመኝ የልብ ቁርጥማት ይተወኝ ነበር... ሞቶ ቢሆን ኖሮ ደግሞ ለእኔ ሁኔታው ቀላል በሆነልኝም ነበር...» አለች ።

«የእኔ ውድ ምሥኪን!» በማለት እናት አየሩን

ደሀና አድርጋ ወደ ውስጥ ሞጥ አደረገች ። ልቧ በሀዘን ስቅጥጥ አለ ። ሉድሚላ መራር ፈገግታ ፈገግ እያለች ።

«እርስዎ እንደምን ያሉ ዕድለኛ ነዎት! እናት እና ልጅ ተመሳሳይ የሆነ ዓላማ ኖሮአቸው ነገ-ለነገ መቆማቸው ግሩም ድንቅ የሆነ ጉዳይ ሲሆን ፤ ይኸ ንገ መሳይ ድርጊት ደግሞ ሁልጊዜ የማይደርስ እና አልፎ-አልፎ ብቻ የሚደርስ ድርጊት ነው!» አለች ።

«አዎን ። ግሩም ነው!» አለች እናት በራሷ እየተደካቀች ። ከዚያም ምሥጢር የምታወራ ይመስል ድምጹን ዝቅ አድርጋ ።

«እኛ ሁላችንም — አንቺ ፤ ኒኮላይ ኢቫኖቪች እና ዕውነትን የሚከተል ግንኙም ሰው ቢሆን ፤ ሁላችንም ነገ-ለነገ የቆምን ነገገ ድንገት ሁላችንም ተወላጅ ዘመዳዎች ሁኔታ ሁሉ ሁሉ ሁሉንም እንገነዘባችኋለሁ!» ። የምትናገሩትን ሁሉ ሁልጊዜ አልገነዘበውም ። «አዎን ። ሁኔታው እርስዎ እንዳሉት ነው...» በማለት ሉድሚላ ቀስ ብላ ተናገረች ።

እናት እጅግ ሉድሚላ ከንድህ ላይ ጣል አድርጋ የምትናገሩትን ነገሮች በአእምሮዋ ውስጥ የምታስተውላቸው ይመስል ቀስ እያለች በማንገኝኳሽክ ሁኔታ ንግግሯን ትቀጥል ጀመር ።

«ልጆቻችን በዚች ዓለም ወደ ፊት ገስግስው ዘልቀዋል ። እኔ ጉዳዩን የማስተውላው እንዲህ ነው ። ከየትኛውም ግዕዝን እየፈለቁ በመምጣት ለአንድ ዓላማ ተነስተው በዚች ዓለም ወደ ፊት እየገለበጡ ይጓዛሉ ። ከልቦች ሁሉ ንጹሃን የሆኑት ልቦች ፤ ከአእምሮዎች ሁሉ እጅግ ግሩም የሆኑት አእምሮዎች ክፉ ተግባርን በመቃወም ሃሠትን በጠንካራ እግሮቻቸው እያዳሸቁ ወደ ፊት ይገሰግሳሉ ። ወጣቶች እና ጤነኞች ናቸው ።

ው ። ያለ-የሌለ ጉልበታቸውም በተግባር ላይ የሚውለው አንድ ነገርን ለማከናወን ነው ። ይኸውም እንደ ነገር ፍትሕ ነው! የስዎችን ሀዘን ለማስወገድ ፤ አስቀዳሚነትን ታግሎ ድል ለመንሳት ወደ ፊት ገሥግሠዋል ። ድልም ያደርጋሉ! ከመካከላቸው አንዱ እንደሆነው አዲስ ፀሐይ ለኩሰው እንድታባራ ለማቀጣጠል ፤ ነው ። እና ደግሞ ያቀጣጥላሉ! ልቦ-ሰባራዎችን በአንድነት ለማከማቸት ነው ። ያከማቻሉም!» በማለት ተናገረች ።

አዲስ ዕምነትን በልቧ ውስጥ በማቀጣጠል በልቧ እንደ ፍንጣቂ ፍንጥቅጥቅ እያለ የተነሳሳውን እና ለረዥም ጊዜያት ዘንግታው የቆዩትን የፀሎት ቃላት ታስታውሰ ጀመር ።

«ልጆቻችን በስዎች ልቦናዎች ውስጥ ፍቅርን እየዘሩ ፤ አዲሱን የሰማዩ-ሰማዩት መንገድ በመምራት መንገድ-መንገዱን እያሳዩ ፤ ከጥማቱ በማይረካ የመንፈስ አሳት ዓለምን በአዲስ የአሳት ብርሃን እያበሩ በሀቅ እና በምርምር ነዳና ይጓዛሉ ። ለመላው ሰብአውያን ፍጡሮች ሲባል በልጆቻችን ፍቅር በተወለደው ነበልባል ውስጥ አዲስ ሕይወት ይበቅልበታል ። ከቶ ለመሆኑ ይኸንን ፍቅር ሊያጠፋው-ሊያዳናው የሚችለው ማን ነው? እኮ ማን? እንደምን ያለ ኃይል ሊደመስሰው ይችላል? እንደምን ያለ ኃይል ይችላል? ይህች ዓለም እህ ብላ አምጣ የወለደችው ሲሆን ፤ ሕይወት ራሱም ድል አድራጊነቱን እየተጠባበቀ ነው ። ሕይወት ራሱ!»

በስሜታ ኃይል የተዳከመች በመሆኗ ቁና-ቁና እየተነፈሰች እልፍ ብላ ሂዳ ተቀመጠች ። ሉድሚላ ራሷም ብትሆን አንዳች ነገር ከአግባብ ውጪ ጥሳ የምትገኝ እንዳትሆን በመፍራት ሁኔታ ፀጥ ብላ እና

ጥንቅቅ ሁና ተረመደች ። ዐይኖቿ ከፈታ ለፈታ ትከ ብለው እያስተዋሉ ክፍሉ ውስጥ ከወዲያ ወዲህ ትን ነራደድ ጀመር ። ያለወትሮዋ ረዝማላች ። ቀጥ ብላለች ። ይበልጥ ሎጋ ሁናለች ። ስልካካ የሆነው እና ያልተጊያ ጌጠው ፈታ በጥልቀት በሃሣብ የተዋጠ ሲሆን ፤ ከና ፍሮጃም በብስጭነት እርስ-በእርስ ግጥምጥም ብለዋል ። በከፍሉ ውስጥ የሠፈነው ፀጥታ እናትን ወዲያውኑ አረጋጋች ።

«ምናልባትም መናገር የማይገባኝን ይሆን እንዴ የተናገርኩት?» አለች እናት የሉድሚላን ቅር የመስ ነት ሁኔታ እያስተዋለች ረጋ ባለ እና ይቆርታ በመጠየቅ አኳኋን ።

ሉድሚላ ወደ እናት ዞር ብላ ፍርሃት በተቀላቀለው ሁኔታ መልካት አደረገችት ። ከዚያም አንዳች ነገር የምትቆጣጠር በሚመስል ሁኔታ እጅዋን ዞርጋ አድርጋ ፈጠን ባለ ሁኔታ በመነጋገር ፡—

«የለም ፤ የለም ። ልክ ነው የተናገሩት ። ይሁን እንጂ ሁለተኛ ስለዚህ ጉዳይ አናወራም ። ልክ እርስዎ በገለጹት ሁኔታ ይነር ።» አለች ። ከዚያም ፡—

«ቶሎ መነሳት ይኖርብዎታል ። ብዙ ጉዞ ከፈት ለፈትዎ ይጠብቅዎታል» በማለት ጨመር አድርጋ ስትናገር ደምፅዋ በጣም ረጋ ያለ ሁኔታ ነበረበት ።

«እንዴት እንደተደሰትኩኝ ባወቅሽው! የገዛ ልጄን ንግግር ፤ የሥጋዬ ቁራጭ ፤ የአጥንቶቼ ፍላጭ የሆነውን ልጄን ንግግር የታተመበትን ጽሑፍ ይዤ መሔድ ምንኛ አስደሳች ነው! የገዛ ራሴን ነፍስ እንደመስጠት ያለ ነው!» አለች ።

ፈገግ አለች ። ይሁን እንጂ ፤ ፈገግታዋ ግን ሉድሚላ ፈታ ላይ ብቻ ያንደባርቅ ነበር ። በወጣቲቱ ሌት ገብቷት ደስታዋ እየቀዘቀዘባት መሆኑ ተሰማት ። እና ድንገትም በዚያ ከስታራ በሆነ ልብ ውስጥ የራሷን

አላት አፍስላ ልትከትባት ከፍተኛ ፍላጎት ተሰማት ። በደስታ በመፈንደቅ ላይ ያለውን ልቧን ይሆኛኛይቱ ሌት እያስተዋለች ከደስታው እንድትካፈላት ከጆላች ። የሉድሚላን እጅ ያዘ አደረገችና ቀስ ብላ በማሻሻት ፡—

«ውድ የኔ ልብ! ለመላው ሕዝቦች መንገድ-መንገዱን የሚመራቸው ብርሃን መኖሩን ማወቅ እንደ ምን ያለ ጥሩ ነገር ነው! እና ይህንን ብርሃንም ሁሉም ሰዎች የሚያስተውሉት ፤ የሚከተሉበት ጊዜ የሚመጣ መሆኑን ማወቅ እንደምን ያለ ታላቅ ደስታ ይሰጣል!» አለችት ።

በእናት ትልቅ እና ደግ ፈታ ላይ የፍርሃት ሁኔታ አረበት ። ዐይኖቿ ጋሉ ። ቅንድባቿ ለብልጭል ጭታው ከገፍ ሰጥተው ያበርሩት ይመስል እርግብ ግብ-እርግብግብ አሉ ። እርቧነታን ፤ ሁለንተናዋን ፤ እስካሁን ያወቀችውን እና የተስቃዮችበትን ማኖቸውን ንም ነገር ሁሉ አፅምሮ በአንድ በትልቅ የማስብ መጠቀላዬ ጠቅልሎ ያንከባልለው ጀመር ። በፀደዩ ፀሐይ ተመራማሪ ሐይል ብሩጎ ሁኖ በበራው ልቧ ፤ ከጊዜ ጊዜ ብሩጎነቱ እየጨመረ እና እየሞቀ ፤ እየጋለ በሚሄደው ፤ እየበዛ-እየተራባ በሚዘልቀው በዚህ የበልግ ወራት ልቧ ውስጥ የእነዚህን ሃሣቦች ፍራ ነገር ለቅማ በመቋጠር ግልጽ-ጥርት ወደአሉ ቃላት ነት እያንገዋለለች በመልቀም ልቧ ውስጥ ትቋጥር ጀመር ።

«አዲስ አምላክ ለሰው ልጆች የተፈጠረላቸው ያህ ል ነው! ማንኛውም ነገር ለሁሉም—ሁሉም ነገር ለማንኛውም! እኔ ጉዳዩን የምመለከተው ይኸንን በመለል ሁኔታ ነው ። በሀቅ ፊት እኛ ሁላችንም ገደቶች ነን ። ሁላችንም የተካመዱ ልቦች አሉን ። ሁላችን ፅውኑት የተሰኙቸው ወላጅ እናት ልጆች ነን!»

አሁንም እንደገና በስሜት ማዕበል ተዋጠች። ንግግ
ጅን አቋረጠች። አየሩን ደሀና አድርጋ ዋጠች። እጅ
ድን በሰፊው ዘረጋች። —

«እና እኔ ራሴ 'ጓዶች' የሚለውን ቃል ስለሚ
ልቤ ውስጥ ሆሂያቱ ጠልቀው ሲገቡ ይሰማኛል!»
አለች።

ለማድረግ የረለገችውን አደረገች። — የሉድሚላ
ፊት እንደ በርበሬ ቀይ ሆነ። ከናፍሮቿ ተንቀጠቀጡ።
ረገዥም እና ድቡልቡል የእንባ ዘላለፎች በገንጌጭቹ
ላይ ዱብ-ዱብ እያሉ ይፈሰሱ ጀመር።

በልቧ ድል-አድራጊነት ለስላሳ የሆነ ደስታ ተደ
ስታ እና ረጋ ባለ ሁኔታ ፈገግ እያለች እናት ሉድ
ሚላን እቅፍ አደረገች።

ሲሰነባበቱ ሉድሚላ የእናትን ፊት እየተመለከተች
ለስለስ ባለ አነጋገር፡ —

«ከእርስዎ ጋር አብሮ መሆን ምንኛ ጥሩ እንደ
ሆነ ያውቁታልን?» አለች።

ገና ከቤት እንደወጣች ቀዝቃዛው አየር ይገርፋት
ጀመር። አፍንጫዋን ቅዝቃዛው ነደፈው። ትንፋሷን
ከላይዋ ላይ ገፈፈው። ቆም ብላ 'ግራ-ቀኙን ተመል
ካከተች' ማለት ላይ እንደ መኖሩ ልብስ የለበሰ የሠረ
ገላ ጋሪ ነጂ ቆሞአል። ራቅ ብሎ ደግሞ እንደ ሰው-
ዬ ገብጥ-ገብጥብጥ ብሎ መንገዱን ይሄዳል። ከፊት
ላፊቱ ደግሞ እንደ መታደር ጭንቅላቱ ትከሻዎቹ
ውስጥ ጥልቅ ብለው ገብተዋል። እያሻሽ በፍጥነት
አርምጃ ይጓዛል።

«ወደ ሱቅ የተላከ ወታደር ይሆናል» በማለት እያ
ለበች እና በረዶው አግሯ ሥር ሿ-ሿ ማለቱ

አያሰደሰታት ገዛዋን ቀጠለች። የባቡሩ መነሻ ሰዓት
ከመድረሱ በፊት ቀደም ብላ ባቡሩ ጣቢያ የደረሰች
ሲሆን በጽዳት ጉድለት ቆሻሻ የሆነው እና በጥቅርሻ
የተመላው የሶስተኛ ማዕርግ ተጓዦች ማረፊያ ክፍል
በስዎች ተሞልቶ ተጨናንቆአል። የመንገድ ሠራተኞች
ንጋ ነገረገላ ጋሪ ነጂዎችን እና ብዙ ቤት-የ
ለሽ የሆኑ እና ስመምተኞች ምሥኪኖችን የውጪው
ብርድ የሶስተኛ ማዕርግ ተጓዦች ማረፊያ ክፍል
ውስጥ ገብተው እንደጠጉ አስገደዶአቸዋል። ክፍሉ ውስ
ጥ ተጓዦቻቸው ጭምር የሚገኙ ሲሆኑ፤ ከመካከላቸው
ም ጥቂት ገበሬዎች፤ አንድ ከትንሽ አውሬ ቆዳ
የተሰራ ካፖርት የለበሰ ወፍራም ነጋዴ፤ አንድ ቆስ
እና ፈታ ላይ ጠቃጠቆ ያለባት ልጅ፤ አምስት ወይን
ም ሰድስት ያህል ወታደሮች እና ጥቂት አዘረ
ነጋዴዎች ይገኙባቸዋል። ስዎቹ ሲጋራ ያጨሰሉ። ያው
ራሱ። ገሚሶቹ ሻይ ገሚሶቹም ሸድካ ይጠጣሉ። ምግብ
እና መጠጥ መሸጫው ውስጥ ካሉት መካከል አንዱ
ተንኮትክቶ በላቅ ፈነዳ። የሲጋራ ጭስ ሁሉም ነገር
ላይ ይተንገዳል። በሩ በተከፈተ ቁጥር ሲጠጡ-ጠጡ
እያለ የሚጮህ ሲሆን የመስኮቱ እጅታዎች ሲዘጉ
ቋቋ በማለት ይገኛሉ። ክፍሉ በትምባሆ እና
በአሳ ሽታ ተበክሏል።

እናት መግቢያው ላይ ከሚገኝ ቦታ ተቀምጣ የባ
ቡሩን ሰዓት ትጠባበቅ ጀመር። በራፋ በተከፈተ ቁጥ
ር ቀዝቃዛ አየር ዘልሎ በመግባት ይገርፋታል። ይኸ
ሁኔታ ስለሰደሰታት በሩ በተከፈተባት ቁጥር ከቀዝቃ
ዛው አየር ሳብ አድርጋ ትውጣለች። ብዙዎቹ ሰዎች
ቆጠሮዎች የያዙ ሊሆኑ፤ ከሳዳቸው እና ከንዳቸው ላይ
የተጋገሩትን የባረዶ ክምሮች ሲያረግፉ፤ ከዚያም ከጸ.
ሞቻቸው እና ከሪዞቻቸው ላይ በረዶውን ሲያረግፉ
እየተቆጡ እየተነጫነጩ እና እየተሳደሱ የያዙባቸው

ን ቅጠርዎች ወለሉ ላይ ወይንም አግዳሚ ወንበር ላይ ይወራውሯቸዋል ።

አንድ የቆዳ ሻንጣ የያዘ ወጣት ሰው ወደ በጹ መጣ ። ወዲያው ፈጥኖ መልክት-መልክት በማድረግ በቀጥታ ወደ እናት ዘንድ ሄደ ።

«ወደ ሞስኮ ነውን የሚሄዱት?» በማለት ጠየቃት ።
«አዎን ታንያን ልጠይቅ ነው የምሄድ» አለችው ።
«እንሆነ» አላት ።

አጠገቧ ከሚገኝ አግዳሚ ወንበር ላይ ሻንጣውን አስቀመጠ ። ሲጋራውን አቀጣጠለ ። ባርጌጣውን አስተካከለ ። ከዚያም በሌላኛው በር ወጥቶ ሄደ ። እናት ቀዝቃዛውን የቆዳ ሻንጣ ዳስስ-ዳስስ እያደረገች ከንደን ተውጣ በአካባቢዋ ያሉትን ሰዎች ዘር-ዘር እያለች ትቃኝ ጀመር ። ከጥቂት ደቂቃ በኋላ ከተቀመጠችበት ብድራ ገባ በመነሳት መውጫው አጠገብ ሂዳ ተቀመጠች ። በምትራመድበት ጊዜም ከባድ ያልነበረውን ሻንጣ ያለችግር አንጠልጥላ በመያዝ ራሷን በማቅናት የምታልፋቸውን ሰዎች ትመልከታለች ።

አንድ አጠር ያለ ካፖርት የለበሰ እና የአንገቱን ክሳድ ወደላይ የቀለበሰ ወጣት ሰው ፈጥኖ ወደ እርሱ ስዋ ዘንድ መጣ ። በዝምታ ወደጎን ከተራመደ በኋላ ባርጌጣውን ክራሱ ለማውሰቅ እጁን ወደ ባርጌጣው ላከ ። ከዚህ ቀደም የምታውቀው መስሎ ተሰማት ። መልኩት ስታደርገው በከሳዱ ውስጥ አንደኛው ዐይኑ እርሷን-እርሷን መልኩት-መልኩት የሚያደርግ መሆኑን አስተዋለች ። ትክ ብሎ ዐይኑን ላይነቅል የሚያደርገው አመለካከት በጨቤ የመውጋት ያህል የሚሰማ ነበር ። ሻንጣውን የያዘችበት እጅዋ ይንቀጠቀጥ ጀመር ። ድንገትም ጭንቀቷ እየባሰ ሄደ ።
«ይኸን ሰው ከዚህ ቀደም አንድ ቦታ አይቸዋ

ለሁኝ» በማለት የት እንደሆነ ያየችው ለማስታወስ ታስላለላል ጀመር ። የኸንንን አስተሳሰቧን ደስ ባልተሰገኘችበት በእርሱ አመለካከት በመተካት ፤ ቀስ በቀስ ልቧን ሊያቀዘቀዘት የተነሳውን ሁኔታ እምቢኝ ለማለት እየሞከረች በማሰለሰል ተካኝው ። ይሁን እንጂ ይኸ አስተሳሰብ አፏን እሬት-እሬት እያለው ጉሮሮዋ ውስጥ ይሞላ ጀመር ። እንደገና ዘር ብላ እርሱን ተመልክተችው ። ምን ግድረግ እንደሚያስፈልገው የሚያስላለል በመምሰል አንዴ እዚህ አንዴም እዚያ እግሮቿን እያፈረረቀ በመትከል እዛው ቀድሞ እነበረበት አንድ ቦታ ላይ ቆሞአል ። ግራ እጁን ኪሱ ውስጥ ከተተ ። ቀኝ እጁን ካፖርቱ ላይ በሚገኙ ቁልፎች መሃል ከተት ያደረገ ሲሆን ይኸውም ሁኔታ ከግራ ትካሸው ይልቅ የቀኝ ትካሸውን ነበር አድርጎታል ። በእርሷነቷ ውስጥ ያለ አንዳች ነገርን ገንጥላ በመጣል የሚወድቅባት በመምሰል ተጠንቅቃ እና ዝግ ብላ ወደ አግዳሚ ወንበር ዘንድ ሄዳ ተቀመጠች ። ባለባት ጭንቀት ምክንያት አዕምሮዋን እንደ ምንም ለማስጨነቅ የኋላ-ኋላ ይኸንን ሰው ካሁን ቀደም ሁለት ጊዜ የት እንዳየችው ልታስታውስ ኃላች ። — አንድ ጊዜ ራቧን ከአሥር ቤት ሲያመልጥ ገላጣው ሥፍራ ላይ በአጥር ጥግ በኩል ተታክኮ ቆሞ አይታዋለች ። ሌላ ጊዜ ደግሞ ፍርድ ቤት ውስጥ አይታዋለች ። ፍርድ ቤቱ ውስጥ ተቀምጦ የነበረው ራቧንን ወይት እንደሄደ ሲጠይቃት ስህተተኛ በሆነ መንገድ መርታው ከነበረ የፖሊስ መኮንን ጎን ነበር ። ሰላዮች የሚከታተሉዋት መሆኑን ተገነዘበች ። ይኸ ምንም አያጠራጥርም ።
«ተያዝኩኝ?» በማለት ራሷን-በራሷ ጠየቀች ።
«ገና አልተያዝኩም ይሆናል» ብላ ትካሸዋን እየነቀነቀች ለራሷው መለሰች ።

«ተይዣለውኝ» አላች ከጥቅት ጊዜ በኋላ አውነትን እንደሰማው ለመቀበል እየተገደደች ።

ሃሳቦች እንደ ነጸብራቅ አፅምሮዋ ውስጥ ፍንጥቅ-ፍንጥቅ እያሉ ሲመላለሱ ፤ እንዳገኘም ነገር ሳታስተውል ግራቀኙን ትቃኝ ጀመር ።

«ሻንጣውን ትኛ ከዚህ በታ ልውጣ እና ለሂድ ይሆን?» በማለት አሰበች ።

ይኸኛው ሃሳቧ ደግሞ በሌላ በተሻለ ብሩኅ ሃሳብ ተቀየረ ፡—

«እንዴት? የልጅን ቃል ትኛ ለሂድ? የልጅ ቃል በእነዚህ እጅ እንዲወድቅ ላይርግ?» በማለት አሰበች ።

ሻንጣውን አጥብቃ ያዘች ።

«ሻንጣውን ይገኘው ልውጣና ለሂድ ይሆን? ሻንጣዬን እንደያዝኩኝ ልሩጥ ይሆን?» በማለት ታሰላለች ጀመር ።

እነዚህን የመሳሰሉት ሃሳቦች ከውጪ መጥተው የተጫኑዋት ጠላቶች ናቸው ። አፅምሮዋን የሚሠረገሩት ሲሆኑ ልቧንም እንደ ጠንካራ ክር እየጠቀጠቁ ይደርቷታል ። የሃሳቦች ሕመም ከእርሷነቷ አራቅት ። ከጋሼ ል እና ከማናቸውም ለእርሷ ውድ ተወዳጅ ከሆኑት ሁሉ እንድትርቅ አደረገች ። አሰፈረ በሆነ የሞት መዳፋ እየቧጠጣት አንዳች አመጸኛ ኃይል ጫንቃዋን የሚጫናት ደረቷን የሚወግራት መስሎ ተሰማት ።

ማጅራቷ ላይ ያሉት የደም ሥሮች በደም ተመልተው ትር-ትር ማለት የጀመሩ ሲሆን የደሚ መቀትም እስከጠጉሯ ጫፍ ወጥቶ በመንዘር ይሰማት ጀመር ።

ድንገትም አንድ ከፍተኛ ጥረት ለማድረግ አፅምሮዋ ውስጥ የሚጉላሉትን ሃሳቦች ወዲያ በመጣል ፤ እነዚህን ሁሉ እዚህ ግቡ የማይባሉ ሽባ የሆኑ ኢምንት የሀሳብ ፍንጣቂዎች በማስወገድ ራሷን ለራሷ ፤—

«ምን ያለሁ ነውረኛ ነኝ?» አላች ። ወዲያውኑ ተሻላት ። በእርግጥም ደግሞ በብርታት የተመላች ከመሆኗም በስተቀር ፡—

«ልጅሽን አታዋርጂ! ማንም የሚፈራ የለም!» በማለት አሰላለሰች ።

ዐይኖቿ አንድ አስልቺ የሆነ አመለካከት ያስተውላሉ ። አፅምሮዋ ውስጥ የረቢን መልክ ታያት ። የጥቂት ስኮንዶች ማቅማማት ስለዚህ ስው ማንነት ይበልጥ ዕውነተኛ እንድትሆን አደረጋት ። አሁን ልቧ ረጋ ብሎ ይመታል ።

«አሁን እንግዲህ ምን ሊከተል ነው?» በማለት ግራቀኙን ስትቃኝ አሰላለሰች ።

ሰላዩ እርሷን-እርሷን በዐይኖቿ እየተመለከተ ለባቡር ጣቢያው ዘበኛ አንዳች ነገር በጀሮው ያሸኮቹክላት ጀመር ። ዘበኛው ሰላዩን ተመለከተው እና ወደኋላው ተመለሰ ። ሌላ ዘበኛ መጣ ። ሰላዩ የሚናገረውን ካዳመጠ በኋላ ፊቱን ኮስተር አደረገ ። ቁመት-ረኝም ፤ ፀጉረ-ሽቦቶ እና ያልተላወሰ ሽማግሌ ስው ነበር ። ለሰላዩ በእሺታ መልክ ጭንቅላቱን ካወዛወዘ ላት በኋላ እናት ወደ ተቀመጠችበት አግዳሚ ወንበር አመራ ። ሰላዩ ተሠወረ ።

ዘበኛው ሳይቸኩል ኮስተር ብሎ እና እናትን እየተመለከተ ተጠጋ ።

«ብቻ ባልደባደቡኝ!» በማለት አሰበች ። ፊት ለፊቷ ከቆመ በኋላ ለጊዜው አንዳችም ነገር አልተናገረም ።

«ምንድነው የምትመለከቸው?» አላች ። «ምንም» አላችው ።

«አረባካሽ! አንቺ ሌባ! እንዴት እንቺ! በዚህ ዕድሜሽ ደግሞ እንዴህ ዓይነት ማጭበርበር ከዮት ነው የለመድሽው! እን» ብሎ ጮኸባት ።

ከአንደበቱ የሚወጡት ቀላት ፈታ-ፈታን አንዴ-
ሁለቱ ገረፏት ። የሰድቡ አስቃቂነት አገልግ ገነጣጥ
ሰው የነቀሉት ያህል ፤ ሀይሮቹን ፣ ጎልጎላው ያወጧቸው
ያህል የሚሰማት ነበር ።

«እኔ? እኔ ሌባ አይደለሁም! አንተ ጡሽታም!» በማ
ለት ከፍ ባለ ድምጽ ተናገረች ። ማናቸውም ነገር
ተለዋወጠባት ቁጡ እንድትሆን አደረጋት ። ሻንጣውን
ነካ አድርጋ ከፈተችው ።

«ተመልከቱ! ሁላችሁም ተመልከቱ!» በማለት ከተቀ
መጠችበት ተነስታ እና አፍኝ ሙሉ ወረቀቶችን
ከጭንቅላታ በላይ ይዛ በጨሽት ተናገረች ። ከየአቀጣ
ጫው የመጡ ሰዎች ንግግር በጀርዋ ውስጥ ይሰ
ማታል ።

«ምንድነው ነገሩ?»
«ምንድነው እርሱ?»
«ሌባ ነች ይላሉ...»

«ይቺን የመሰለች አዘውንት መሳይ ሴት? አበስኮ!
ወይ ጉድ!»
«እኔ ሌባ አይደለሁኝም!» በማለት እናት ደምፅዋን
ከፍ አድርጋ ተናገረች ። ስሜታ እርሷን በከበቧት
ሰዎች ተዋጠ ።

«ተላንትና በፖሊቲካ እሥረኞች ላይ ፍርድ ተፈረ
ደባቸው ። ከመካከላቸው አንዱ የእኔ ልጅ ፓሼል
ሽላሱሽ ይገኝበታል ። ፍርድ ቤቱ ውስጥ ንግግር
አስምቶ ነበር ። የሰማው ንግግር ይኸውሰ ሕዝቦች አንብ
በው ሀቂን እንዲገነዘቡ በማለት ልወስድላቸው ነው...»
አለች ።

ከተሰበሰቡት መካከል አንዱ ሲፈረ-ሲቸር ወረቀቱ
ን ብድግ አድርጎ ወሰደ ። ወደላይ ከፍ አድርጋ ለተሰበ
ሰበው ሕዝብ በተነችው ።

«ይኸንን በማድረግም ደቀጡዎታል!» በማለት የአ
ንድ የፈረ ሰው ድምጽ ተሰማ ።

እናት ስምቹ ወረቀቶቹን እየተሻሙ በየካጋርቶቻ
ቸው እና ኪሰቻቸው ውስጥ ሲከትቱ ተመልከተች ።
ይኸ ሁኔታ አዲስ ብርታት ሰጣት ። በርሷነቷ ውስጥ
በሚፈሰሰው ኩራት በደስታ ተመልታ ልቦና ገዝታ
እና ቀዝቀዝ ብላ በመርጋት ትናገር ጀመር ። ንግግ
ሯን በምትናገርበት ጊዜም ከሻንጣዋ ውስጥ ተበታኝ
ወረቀቶቹን እያወጣች አንዴ ወደ ግራ ፤ አንዴም ወደ
ቀኝ በየስዎቹ አቅጣጫ ትበትናለች ። በእጆቸው ከአርሷ
ተቀብለው ለመውሰድ ለሚሻሙትም ትሰጣቸዋለች ።

«ልጄን እና ጓደኛን ፍርድ ቤት ለምን እንዳቀ
ረቡዋቸው ታውቃላችሁን? እነግራችኋለሁኝ ። የእናትነ
ትን ልብ እና የሽቦት ፀጉሯን ማመን አለባችሁ ። ፍር
ድ ቤት እንዲቀርቡ ያደረጓቸው በሌላ በምንም ም
ክንያት ሳይሆን ዕውነትን አፍርጠው ለሕዝቦች የገ
ለዱ በመሆናቸው ነው! እና ደግሞ ይኸንን ዕውነት
የሚከድ አንድም ሰው አለመኖሩን በትላንትናው ቀን
ተገንዘቧለሁኝ! አንድም ሰው!» አለች ።

የተሰበሰበው ሕዝብ ብዛቱ እየጨመረ ሂደ ። እና
ትን ሕዝቡ ከብብ አድርጎ በመከብብ ፀጥታ
በአካባቢው ሠፈነ ።

«ደህነት ፤ ረሀብ እና በሽታ! እነዚህ ናቸው ለሠርቶ-
አደር ሕዝቦች የተረፏቸው! ሁሉም ነገር ቢሆን እኛ
ን የሚቃወም ነው ። መላ ሕይወታችንን ዕለት-በሰ
ለት የመጨረሻ ጉልበታችንን አሟጥጠን በሥራ ላይ
እኛውላለን ። ምንጊዜም ጽዱ ላንሆን ቆሽሽን ፤ ምንጊዜ
ም ተታልለን እንኖራለን ። ሌሎቹ ግን በእኛ የድካም
ውጤት ማናቸውንም ደስታ እና ጠቀሜታ የሚጎና
ጸፉ ሲሆኑ ፤ እኛን ግን በሰንሰለት ተሸምቅቆ እን
ይታሠረ ውሻ በድንቁርና ማጥ ውስጥ ወትረው ያስቀ

ሩናል ለ ምንም የምናውቀው ነገር የለም ለ ፍርድታችን እንደሚታወቅ የደርጉናል ለ ማናቸውንም ነገር እንደረረረን የኛ ሕይወት አንድ ረዥም እና ጭላማ የሆነ ሕይወት ማለት ነው። አለች ።

« ፅውነት ነው። የሚል ምላሽ ከተሰበሰቡት ሰዎች ዘንድ ይሰማ ጀመር ። »

« ይኸን አፋን ዝጋላት፤ አለ ሌላው ። ከተሰበሰቡት ሰዎች ጀርባ እናት ባረት የነበረውን ሰላይ እና ሌሎችን ሁሉን ጃንዳርሞች ተመለከተች ። በጥንጣዋ ውስጥ ተርፈው የነበሩትን ባረረ ወረቀቶች ለተሰበሰቡት ለመስጠት ትፋጠን ጀመር ። ይሁን እንጂ እጅዋ ወረቀቶቹን ለማውጣት ወደ ሻንጣው ሲቻ ከል የሌላ ሰው እጅ ነካ አደረጋች ። »

ጎንበስ እንደሚሉት እያሉች ፡ — « ውስጹ ፤ ውስጹ፤ አለች ። »

« ሂደ. ከዚህ በማለት ጃንዳርሞቹ የተሰበሰቡትን ሰዎች እየገፈታተሩ ጮኹ ። የተሰበሰበው ሕዝብ ወደ ሳይሆን የግዳን ጃንዳርሞቹን መልሶ እየገፈ ቦታ በመልቀቅ ዘር ዘር ይል ጀመር ። የተሰበሰበው ሕዝብ ይህንን ጎላ-ጎላ ያሉ ዐይኖች ያሏትን ፀጉረ-ሽቦ ቶ ሴት በታላቅ ፍቅር ጠጋ-ጠጋ በማለት ይቀር ቧት ጀመር ። በሕይወት ውስጥ ለየብቻቸው ተገነጣጥ ለው የተገለሉ በመሆናቸው ፤ እርስ በእርሳቸው የተለያዩ እንደሆኑ የተደረጉ በመሆናቸው ፤ በአሁኑ ጊዜ በአንድነት ተሰብስበው እንደነበሉባል እየተገበሰበሉ ከእንደባታ የሚፈልቁትን ቃላት ምናልባትም ከተሰበሰቡት ሰዎች መሃከል የአብዛኛዎቹ ልብ በፍትህ መ ነረግ ሲጠበቅ የቆየውን ይኸንን መሳይ ንግግሯን ጥልቀት በተመለሰች ስሜት ያዳምጣሉ ። እናት አጠገብ ተጠግተው የቆሙት ሰዎች በታላቅ ስሜት ተውጠው ዐይኖቻቸውን ዐይኖቹ ላይ ተከለው በፀጥታ ቆሞዋል ። »

ሞቃት የሆነ ትንፋሾቸው ከፈታቸው ላይ ረብቦ ታስተውለላች ።

« እርስዎ አገረታ ሲሄዱ ይሻላል! »

« በደቂቃ ውስጥ ይይዙዎታል! »

« አረ እንዴት ያሉ ብርቱዋ ሴት ናቸው። »

« ከዚህ ቦታ ወይደደ! በየነበራችሁበት ቦታ ተመለሱ፤ በማለት ጃንዳርሞቹ ሰዎቹን እየገፈታተሩ ወደ ፈት መጡ ። እናት ፈት ያሉት ሰዎች አለፍ-አለፍ ከሉ በኋላ እርስ-በእርሳቸው ይመለከኩ ጀመር ። ሰዎቹ የምትናገራቸውን ቃላት የሚያምኑት እና የሚገነዘቡ መሆናቸውን አወቁች ። ስለዚህም ቶሎ ቶሎ እየተፋጠነች ማናቸውንም የምታውቀውን ሁሉ ፤ እስከአሁን ኃያልነታቸውን የፈተነቻቸውን ሃጣቦች ሁሉ ዘክክካ ትነግራቸው ዘንድ ፈለገች ። ንግግሮቿ የሚፈልቁት ከልቧ ከሚመነጭ ስሜት ነው ። የመዝሙር ዜማ ይፈታሩ የነበሩ ቢሆኑም ድምፅዋ የተዘጋ እና ሻካራ በመሆኑ ለትዘምር አለመቻሏን በሀዘን ተገነዘበች ። »

« የልጅ ንግግሮቹ ነፍሱን አሳልፎ ያልሸጠ እና ፅውነተኛ የሆነ የአንድ ወዝ-አደር ሰው ቃላት ናቸው፤ ፅውነተኛ የሆኑ ቃላትን በጥንካሬያቸው ለይታችሁ ልታውቋቸው ትችላላችሁ፤ አለች ። »

የጥቂት መጣት ሰዎች ዐይኖች ፍርሃት እና ደስታ በተቀላቀለው ስሜት ይመለከቷታል ።

አንድ ሰው ደረታን መታት ። አግዳሚው ወንበር ላይ ወደቀች ። የጃንዳርሞቹ እጆች የተሰበሰቡትን ሰዎች ትኩሻ እና ከላይ ጨምዶደው በመያዝ ፣ ባርጌ ጣቸውን ከላያቸው ላይ እየገፈፈ ወደሌላ ክፍል በመወርወር በየሰዎቹ ጭንቅላቶች ላይ ደረባረቡባቸው ጀመር ። ማናቸውም ነገር እናት ዐይን ላይ ብዥ-ብዥ

በማለት ይዋልል ጀመር ይሁን እንጂ የመጨረሻ ጉልበትን እንደምንም በማጠራቀም ፡—

«ይጋግ ሰዎች ሆይ ፤ እንድ ታላቅ ኃይል ለመሆን በአንድነት ተባብራችሁ አብሩኝ» አለች ።

እንድ ጃንዳርም እንደ ዲጅኖ ጠፍጣፋ በሆነ እጅ ከሳዲን አንጠልጥሎ ወደላይ ካነሳት በኋላ እያወዘዘች ፡—

«ይኸንን አፍሽን ዝጊ» አላት ።

ጭንቅላታ ከግድግዳው ጋር ተጋጨ ። ለእንድ ቅጽ በት የፍርሃት ጭጋግ ልቧን ዞረው ። ይሁን እንጂ ብርታት የፍርሃትን ጭጋግ ጠራርን ስሜቷ ከፍ ከፍ በማለት ተነሳሳ ።

«ሂጂ!» አለ ጃንዳርም ።

«አንዳችም ነገር አትፍሩ! ከምትፍሩት ከዚህ ኑሮ የበለጠ መራር ነገር የለም...» አለች ለሰዎቹ ።

«ዝም በይ ብዩሻለሁ!» አለ ጃንዳርም ። ጃንዳርም ሌላኛውን እጅዋን ይዞ ገፋት ። ሌላኛው ጃንዳርም ፡—

«...በየዕለት ልብሀን ከሚሠረጹት እና ነፍስ ሀን ከሚነረድማት የበለጠ የለም!»

ሰላዩ ፈታ ላይ እጅን በዛቻ እየወዘዘባት ፈታ ፈት ከእርሷ ቀድሞ ሂዶ ፡—

«ዝም በይ አንቺ ውሻ!» እያለ ጮሽ ።

ዐይኖቿ ብሩህ ሁኑው ጎልተው አብርተዋል ። ከፍ ፍርቻ ይንቀጠቀጣሉ ።

«መንፈሌን ሊገድሉት አይችሉም! ሕያው መንፈሌን ከቶ ምንም ቢሆን ሊገድሉት አይችሉም!» በማለት በሚያዳልጠው የድንጋይ መንገድ ላይ በእግሮቿ ቆንጠጥ አድርጋ በመርገጥ ድምፅዋን ከፍ አድርጋ አሰማች ።

«አንቺ ውሻ!» ይላታል ሰላዩ ።

ሰላዩ ፈታን በቡጢ መታት ።

«ይችን አስቀየሚ አርጊት እንዲህ ምሲን አቅም ስልኝ!» የሚል የስድብ ድምፅ ተሰማ ።

ለእንድ ለተወሰነ ጊዜ እናት በአንዳች ጥቁር እና ቀይ ቀለም ዐይኒ የታወረ መሰለች ። ጨው-ጨው የሚል የደም ጣዕም አፏን ሞላው ።

አጫጭር በሆኑ የአንኮሮ ንግግሮች ተነሳሳች ፡—

«አንዲህ ብለህ እንዳትነካት!»

«ሰዎች ፤ ወደዚህ ስብሰባ በሉ!»

«አንተ ፈረ በኩንገ ቆይ አንተ!»

«ምሉን አቅምሉት!»

«አስተሳሰባችንን ማቁሰል-ማድማት አይችሉም!»

አንገቷን ጀርባዋን እየጨመደዱ ያንገላቷት ጀመር ። ጀርባዋ ላይ ፤ ጭንቅላታ ላይ ይወግሯት ጀመር ። በጨዛች ፤ በዋይታ ፤ በፋጨት ማዕበል ሁሉም ነገር በግብግብ እያለ ይመሰቃቃል ጀመር ። አንዳች ከባድ ነገር ጀርዋ ላይ መትቷት ጭው አለባት ። ጉሮሮዋን ተሰማች ። አነቃት ። መራት ከዳት ። ጉልበቶቿ ተብረከረኩ ። ስል እና ሹል የሆነ የሀኪም መቅደጃ ቢላዋ ላይ ባዶ እግሯን የቆመች መሰላት ። ሰውነቷ ከበዳት ። ረዳት-አልባ ሁና ትወዘወዝ ጀመር ። ዐይኖቿ ግን ብሩህነታቸው አላከተመም ። ከዚህ ቀደም በምታውቃቸው እና በምታፈቅራቸው ጠንካራ እና ብሩህ የሆኑ የጓደኞች አመለካከቶች ጋር የእርሷ አመለካከቶች በሃሳቧ ተያይተው ገጠሙ ።

እጅዋን ከጃንዳርም ላይ መንጭቃ በማውጣት የበረፋን እጅታ አጥብቃ ያዘች ።

በበሩ በኩል ገፋላት ።

«ዕውነትን የቀረው ቀርቶ የደም ውቅያኖስ እንኳን ሊያስምጣት አይችልም!» አለች ።

እጅዋ ላይ መታት ።

«አናንተ ደደባችሁ ይበልጥ አንድንጠላችሁ ብቻ ፣
 ነው የምታደርጉትን ማንኛውም ነገር በአናንተው ጭንቅላት ላይ ተመልስ ያርፋልህ አለች ።
 አንድ ጃንዳርም አንገቷን አነቃት ።
 «አሳዛኝ ፍጥረቶች» አለች ። ግቢ-ነፍስ ፣ ውጪ-ነፍስ
 ወደላይ-ወደላይ እየተነፈሰች ።
 ይኸንን ንግግሯን የሰማ አንድ ሰው ስቅስቅ በማለት
 አምርሮ አለቀሰ ።

እ. ኤ. አ. 1906 — 1907 ዓ. ም. ።

ድህረ መቅደም ።

«አናንት» የተሰኘው ይኸ መጽሐፍ የተጻፈው በ1906 ዓ. ም. ማብቂያ እና በ1907 ዓመተ-ምህረት መጀመሪያ ላይ ሲሆን ይኸውም ጊዜ ኅርኪይ ከሀገሩ ውጪ ይኖር የነበረበት ጊዜ ነበር ። የመጽሐፉ ክፍል አንድ የተጻፈው ኅርኪይ አሜሪካ በነበረበት ጊዜ ሲሆን ፣ ክፍል ሁለት ደግሞ የተጻፈው ጣልያን ሀገር በነበረበት ጊዜ ነበር ።

ይኸ መጽሐፍ ለመጀመርያ ጊዜ ታችሞ ለአንባብ ብደን የቀረበው ወደ አንግሊዝኛ ቋንቋ ተተርጉሞ ሲሆን ፣ ይኸውም ከ 1906 — 1907 ዓ. ም. ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ «አፕልተን ማጋዚን» በተሰኘው መጽሔት ላይ አሜሪካን ሀገር ኒውዮርክ ውስጥ ነበር ። በአፕሪል ወር 1907 ዓ. ም. ደግሞ በመጽሐፍ መልክ ተዘጋጅቶ ኒውዮርክ ከተማ ውስጥ በዲ አፕልተን እና ኩባንያው የመጽሐፍት ማሳተሚያ ድርጅት ታችሞ ወጣ ። በጁን ወር 1907 ዓ. ም. በርሊን ከተማ ውስጥ በሩስያኛ እና በጀርመንኛ ቋንቋ ታችሞ ወጣ ። በዚሁ ዓመት ደግሞ «ንዶች» በሚል ርእስ የሆደር እና ስቴይን ማንታን ማተምያ ድርጅት መጽሐፍን ሎንዶን ውስጥ አትሞ አወጣው ። በ 1908 እና 1912 ዓ. ም. መጽሐፉ በተጻፈበት በሩስያኛ ቋንቋ በርሊን ውስጥ እንደገና ለ 2 ኛ እና ለ 3 ኛ ጊዜ ታተመ ።

ሩስያ ውስጥ መጽሐፉ ለመጀመርያ ጊዜ የታተመው ከ 1907 — 1908 ዓመተ ምህረት ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ «ዝናንዬ» («ዕውቀት») በተሰኘው መጽሔት

ላይ ቢሆንም መጽሐፉ «ዝናንዬ» በተሰኘው መጽሔቅ ላይ ልክ ኅርኪይ እንደጻፈው ታትሞ የወጣ ሳይሆን በጊዜው በነበረው የሳንሱር ቁጥጥር ምክንያት ፡ ተሠርዞ እና ተደልዞ ነበር ። ይኸም ሁሉ ከተፈጸመ በኋላ እና «እርማት» ከተደረገበትም በኋላ ፤ በዚያን ጊዜ የዛሬ መንግሥት መናገሻ ከተማ በነበረው ፒተርቡርግ ውስጥ ተቋቁሞ ይገኝ የነበረው «የፕሬስ ኮሚቴ» በጁላይ ወር 1907ዓ. ም. መጽሐፉ በየጊዜው ታትሞ የወጣበት «ዝናንዬ» መጽሔቅ ቅጂዎች እንዲታደሱ፡ ትዕዛዝ ያስተላልፈ ከመሆኑም በስተቀር የመጽሐፉ ደራሲ ም ተይዞ እንዲመረመር እንዲደረግ ትዕዛዝ ተላለፈ ። በደራሲው ኅርኪይ ላይ ተንጠልጥሎ ያንጥብብበት የነበረው ቅጣት የስምንት ዓመት ከባድ የእሥራት ቅጣት ነበር ።

መጽሐፉ ሳይሠረዝ እና ሳይደለዝ ሙሉ-በሙሉ በሩሲያኛ ቋንቋ ታትሞ የወጣው የጥቅምታ፣ የሩሲያ ሶሻሊስት ሬቪሎቪን ከፈነዳበት ከ 1917 ዓ. ም. በኋላ ነው ። የመጽሐፉ አታማኝዎችም «ኸኸንን ኢ ዝናንዬ» («ሕይወትና ዕውቀት») የተሰኙት ነበሩ ።

ኅርኪይ በሕይወት በነበረበት ዘመኑ ደጋግሞ በደብዳቤዎቹ አማካይነት እንደገለጠው ሁሉ ፤ ይህ ልብ ወለድ መጽሐፉ ዕውነተኛ በሆኑ ታሪካዊ ድርጊቶች ላይ ተመሥርቶ የተጻፈ ሲሆን ፤ ከዕውነተኛ ድርጊቶች መካከልም ኒኸኒ ፍቭንጎሮድ ከተማ ወጣ ብሎ በማገኝ የፋብሪካ አካባቢ ለርሞቮ በተሰኘ ቦታ ማይ ፡ 1 ቀን 1902 ዓ. ም. የተካሄደው የወዝ-አደሮች ቀን የሰልፍ በአል ይገኝበታል ። ይሁን እንጂ «አናት» የተሰኘው ይኸ የኅርኪይ መጽሐፍ ሰፊ ያለ ታሪካዊ ድርጊቶችንም ያቀፈ ነው ። የእነዚህን ድርጊቶች መሠረተ-ምክንያት ጠልቆ በመመረመር እና የሩሲያ ወዝ-አደር መደብ በትግሉ ያከማቻቸውን ልምዶች በማጠ

ቃለል ፤ በወዝ-አደሩ መደብ እና በገዢ መደቦች መካከል ወሳኝ የሆነ ትግል መካሄዱ ከቶ ምንም ቢሆን የማይቀር መሆኑን እና የበዝባኸ ሥርዓትም መደም ለሉ የማይቀር መሆኑን ኅርኪይ በዚህ መጽሐፍ ሊያሳይበት ችሎአል ። ምንም እንኳን መጽሐፉ በአብዛኛው የማያተኩረው የመጀመርያው የሩሲያ ሬቪሎቪን ሊፈነዳ ውስጥ-ውስጡን ይብላላ በነበረበት ጊዜ ይታይ የነበረውን አንድ የተወሰነ ታሪካዊ ወቅት ቢሆንም ፤ ለወዝ-አደሩ ሬቪሎቪን ይደረግ የነበረውን አጠቃላይ መሰናዶም መጽሐፉ ያመለክታል ። የወዝ-አደሮች እና የገበሬዎች የፖለቲካ ንቃተ-ሕሊና እንደምን በመሰለ ሁኔታ ተመሥርቶ ይዳብር እንደነበር እና እንደ ዚሁም ተግባራቸው ሬቪሎቪን ማካሄድ የነበረ የለ የላቸው ሬቪሎቪንዊ ካደሬዎች እንዴት እንደተመሠረተም መጽሐፉ ያሳያል ።

ኅርኪይ ይኸንን መጽሐፉን መጻፍ በጀመረበት ጊዜ መጽሐፉን ለመጻፍ እንዲችል የሚያበቁት አያሌ ተጨባጭ መረጃዎች ነበሩት ። እርሱ ራሱም ለብዙ ዓመታት በሬቪሎቪንዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ንቁ ተሳታፊ ነበር ።

በሬቪሎቪንዊ ተግባሩ ምክንያት ከአንድ ጊዜ በላይ ተይዞ የተመረመረ ከመሆኑም በስተቀር ፤ ሁለት ጊዜያት ተይዞ ኒኸኒይ ፍቭንጎሮድ አሥር ቤት ታሥር አል ። ከዚያም በፖሊስ ቁጥጥር ሥር ታጅቦ ቲፊሊስ ወደተሰኘች ከተማ ከተጋዘ በኋላ የሚቴቪ ግንብ ቤት ተብሎ ይጠራ በነበረ አሥር ቤት ውስጥ ታሥር አል ። አርዛማስ በተሰኘ ቦታ በግዛተኛነት ተግዞ የነበረ ከመሆኑም በስተቀር ፒተርቡርግ ከተማ ውስጥ የሌጭሮስ እና የጳውሎስ ምሽግ እየተባለ ይጠራ በነበረ አሥር ቤት የተፈረደበትን የእሥራት ጊዜ አገባድ ያለል ። ከየአሥር ቤቶቹ ከተለቀቀ በኋላም ፤ ቀንም ሆነ

ሌሊት ሰላይ የሆኑ ነጭ ለባሾች ክትትል የማይለዩው የነበረ ከመሆኑም በስተቀር ፤ ገንዘብም በየጊዜው ለጥያቄ ትረጉም ሊያሉ ይወስዱት ነበር ። «የተረፈኝ ነገር ቢኖር በየጊዜው ገንዘብ ለገደብ ሊሰጥኝ ሊቻል አይችልም ብዙ በብዕረ ለምጽፈው ለየአገሪቱ መሥመር አምስት-አምስት ኮፒ መሀለቅ ቢከፈለኝ ኖሮ እንኳን ብዙ የገንዘብ ክምችት ሊኖረኝ በቻለም ነበር» በማለት ጎርኪይ ጽሑፍ ።

ሬቩሎቪናዊ ፓርቲ እንዲመሠረት የታገለው «አብ ከራ» («ብልጭታ») የተሰኘው የሌኒን ጋዜጣ ጎርኪይ በአስተሳሰቡ ሬቩሎቪናዊ እንዲሆን ታላቅ አስተዋጽኦ ጎ አበርክቶታል ። «ፍጹም ሬቩሎቪናዊ የሆነ መንፈስ ስ ሰላይ ላይ ሊሰርድብኝ የቻለው በባልሸኪኮች ፤ ለኒን ጎ ያቀርባቸው በነበሩት ጽሁፎች እና የሌኒንን አመራር ይከተሉ የነበሩ ምሁራን ያሰሙዋቸው በነበሩት ጽንግሮች ፤ እንደዚሁም ያቀርቡዋቸው በነበሩት ጽሁፎቻቸውም አማካይነት ነበር» በማለት ጎርኪይ በስተኋላ ጊዜ ጽሑፍ ። «ከ 1903 ዓ. ም. ጀምሮ ፤ እንደውም ከዚያም ጥቂት ቀደም ካለ ጊዜ ጀምሮ ከባልሸኪኮች ጋር በአንድነት አብረ ነበርኩኝ» ብሎአል ። የመጀመርያው የሩሲያ ሬቩሎቪን ከፍተኛ ደረጃው ላይ ደርሶ ሲቀጣጠል ጎርኪይም የሩሲያ ስሻል ዲሞክራሲያዊ ሠራተኞች ፓርቲ አባል ሆነ ።

«አናት» የተሰኘው ይኸ መጽሐፍ ታትሞ መውጣት በጀመረበት ጊዜ ፤ እንደገና ሂሥ-አቅራቢዎች ጎርኪይ ሊጽፍ በተነሳሰበት ነጥብ ላይ ያለው ዕውቀት መጠነኛ ከመሆኑም በስተቀር በመጽሐፍ ላይ ፤ እንዲህ በግልጽ ያቀረባቸውን ዓይነት ባሕርያት በዕውን ሕልው ሁኔታ አንዳቸውንም ያየ አይደለም በማለት ተግድፈው አሄሱት ። ይኸንን አባባላቸውን በመቃወም ጎርኪይ አንድ ጊዜ ሲናገር ፡— «የሩሲያን አካላት

ር እና የሩሲያን ሥነ-ጽሁፍ እንደውም ደሀና አድርጌ ጠንቅቆ አውቃለሁኝ ። እረ እንደውም ስለሚያውቀው ጉዳይ ከእኔ ይልቅ አሳንሶ የሚያቀርብ አለ ብዬ አላምንም ። ወደፊት የራሴን የሕይወት ታሪክ በምጽፍበት ጊዜ ስሞችን እና ቦታዎችን በይዘጫን ታዊ ማመዛከርያ እያጠቀስኩኝ በማቅረብ ፤ በታሪክ ውስጥ ሊደርሱ እንደታዩት ችሎ ተብለው አሁን የሚገመቱትን ድርጊቶች እና ሁኔታዎች በተረጋገጠ ሁኔታ አመሳክራለሁኝ» ብሎአል ።

«አናት» የተሰኘው ይኸ የጎርኪይ መጽሐፍ ታትሞ ከወጣ በኋላ በመጽሐፍ ላይ ሂሥ ያቀርቡ የነበሩት ስሞች ለወሰዱት አቋም ጎርኪይ ብዙ ጊዜ ደግሞ ደጋግሞ በመጽሐፍ ውስጥ ስለቀረባቸው ቅጂ-ባሕርያት (prototypes) ጉዳይ ተናግሮአል ። በ1911 ዓ. ም. ባቀረበው ጽሁፍ ፤ የአናትን ባሕርይ ወርሳ በመጽሀፉ ላይ የቀረባቸው «ኒሎቭና በ 1902 ዓ. ም. ስርዋሽ ውስጥ በተደረገው የሚይ ፤ ቀን የወዝ-አደሮች ስልፍ ተሳትፈሻል ተብላ በመያዝ ለታሠረችው ለፒዮትር ዛሎቶቭ እናት ምስሊ ነች ። የፒዮትር ዛሎቶቭ እናት ድርጅቱ ውስጥ ተሳታፊ የነበረች ከመሆኑም በስተቀር ለሃይማኖት በዓል ወደ ገዳም የምትሄድ በመምሰል ላም ኢቫናቮቭ-ቫዘኔሌንስክ ቀበሌ አካባቢ በጊዜው ሕገወጥ የነበሩ ልዩ-ልዩ ሥነ-ጽሁፎችን ታሠራጭ ነበር» ብሎአል ።

እና ኪራሎቭና ዛሎቶቭ (1849 — 1938 ዓ. ም.) ከአያቱ ከካቪሪን ጋር ራቅ ያለ ዝምድና ያላቸው ሲሆን ጎርኪይ በሐፃነት ዘመኑ ቢታቸው ይሄድ ስለነበር ያስታውሳታል ። የመጠጥ ሱስኛ የነበረው የሩብሪክ ሠራተኛ ባሏ ሰባት ልጆች አስታቅፎአት ያለጊዜው ሞተ ። ልጅዎ ፒዮትር ሬቩሎቪናዊ በመሆን የራቩሎቪን ፈለግ ሲከተል እናቱ እና ኪራሎቭናም የ

እርሱን ፈለግ በመከተል በሬሾሎሽናዊ ድርጅቶች ተሳታፊ ሆነች ።

«እናት» በተሰኘው በዚህ በጎርኪይ መጽሐፍ ውስጥ ፓሴል ቫላሶቭ የተሰኘውን የእናትን ልጅ ባሕር ደ ወርሶ የሚያንጸባርቀው ከ 1877 - 1955 ዓ. ም. ድረስ የሕይወት ዘመኑን ያሳለፈውን ፒየትር ዛሎሞቭን ነው ። ፒየትር ዛሎሞቭ በሕይወት ዘመኑ ያከናወናቸው አብዛኛዎቹ ድርጊቶች በዚህ መጽሐፍ አጽሙ-ታሪክ የተዘረዘሩት ይገኙበታል ።

በ 1892 ዓ. ም. ፒየትር ዛሎሞቭ ኩርባቶቭ በተሰኘ ፋብሪካ ውስጥ በወዝ-አደርነት ተቀጥሮ ይሠራ ነበር ። በእነርሱ እርዳታም የወዝ-አደሮች የጥናት ክብብ ሊያቋቁም ችሎአል ። ከጥቂት ጊዜያት በኋላም ሰላዮች ማንነቱን ደርሰውበት እርሱ ሳያውቅ በምሥጢር በዓይነ-ቁራኛ ይከታተሉት ጀመር ። ከዚያም በኋላ በ 1898 ዓ. ም. የወዝ-አደሮች የተቃዋም አድማ አደራጅ ተሃል በመባል ይሠራበት ከነበረው ፋብሪካ ተባረረ ። ከ 1900 ዓ. ም. ጀምሮ ስርዎቮ በተሰኘ ፋብሪካ ውስጥ ይሠራ ጀመር ። ኒክሂ ኖቭሻርድ ውስጥ የሩስያ ሶሻል ዴሞክራሲያዊ ሠራተኞች ፓርቲ የመጀመሪያው ኮሚቴ አባል ነበረ ። በ 1902 ዓ. ም. የተካሄደውን የወዝ-አደሮች ሜይ ዴይ (ሜይ 1 ቀን) ሰላማዊ ሠልፍ ካደራጁት 7 ቁ እና ብርቱ ታጋይ ጓዶች መካከል አንዱ ከመሆኑም በስተቀር የወዝ-አደሮችን አርማ በግንባር ቀደምት አንግቦ የመራ ሰው ነው ።

ጎርኪይ ይኸ ሰላማዊ ሰልፍ ከመካሄዱ ቀደም አድርጎ ጭምር ስለፒየትር ዛሎሞቭ ማንነት ያውቅ ነበር ።

በበጋው ወራት 1902 ዓ. ም. ላይ የፒየትር ዛሎሞቭ እጮኛ የሆነችይቱ ጆሴፊን ጋሸር ጎርኪይን ለመጠየቅ አርዛማስ ከተሰኘ ቦታ ሂዳ ነበር ። በስተ

ኋላ ጊዜም በጻፈችው ትውስታ «ከሶሻል ዴሞክራሲያዊ ድርጅት ለጎርኪይ መልዕክት ማድረስ ነበረ ብኝ» በማለት ጆሴፊን ጽፋለች ።

ምንም እንኳን ጎርኪይ ፒየትር ዛሎሞቭን እና ጓዶቹን በዓይነ-ምጋ ተያይቶ የማያውቃቸው ቢሆንም ሰርዎቮ ውስጥ ሰላማዊ ሠልፍ በማድረጋቸው ምክንያት ተይዘው ከታሠሩ በኋላ ፤ ጎርኪይ ብዙ የሞራል እና የማቴርያል እርዳታ ያደርግላቸው ነበር ። ይኸን ንኑ ጉዳይ አስመልክቶ ሱትያጊን ረዘም ካለ ጊዜ በኋላ ሲጽፍ ፡-

«የእሥር ቤቱ ኑሮ ለእኛ የፖለቲካ እሥረኞች ለሆንነው ሰዎች ከባድ ሆኖብን ነበር ። በእሥር-ቤቱ ምድረ-ግቢ መንሸራሸር ተከልክለን ነበር ። ጎብኝዎች እኛን እንዳይጠይቁም ተከልክለው ነበር... ስለዚህም ድርጊቱን በመቃወም እኛ ሁኔታውም ሊሻሻልን ይችላል ብለን ተስፋ በማድረግ ምግብ ላለመመገብ እደምን ። ይሁን እንጂ እርዳታቸው አይለየንም ብለን በአብዛኛው ተስፋ አድርገን የነበረው ወዝ-አደሮችን እና አሌክሴይ ማክሲሞቪችን (ጎርኪይ) ነበር ። በእርግጥም ጎርኪይ ረድቶናል... እኛ የምግብ አለመቅመስ አድማ አድርገን በነበረበት ጊዜ ነኸኒይ ኖቭሻርድ ውስጥ የተሰቦ በሽታ ገብቶ ነበር ። የተሰቦ በሽታ ገብቶ ስለነበር ፤ በሕይወት ጤናማ ሁኖ ለመቆየት የሚኖረን እድል አነስተኛ ስለሚሆን የምግብ አለመቅመስ አድማችንን አስጊነት የሚያሳስብ የማስታወሻ ጽሁፍ ጎርኪይ በሥውር ወደታሠርንበት ቦታ እንዲደርሰን አደረገ ። ዕውነትም ደግሞ ፤ ጓድ ዛሎሞቭ ከአምስት ቀናት በፊት ታሞ እሥር ቤቱ ሆስፒታል ውስጥ ይገኝ ነበር ። የምግብ አለመቅመስ አድማውን ከማድረጋችን በፊት አገረ-ገዥው ጥያቄዎቻችንን አሟላልን ። አሌክሴይ ማክሲሞቪች ጎርኪይ በዚህ ተግባሩ ብቻ

አልተወሰነም ። ለቤተ-ሰባቸውንም የገንዘብ እርዳታ ያደርጋላቸው ነበር... ለፍርድ ስንቀርብ ከእኛ ጎን ቆመው የሚከራከሩልን ጥሩ-ጥሩ ጠበቆች እንዲኖሩንም አድርጎአል። በማለት ገልጸዋል ።

በአክቶብር ወር 1902 ዓ. ም. ዛጎሞሽ ፍርድ ቤት የሚያስማማን ንግግር ጽሁፍ ጎርኪይ ተመልክቶ ተገቢውን እርማት ያደረገበት ከመሆኑም በስተቀር የፍርዱን ሁኔታም በቅርብ ሁኖ ይከታተል ነበር ። ዛጎሞሽ በግዞት ይገኝ በነበረበት ጊዜ ጎርኪይ ላይ ቋርጦ በየወሩ አስራ አምስት ፍብል ይልክሉት የነበረ ከመሆኑም በስተቀር ተግዞ ከነበረበት ቦታ እንዲጠፋም ሦስት መቶ ፍብል ልከላታል ። ዛጎሞሽ በግዞት ይገኝበት ከነበረበት ቦታ ካመለጠ በኋላ ሁለቱ ለመጀመሪያ ጊዜ ተገናኝቶ ። «ለመጀመርያ ጊዜ የተገናኘነው በ 1905 ዓ. ም. ፈንላንድ ውስጥ ነው ። አምሮቦት በተሽቀረቀረው የቦጋ ጊዜ የሚረፍየ ቦታ የተገናኘን ሲሆን ለረዥም ጊዜ እንደሚተዋወቁ ጓደኛዎች ናፍቆት በተመለሰት ስሜት ተሳሳምን ። ረዘም ላለ ጊዜ ተወያየን ። በመካከላችንም ቅርብ የሆነ የመተሳሰብ እና የመግባት መንፈስ ይታይ ነበር ። ይኸንን በሙሉ አፈ ለመናገር እችላለሁኝ ። ምክንያቱም ጎርኪይ አንድ ጊዜ ሲያሟውተኝ ጦርነት ላይ እኔን ለማዳን በመላ አካሉ አካልን የሚሸፍንልኝ መሆኑን ገልጠልኝ ነበር...» በማለት ጽፏል ።

«አናት» የተሰኘው የዚህ መጽሐፍ አጽመ-ታሪክ በአ-ባዛኛው የተመሠረተው ስርዎቼ ውስጥ በተካሄደው ሰላማዊ ስልፍ ላይ ቢሆንም የኒክኒ ኖቭሪይድ ፣ የፒተርቡርግ ፣ የኢቫኖቭ-ቮክሌንስክ እና ሌሎችም ቦታዎች የሚገኙ እና ከእነርሱም ጋር ግንኙነት ያበጀባቸው የባልቫቪክ ድርጅቶች ባከናወኑቸው ፣ ድርጊቶች እና መረጃዎች ላይም ጭምር ነው ።

ፓሪቪል ቫላሶቭ ገደባሕርይ በሕይወት በዕውን ይኖር ከነበረው ዛጎሞሽ ከተሰኘው ታጋይ ሬቮሎቪ ናዊ በስተቀርም ከሌሎች ታጋይ ባልቫቪኮች ጋር ተመሳሳይነት አለው ። ጎርኪይ በሕይወት በነበረበት ዘመን የነበሩ ብዙ ሰዎች ስርዎቼ ሰላማዊ ስልፍ ላይ የተካፈሉ ፣ ተአምራዊ በሆነ ሁኔታ ከመያዝ ያመለጡ ። በ 1905 ዓ. ም. ላይ ሞሰኮ ውስጥ ተካሂዶ በነበረው በትጥቅ አመጽ ላይ ጌቁ ተሳታፊ የነበረውን እና የጎርኪይም ታጋይ ጓደኛው የነበረው ዲሚትሪ ፓሪቪል-ቫም መጽሐፉ ላይ ፓሪቪል በተሰኘ ስም የተገለጸውን ገደ ባሕርይ ትክክል ሁኖ የሚሰማማው መሆኑን እንዳንዶች የሚናገሩት ያለምክንያት አይደለም ።

«ለረግረጋማው መሬት እንዲከፈል በተጠየቀው ኮፐኮ» ምክንያት የተነሳውን ግጭት በሚመለከት ረገድ የቀረበው ዋናው ገደባሕርይ አልካሳንደር ኒኮላይቪች ዶሮፊዮቭ ነበር በማለት የገለጸ ከመሆኑም በስተቀር ፣ «አናት» በበኩላችሁ ያኖችሁን ለማለት ትችላላችሁ ። ፓሪቪል ቫላሶቭ በመባል መጽሐፉ ላይ የቀረበው የመጀመርያው ገደባሕርይ የሚጠቅሰው እኔን ሳይሆን አልካሳንደር ኒኮላይቪች ዶሮፊዮቭን ነው» ብሎአል ። ኒክኒ ኖቭሪይድ ውስጥ በሕቡዕ ሬቮሎቪናዊ ተግባሮችን ያከናውኑ የነበሩ እና በመጽሐፉ ላይ የተጠቀሰው ፓሪቪል ቫላሶቭ የሚያካፍውናቸውን ዓይነት ተግባሮችም በዕውን ያከናውኑ የነበሩ ብዙ ሰዎችን ስም ዲሚትሪ ፓሪቪል-ቫ ገልጸዋል ።

«አናት» በተሰኘው የጎርኪይ መጽሐፍ የመጀመርያው ክፍል ላይ የተዘረዘረው ድርጊት የሚያመለክተው እኛን ነው በማለት የሰርዎቼ ወዝ-አደሮች እርግጥኞች ሁነው ይናገሩ ነበር ። በሌላ በኩል ደግሞ ፣ ባኩኮተማ ውስጥ ይገኙ የነበሩት ወዝ-አደሮችም በበኩ-

ላቸው ኅርኪይ «አናት» በተሰኘ መጽሐፍ የገንዘባረቀው እኛ ያከናወንናቸውን ተግባሮች እና በእኛ ላይ የደረሱብንንም ድርጊቶች ነው ይሉ ነበር ። ይኸንን፡ እስመል ክቶ ፓቭሌንኮ የተባለ ሰው ሲጽፍ፡ — «መጽሐፍን ገና የአሥራ አንድ ዓመት ልጅ ሁኝ አነብበው ነበር ። በመጽሐፉ ውስጥ ተዘርዘሮ የቀረበው ሁሉ ባኩ እና ቲሪሊስ በተሰኙ ከተማዎች ውስጥ ስሙ ጥር የሆነው ፒዮትር ሞንጊን የተሰኘው በልቭቪክ እናት ታሪክ ነው ብዬ አምን ነበር ። ትዝ እንደሚሉ ለኝም የኔኑ ዓይነት ተመሳሳይ ፅምነት የነበራቸው ሰዎች አያሌ ነበሩ ። ከዚያም ባኋላ ባኩ ከተማ ውስጥ በነበርኩበት ጊዜ ሌሎች የበኩላቸውን አስተያየት ሲሰጡ፤ መጽሐፉ ውስጥ የተጠቀሱት ባሕርያት (ገባርያነታሪክ) የሚያገንዘቡት የኅርኪይ ጥሩ ወዳጅ ች የነበሩትን እና ከባኩ ወጣ ብሎ በሚገኘው ባይሎቭ በተሰኘ ቦታ በፅውን ይኖሩ የነበሩትን ወዝ-አደሮች ታሪክ ነው ሲሉ ስማሁኝ» በማለት ጽፎአል ። እና ከራሱቭና ዛሎሞቭ፤ ልጅዎ ፒዮትር ፤ ጓደኞቻቸው እና በቅርብ የሚያውቋቸውም ከጻፏቸው ትውስቶች እንደምንገነዘበው ከሆነ ደግሞ ኅርኪይ «አናት» በተሰኘው መጽሐፍ ላይ የአንዲት ሬቭሎቭናዊት ሌት ባሕርይን አሟልቶ ለማቅረብ ከዛሎሞቭ የሕይወት ታሪክ ብዙ ወስዶ በመጽሐፉ ውስጥ ባሕርይምን አንደኛ አሟልቶ ። ይሁን እንጂ በመጽሐፉ ውስጥ የተገለጸች ይቶ ኒሎቭና ከዛሎሞቭ የፅውን የሕይወት ታሪክ በስተቀርም ገጸ-ባሕርይ የታከለበት መሆኑን እና ከአነርኩ መካከል አንዷም የዲሚትሪ ፓቭሎቭ እና ት ሻሳ ፅውን የሕይወት ታሪክ በገጸ-ባሕርይ መልክ ኒሎቭናን ተመስሎ የቀረበ መሆኑን ጭምር ኅርኪይ ራሱ በጸፈው ደብዳቤ ገልጾአል ።

«አናት» በተሰኘው የኅርኪይ መጽሐፍ ላይ የቀረ

በው የነር ኢቫኖቪች የተባለው ገጸ-ባሕርይ በፅውን በሕይወት ይኖር የነበረውን እና የሌኒን የመጀመርያ ተማሪዎች ከነበሩት መካከል አንዱ የነበረውን አናቶ ለ. አሌክሳንድሮቪች ሻኔይቭ (1879 — 1999 ዓ. ም.) የተባለውን ሬቭሎቭናዊ ያስታውሰናል ። የሻኔይቭ ቤተ-ሰቦች ኒዥኒ ኖቭኦሮድ ውስጥ ይኖሩ የነበረ ሲሆን ኅርኪይም የዚህ ቤተ-ሰብ የቅርብ ቤተኛ ነበር ። በመጽሐፉ ውስጥ የነር ኢቫኖቪችን ሁኖ የተገንዘባረቀው ገጸ-ባሕርይ ደግሞ በፅውን በሕይወት ይኖር ከነበረው እና ኩርናቶቭስኪይ (1868 — 1912 ዓ. ም.) ከተሰኘው ሬቭሎቭናዊ ጋር ስምም ሁኖ ይገጥማል ። ይኸ ሬቭሎቭናዊ ሰው ለብዙ ዓመታት በጸና ታሞ የነበረ እና ስመሙም ሳያሰልስ የሚያስቃዩው የነበረ ቢሆንም ፤ ይኸንን ስሙምን እና ሥቃዩን ችላ ብሎ በመታገስ መንፈሱ-ጠንካራ እና በነ-አሳቢ በመሆን ከሬቭሎቭናዊ ተግባሩ ወደኋላ ሳይል ተሳትፎአል ። ስለዚህ ሬቭሎቭናዊ ሰው አቻሪንኮ ሲጽፍ «ይህ ተወዳጅ እና አስደሳች የሆነ ሰው በአነጋገሩ ረጋ ያለ እና በአካላትም ብልህ ዘዴኛ የሆነ ዐመለ-ጭምት ሰው ቢሆንም ፤ የሰዎች አክብሮት ያልተለየው ነበር ። በእርሱ ላይ የሚደርሱበትን ችግሮች ብዙም ከቁም ነገር ባለመቆጠር እየቀለጸ በማለፍ የሚያወሳ ነበር ። ከዚህ ጋር በአንድነትም ለሌሎች ሰዎች እጅጉን አድርጎ የሚያከብሩ ሰው ነበር» በማለት ጽፎአል ።

በኅርኪይ አገላለጽ ለመጠቀም ፤ ኒኮላይ ኢቫኖቪች «የፓርቲ ቱክኒቪያኖች» ወካይ ነው ። ኒኮላይ ኢቫኖቪችን የመሰሰሉ ሬቭሎቭናዊያንን በሚመለከት ረገድ ኅርኪይ አንድ ጊዜ የሚከተለውን አስተያየት አቅርቦ ነበር ። — «በ 20 ኛው ክፍለ-ዘመን መጀመርያ ላይ የሩሲያ ሰባል ዲሞክራሲያዊ የሠራተኞች ፓርቲ ልዩ ልዩ እና አስቸጋሪ የሆኑ ተግባሮችን ማከናወን

ነበረበት ። በገቡዕ ተግባሮቹን ያከናወን የነበረው ፓርቲ ሥነ ጽሁፎችን ማግኘት ነበረበት ። እነዚህ ለፓርቲው አስፈላጊ የሆኑ ሥነ-ጽሁፎች ፋስያ ውስጥ ተዘጋ ጅተው መታተም ነበረባቸው ። እንደዚሁም ከስዊዘርላንድ እና ከጀርመን ወደ ፋስያ በሥውር መግባት ነበረባቸው ። ለፓርቲው የሚያስፈልገው ገንዘብ መስጠት ስብ ነበረበት ። በገቡዕ ተግባሮቻቸው ለሚያከናወኑት ወዝአደሮች በምስጢር የመገናኛ ቦታዎች መዘጋጀት ነበረባቸው ። ከዚህም በስተቀር ብዙ ብዙ መከናወን የነበረባቸው ተግባሮች ነበሩ ። እነዚህ ተግባሮቻቸውን በገቡዕ ያከናወኑ የነበሩ ሬቮሎሽኖውያን ምሁራን በጭምትነታቸው ለቆሙለት የፓርቲ ዓላማ ይህ ቀረህ በማይባል ታማኝነታቸው እንደዚሁም የወዝአደሩ መደብ ድል አድራጊ ለመሆኑ በነበራቸው የማይኖወድ ዕምነታቸው የታወቁ ነበሩ ። እነዚህን ከመሳሰሉት ሬቮሎሽኖውያን መካከል ብዙዎቹን በግል አውቃቸው ነበር» ብሎአል ።

ቫላዲሚር ኢ.ሊ.ች ሌኒን ራሱ ያሠለጥናቸው የነበሩት ከኔቭዘርቭ ቤተሰብ የሚወለዱት ሁለት እህት ማማቶች ከምሁራን ቤተሰብ አብራክ የወጡ ሬቮሎሽኖውያት ሌቶች እንደምን የመሳሰሉ ገደባሕርያት እንዳላቸው ኅርኪይ በመጽሐፉ ላይ ለማንጸባረቅ እንዲችል ብዙ ማቴሪያሎች ለግሠውታል ። «የወዝአደሩን መደብ ነፃ ለማውጣት የተቋቋመ የትግል ማኅበር» ውስጥ ተሳታፊዎች ናቸው በመባል ሁለቱ እህት ማማቶች ከፔትሮግራድ ውጪ የተጋዙ ቢሆኑም ፤ እህት ማማቶቹ ኒክኒ ኖቭኅሮድ ውስጥ ከሚገኙ የፋብሪካዎች እና የማቶሚያ ቤቶች ወዝአደሮች ጋር ማንኛኛቶችን ሊመሠርቱ ችለዋል ። ተግባሮቻቸውንም ከፍተኛ በሆነ ደረጃ ከፍተኛ አድርገዋል ። እህት ማማቶቹ ያከናወኑት የነበሩትን ተግባሮች ኅርኪይ ደህና አድርጎ ያውቅ ነበር ።

«እናት» ላይ የተንጸባረቀችይቱ ሳሻ በዕውን ይኖሩ የነበሩ የዕለት ገደባሕርያት ምስል ነች ። እነርሱም አልካላንድራ ኬኪቪቫ (1875 — 1958 ዓ. ም.) እና ጆሴፊን ጋቨር (1878 — 1963 ዓ. ም.) የተሰኙት ሌቶች ሬቮሎሽኖውያት ገደባሕርይ ነች ።

የፋብሪካ ባለንብረት የሆነ የአንድ ሃብታም ሰው ልጅ የነበረችይቱ አልካላንድራ ሬቮሎሽኖዎች ሆነች ። ኒክኒ ኖቭኅሮድ ውስጥ የነበራት የራሷ የመኖርያ ቤት አፓርተማ በከተማ ውስጥ የሚገኙ የፖለቲካ ሥነ-ጽሁፎች ተከማችተው ከሚገኙበት ቤት እንዲሁ እንደሆነ ከማድረጓም በስተቀር ፤ የፋስያ ሰሻል ዴሞክራቲክ የሠራተኞች ፓርቲ ኮሚቴም በእርሷ መኖርያ በሕቡዕ ስብሰባዎቹን ያካሂድ ነበር ።

ጆሴፊን ጋቨርን በሚመለከት ረገድ ፒዮትር ዛሎሞቭ የሚከተለውን ጽፎ ነበር ። — «የአካሉት ልጅ ነች እያላች እኔን ለመጠየቅ ከእናቱ እና ከእኛቶቹ ጋር ኒክኒይ ኖቭኅሮድ እሥር ቤት ትመጣ ነበር ። የዕድሜ ልክ የግዛት እሥራት ተፈርዶብኝ እገኝ ወደ ነበረበት የኒሴይሰክ ጠቅላይ ግዛት በግንጽርሙ ፈቃድ ከታሠረችበት ክሮስቶቭ-ደን ከተማ ተዘዋውራ መጣች ። ከማካላቤቭ የግዛት ቦታ ካመለጥኩኝ በኋላ ከእህቱ ከጋሊና ጋር አብራ እዚያው ቆየች» በማለት ጽፎአል ። እነዚህን ሁለቱንም ሌቶች ኅርኪይ ደህና አድርጎ ያውቃቸው እንደነበረ ዛሎሞቭ ጠቅሶ አል ።

ኅርኪይ በመጽሐፉ ውስጥ የቀረጸቸው ባሕርያት በዕውን በሕይወት ከነበሩ ሰዎች ጋር ስምም ሁኔታው በተመሳሳይነት የሚገኘው ከመሆናቸውም በስተቀር በመጽሐፉ ውስጥ ደርሰው የታዩት ድርጊቶች እና ሁኔታዎችም በዕውን ደርሰው ከነበሩ ድርጊቶች እና ሁኔታዎች ጋር የሚመሳሰሉ ናቸው ። ይሁን እን

ጂ በኅርኪይ መጽሐፍ ውስጥ የተንጸባረቁት ባሕር ያት በዕውን የነበሩ እነ እገሌ እነ እገሌ የተባሉ ሰዎችን የሚመለከቱ ባሕርያት ናቸው ተብለው ኩሣ ንም ስው ጋር ተማስለው መተንተን የለልባቸው መሆ ኑን በኅርኪይ ጊዜ የነበሩ ሰዎች አስታውቀዋል ። ኅርኪይ ራሱም ቢሆን ይኸንኑ በሚመለከት ጉዳይ ሲጽፍ ፡— «አንድ ደራሲ አንድን መጽሐፍ ሲደርስ የአንድን የሚያውቀውን ስው ምስል እርሱ ይኸው ላቸው ብሎ በመላል የሚያቀርበው ሳይሆን ይኸንን አንድ ስው የሚመስሉ አያሌ ሰዎችን ስሎ ለማቅረብ ይጠባራል» በማለት በመጽሐፉ ውስጥ የሚገለጹ ባሕር ያትን ለአንድ ለተወሰነ ስው ለብቻው መቀጸል የማይ ገባ መሆኑን አስጠንቅቆአል ።

«አናት» በተሰኘው በኅርኪይ መጽሐፍ ውስጥ «ኒሎ ቨና በዕውን ሕልው ዑና የነበረች ሴት ነችን? በሬ ሹሉሺኑ መሰናዶ እና በሕብፅ ይካሄዱ በነበሩ ሬሽ ሉሺናዊ ተግባሮች እናቶችም ተካፋይ የነበሩ ሲሆን ቁጥራቸውም ጥቂት አልነበረም ።

ፓሼል ቫላሶቭ አንድ በዕውን የነበረ ስው ባሕርይ ነውን? እርሱን የመሰሉ ሰዎችም በዕውን ኑረ ው ታይተዋል ። በአርግጥም ደግሞ ፤ የባልሸቪክ ፓርቲን የመሠረቱት እርሱን የመሳሰሉ መጣቶች ነበሩ» በማ ለት ኅርኪይ ገልጾአል ።

ኅርኪይ በዚህ ድርሰቱ ውስጥ ስፊ የሆነ ኪነታዊ ማጠቃለያን ለማቅረብ ይጠጣር ነበር ። በወቅቱ የ ነበረውን ግደነተኛ የክስተት መታወቂያ ለማመልከት ይህ ነበር ። ብሩኅ የሆኑ የብርሃን ነጸብራቆች ፍንድትድት እንዲሉ ለማድረግ የሚያስችሉ ብልጭ ታዎችን አቅፈው የሚገኙትን ማናቸውንም ነገሮች በድርሰቱ የቅኔ ቁጨቶች እየቆጨ ሊያመለክታቸው ፈልጎ ነበር ። ይኸ ድርጊቱም «አናት» በተሰኘው በዚህ

መጽሐፉ ላይ እጅግ ግሩም በሆነ ሁኔታ ያቀረባቸው ባሕርያት በዕውን የነበሩ ሰዎችን የሚመስሉ ባሕርያት እየሳሉ እንዲያንጸባርቁ ያበቁት ከመሆናቸውም በስተቀር በመጀመርያው የሩስያ ሬሽሎቪን ወቅት ይታይ የነበረውን ጠቅላላ ሁኔታ ጨምቆ ለማቅረብ እንዲችል አብቅቶታል ።

«አናት» የተሰኘው መጽሐፉ በሌላ ድርሰት በስ ራው ሊቀጥል የታቀደ ድርሰት እንደነበረ ኅርኪይ ከ ጻፋቸው ልዩ ልዩ ደብዳቤዎች እና ሌሎችም ማቴሪ ያሎች ለመረዳት ይቻላል ። «አናት» ከተሰኘው ከዚህ ድርሰቱ በኋላ «ልጅ» የተሰኘ ሌላ ሁለተኛ መጽሐፍ ለመድረስ እቅድ ነበረው ። በዚህ በሁለተኛው መጽ ሐፉ ላይም የፓሼል ቫላሶቭን የግዛት ኑሮ ፤ ከግዛት ማምለጡን ፤ እና በመጀመርያው የሩስያ ሬሽሎቪን መካተፉን ሊገልጽበት አቅዶ ነበር ። በአፕሪል ወር 1908 ዓ. ም. ላይ ኅርኪይ ከሽላድሚር ሌኒን ጋር ተገናኝቶ ሲወያይ «አሁንም ደግሞ እንደ 'አናት' የመሰለ ሌላ መጽሐፍ መጻፍ ይኖርብዎታል...» በማለት ሌኒንን ገልጦለት ከነበረው ሃሳብ ጋር የተሰማማ ሃሳብ ነበር ለማለት ይቻላል ።

1933 ዓ. ም. ኅርኪይ በጻፈው አንድ ደብዳቤ ላይ «አናት» ከተሰኘው ደርሰቱ በኋላ «ልጅ» የተሰኘ ደር ሰት ልደርስ ነበር ። ይኸንን ለማድረግም ዛሎሞቭ ያከና ወናቸው ሥነ-ጽሁፋዊ ጥረቶቹ ፤ በሁለቱም ፓርቲዎች ውስጥ አባሎች ከነበሩት ወዝ-አደሮች ጋር የነበረውን መተዋወቅ የሚገልጹት ዛሎሞቭ ግዛት ላይ ሁኖ የጸ ፋቸው ደብዳቤዎች ነበሩኝ ። ይሁን እንጂ ፤ እነዚህ የነበሩኝ ማቴሪያሎች ሁሉ ሁለተኛውን መጽሐፍ ለመ ጻፍ ሳያበቁኝ ቀሩ ። «ባጋ» ፤ «የሞርዶቫያዎ ሴት» ፤ «ሐላሚ» ፤ «የማይነዛነዘው ስው» የተሰኙት ድር ሰቶቹ «ልጅ» በሚል ርእስ ልጽፍ አስቤ ለነበረው ድር

ስት እንደ አጠቃላይ ንድፍ ሊቆጠሩ ይችላሉ ። ከዚህም በስተቀር «ልጅ» በሚል ርእስ ለመጻፍ ያስብኩትን ድርሰት ደሀና አድርጌ ለማሟላት አለመቻልን ያሳያሉ ። ደግሞም ጉዳይ ይኸው ነው» በማለት ጎርኪ ይጽፋል ።

ጎርኪይ ስለድርሰቶቹ እጅግ ጠንካራ የሆኑ ብዬዎችን የሚያቀርብ መሆኑ በአጠቃላይ የታወቀ ነው ። «እናት» በተሰኘው ድርሰቱ ላይ ያቀርብ የነበረው ብዬ ኔ ከሁሉም የበለጠ ነበር ። ለዚህ መጽሐፍ ይሰጥ የነበረው አስተያየት በመጽሐፉ ያልረከበት መሆኑን የሚገልጹ ነበር ። ያም ሁኖ ግን መጽሐፉ በሬቭሎቪኒ ናዊዎች አካባቢ ወዲያውኑ እና በስፊውም ተወዳጅ፣ ሊሆንላት ባቃ ።

የልኒን ባለቤት ናዴቭዳ ካሩፕስካይ የልኒን ትውስቶችን ባቀረባችበት ጽሁፍ ላይ «ልኒን 'እናት' የተሰኘውን መጽሐፍ በጣም ይወድደው ነበር...» በማለት ጽፋላች ። የልኒን እሳት ማረፊያ አልፎኛ በበኩሏም «እናትን ማንበብ እንዴት ያስደስተን ነበር!» በማለት ጽፋላች ።

ሻለዲሚር ሌኒን ስለመጽሐፉ አስተያየቱን የሰጠው 1907 ዓ. ም. ነበር ። ከዚያም በኋላ ጎርኪይ በሩስያ ስሻል ዲሞክራቲክ የሠራተኞች ፓርቲ አምስተኛ ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ከልኒን ጋር ያደረገውን ውይይት ሲገልጥ ፡— «እጅግ አስደሳች የሆኑትን ዓይኖቼን ሌኒን እኔ ላይ በደግነት አመለካከት እርግባብ ላይ ደረገ 'እናት' የተሰኘው ድርሰቱ በውስጡ የሚገልጹትን ነገሮች በቀጥታ የነገረኝ ሲሆን ፣ ሌኒን ራሱ ይኸንን ድርሰቱን ገና ሳይታተም የእጅ ጽሁፉን ከላይኸኝኒክ ቭ ተውሶ ያነበበው መሆኑን ያመለክታል ። እኔም መጽሐፉ ቶሎ ተጽፎ እንዲወጣ ተቻኩሎ የነበረ መሆኑን ነገርኩት ። ይሁን እንጂ ፣ ለምን ተቻኩሎ እንደ

ነበረ ገና ሳላባረረላት ሌኒን ጭንቅላቱን በመነቅ ነቅ ምክንያቱን አብራራልኝ ፡— መጽሐፉን ለመጻፍ መጣደፌ ጥሩ እንደነበረ ፣ ለወቅቱ አስፈላጊ የነበረ ድርሰት መሆኑን ፣ ብዙ ወዝ-አደሮች በሬቭሎቪኒናዊ እንቅስቃሴው የተሳተፉት በግብታዊነት እንጂ ፣ ይሁነኝ ብለው በመገንዘብ አለመሆኑን እና 'እናት' የተሰኘውን መጽሐፍ ማንበባቸው ጠቀሜታን የሚያስገኝላቸው መሆኑን በመግለጽ 'ለወቅቱ እጅግ ጠቃሚ የሆነ መጽሐፍ ነው' በማለት ነገረኝ ። ስለመጽሐፉ ያቀረበልኝ አድናቆት ይኸንን በመናገር ብቻ ሲሆን ፣ ይኸ አነጋገሩም ለእኔ እጅግ ጠቀሜታ ያለው አነጋገር ነበር ። ከዚያም 'እናት' ወደ ልዩ ልዩ ቋንቋዎች ይተረጎም እንደሆነ እና የሩስያ እና የአሜሪካ ሳንሎሮች የመጽሐፉን ይዘት ምንኛ እንደገዳትም ጠየቀኝ...» በማለት ጎርኪይ ጽፏል ።

ገና በ 1907 — 1908 ዓ. ም. ላይ መጽሐፉ አሜሪካ ፣ እንግሊዝ ፣ ፈረንሳይ ፣ ጀርመን ፣ ጣልያን ፣ ስፔይን ፣ ቱርክ ፣ ስዊድን ፣ አልባንያ ፣ ዴንማርክ ፣ ቼኮሎቫኪያ እና በሌሎችም ሀገሮች ታትሞ ተሠራጭቶ ነበር ። ይኸ ልብ ወለድ መጽሐፍ ለብዙ ጊዜያት በመጽሔቶች እና በጋዜጦች ላይ ከወጣ በኋላ በመጽሐፍ መልክ ታትሞ ወጣ ። ይኸንን ጉዳይ አስመልክቶ ሉናቻርስኪይ ስጽፍ ፡— «የሠራተኞች ፓርቲ ፕሬስ ፣ በአብዛኛውም የጀርመን ፕሬስ ይኸንን መጽሐፍ ወስዶ እንደ ተጨማሪ ማኪያ በብዙ ሚሊዮን ኮፕዎች በጋዜጣ ላይ አሠራጭቶታል ። ለአውሮጳ ወዝ-አደሮች 'እናት' የተሰኘው መጽሐፍ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ሊቆጠር ቻለ» ብሎ አል ።

ከዋቂት ጊዜያት በኋላም በሌሎች ሀገሮች ለሚገኙ ወዝ-አደሮችም እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ሊቆጠር በቅቶአል ።

ፋሲያ ውስጥ የዚህ መጽሐፍ ሕትመት ለብዙ ዘመናት ቆይቶ ከነበረው የሶቶሊፒን የፕብር ጊዜ ጋር ገጥሞ ነበር ። «አናት» እንደይነበብ የተከለከለ መጽሐፍ ነበር ። መጽሐፉን ያነብሱ የነበሩት ሬቮሎሽናውያን እንናገሩዎቻችን ስለመጽሐፉ ያላቸውን አስተያየት በገሀድ መግለጽ አይችሉም ነበር ። አድህረ የሆኑት የመጽሐፉ ሃይሲዎች መጽሐፉ ከነታዊ ብቃት ይጎድ ለሞላ በመገለጥ መጽሐፉን ተቃውመውታል ።

«ዝናኒዬ» በተሰኘው መጽሔት ላይ ሁሉን ጊዜ የመጣውን «አናት» የተሰኘውን መጽሐፍ የመጀመርያ ክፍል የቡርካሂ ሃይሲዎች ካነበሱ በኋላ «ኅርኪይ አለቀ ለት» በመገለጥ አሂሱት ። በአኅርቡ ግምት የኅርኪይን «ውድቀት» ያስከተለው አና «ወንጀል» እንዲፈጽምም ያባቃው ከነታዊ በሆኑ አምላካት ውስጥ ማርክሲዝምን ማሞህድ መጀመሩ ፤ ሬቮሎሽናዊው የወዝተደር መደብ እና ንቃተ ሕሊናው እየገለጸበት በመሄድ ላይ የነበረው የነበረ መደብ የሩስያን የተማላ ነፃነት ለማስገኘት የሚያበቁ ኃይላት መሆናቸውን መግለጹ ነው ይሉ ነበር ።

ይሁን እንጂ ጭካኔ በተመለከተ በዚያን ወቅት ውስጥ እንኳን የኅርኪይ ብቁ ችሎታ የደረሰበትን ደረጃ ነባራዊ በሆነ መልኩ የሚያብረሩ ሃሳቦች በየጋዜጣው እየወጡ ለአንባብያን ይቀርቡ ነበር ። ታላቁ የጥቅምቱ የሩስያ ሬቮሎሽን ድልን ከተነኛደረ በኋላ «አናት» የተሰኘው ይህ የኅርኪይ መጽሐፍ በሰፊው ተናገሮ በብዙ ሺህ አዳዲስ አንባብያን እጅ ሊገባ ቻለ ።

በሀገሪቱ ውስጥ ከቦታ-ቦታ ካደረጋቸው ጉዞዎች እና አዲሱን ጎብረተሰብ ከሚገነቡት ዜጋዎች ጋር ባደረጋቸው የደብዳቤ ልውውጦች ጭምር «አናት» የተሰኘው መጽሐፍ በሶቭየት ጎብረት ውስጥ በብዛት

ከሚነበቡት ልብ ወለድ መጻሕፍት መካከል አንዱ መሆኑን ኅርኪይ ሊገነዘበው በቅቶአል ። በ 1935 ዓ. ም. አንድ የመጽሐፍ አንባቢ በደብዳቤ ላቀረበለት ጥያቄ ኅርኪይ ሲመልስ ፡— «ደረሰኝ ስለራሳቸው ድርሰቶች ጥሩ ሃይሲዎች አይደሉም ። ለድርሰቶቻቸው የሚያቀርቡላቸው አስተያየቶችም ስሜታዊ አስተያየቶች ስለሆኑ አስተማማኝ ሊሆኑ አይችሉም ። የሥነ-ጽሁፍ ሃይሲዎች እና አንባብያን የአንድን ደረሲ ልብ-ወለድ መጽሐፍ ወይንም አጭር ልብ ወለድ ታሪክ ያልተሞገሱት ድርሰቱ ነው ብለው ሲገምቱ ፤ ደረሲው ግን ይኸንኑ ድርሰቱን ከሌሎች ድርሰቶቹ ይበልጥ ብዙውን ጊዜ እጅግ የሚወደው ሁኖ ይገኛል ። እስከ ነተረቱም ለወላጅ እናት ከመልከ-መልካም ልጅዎ ይልቅ መልከ-ጥፋው ይብስባታል ይባላል ። ከዚህም በስተቀር ፤ የአንድን መጽሐፍ ምንነት መፍረጃ ሌላ ትክክለኛ መንገድም ይገኛል ። ይኸውም ፤ በአንባቢዎች ዘንድ መጽሐፉ እስከምን ድረስ ተወዳጅ ሁኖ መገኘቱ ነው ። በዚህ ዓይነት አፈረረድ ከሆነ «አናት» ከድርሰቶቹ 'ዋና-ዋናዎቹ' ከሚባሉት መካከል እንደአንድ ያደኛው ወይንም 'እንደ ዋነኛው' ሊቆጠር ይችላል ። ምክንያቱም በማናቸውም ቋንቋዎች ተተርጉሞ የታተመ በመሆኑ እና በየትኛውም ሀገር ቢሆን ተደግሞ-ተደጋግሞ የሚታተም በመሆኑ ነው» በመገለጥ ጽፏል ።

ከታላቁ የጥቅምቱ የሶቫጊስት ሬቮሎሽን በኋላ «አናት» ላይ ተጭኖ የነበረው የሳንሱር ቁጥጥር ሲነሳ ድርሰቱ በቲያትር እና በሲኒማም ጭምር እየተዘጋጀ ይቀርብ ጀመር ።